

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
6de jaargang
nummer 3
25 oktober 1985

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

«Sint-Andrieskwartier herleeft» viert het tweede lustrum !

Jubileumtentoonstelling «10 jaar folklore in Sint-Andries»

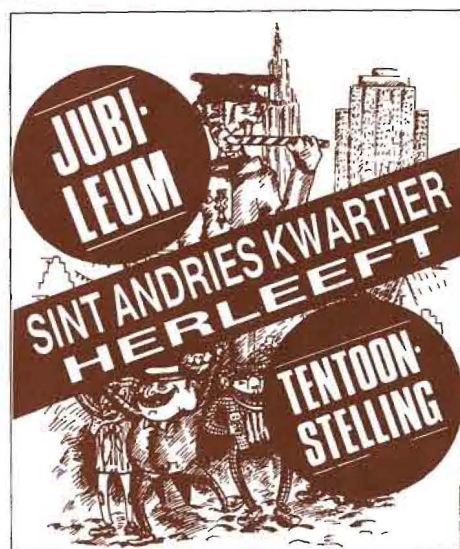
In de lokalen van de D.O.R., Sint-Andriesplaats 25.
zaterdag 16 november van 14 u. tot 18 u. - zondag 17 november van 10 u. tot 18 u.

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» nodigen wij u van harte uit om een kijkje te komen nemen in onze jubileumtentoonstelling «10 jaar folklore in Sint-Andries».

In deze expositie willen wij een overzicht tonen van de vernieuwde aandacht voor de folklore en de historiek van de Parochie van Miserie, die zich in de voorbije tien jaren ontwikkelde.

Het comité steunde deze nostalgische terugblik door tal van initiatieven te realiseren. Enkele voorbeelden:

- het organiseren van wandelingen en voetrally's
- het publiceren van merkwaardige gebeurtenissen uit het leven van volksfiguren van de Parochie van Miserie
- het bekend maken van historische gegevens over vele straten en gebouwen uit de 4de wijk
- het Sint-Andrieskwartier evoceren in een volks toneelstuk
- het bouwen van de reus «Zotte Rik» die op vee folkloristische optochten als ambassadeur van de Parochie van Miserie de 4de wijk vertegenwoordigt
- het publiceren van het boek «Conscience, een leven in een notedop» als hulde aan de in het Sint-Andrieskwartier geboren Hendrik Conscience.
- het uitbeelden van volksgroepen uit de Parochie van Miserie in de folkloristische stoeten

- het samenstellen van een lijvige brochure over de schrijver Lode Zielens
- het organiseren van vertelavonden die het werk van de Vlaamse auteurs dicht bij de wijkbewoners brengen.

Al de initiatieven van de afgelopen 10 jaren opnoemen is hier onmogelijk. Onze jubileumtentoonstelling wenst een idee te geven van wat het comité beoogt. Wanneer u hierin geïnteresseerd bent, is u van harte welkom op 16 en 17 november !

Dringend verzoek aan de bewoners van de St. Andriesplaats en aanpalende straten aan het stadsbestuur.

Antwerpen, 22 april 1871

Aan de Heeren Voorzitter en Leden van den Gemeenteraad

Mijnheeren,

De ondergeteekenden, allen handeldrijvende burgers en lastenbetalers der Sint-Andrieswijk, nemen de eerbiedige vrijheid zich tot Ued. te wenden ten einde Ued. hunne wijk en hunne belangen indachtig te maken ter gelegenheid der foer van Klein-Kermis.

Zij verzoeken Ued. namelijk, in de verdeeling der barakken en kramen Ued. te willen herinneren dat hunne wijk, die vroeger van alle voordeelen van dezen aard beroofd was en door hare afzondering weinig deelt in de voordeelen die de andere wijken genieten thans geschikt is om een dergelijke inrigting deelachtig te zijn. Immers de groote plein die er nu bestaat is bijzonder geschikt voor het opstellen van allerhande kramen, en 't zal niet overbodig zijn u deswegen te doen opmerken dat in al de grote steden het gebruik is ontstaan de fooren niet meer bijeen te scharen maar integendeel te verdeelen en verspreiden over de geheele stad.

De meesten onder Ued. Mijnheeren kennen waarschijnlijk de inrigting die des aangaande te Rotterdam bestaat en die de ondergeteekenden Ued. verzoeken, ook te willen invoeren.

Overtuigd dat uw vurigste wensch is, door alle (sic) middelen de openbare welvaart in de verschillende wijken, onpartijdig, vaderlijk en regtvaardig te begunstigen, vleien de verzoekschrijvers zich met de hoop hunne vraag ingewilligd te zien, en hebben Ued. Mijnheeren de uitdrukking hunner bijzonderen hoogachting.

Paulus Van Eysendyk - Frans Peeters - V. Mynders - A. Huysmans - J. Spaepen - M. Geysen - Claesens - Flimmes - Geerland - Slagmolen - Bernard De Grood - Joannes Dyck, winkelier, Korte Ridderstraat 13 - A.F. Herckmans, herbergier en likeurstoker, Kloosterstraat 150 - M. Bossaerts - Aselbait - A. Van Lokeren, winkelier, Prekersstraat 30 - Coekelenberg - Michel, kleerverkoper, Prekersstraat 6 en 8 - Van Stappen - Verstrepen - Van Stevens - Melis - Bal - J. Van der Stichelen - Berrings - P. Verhaghen, winkelier - J.L. Remes - Pelemant - M. Deene M. Dane - Magerman - B. Aerts - L.P. Van Kerels - Van de Gehoten - Krost - J. Van Darden - P.P. Michilsens - Wed. De Beukelaer - Francks - Beccu - Fabri - Weduwe Bukaert - We Dirickx - Van den Heuvel - C. Dupont - J. Rosseels, herbergier, Pompstraat 9 - Janssens - Pooters - H. Segers - Louis Wijnen - De Bock - Weduwe Lanckers - L. Joris, winkelier, Korte Ridderstraat 19 - C. De Winter - A. Kerstens - M. Goedemé - J.B. Buytaert - Vanderbruggen - Pauwels - Philips Jac. Coteleer - J.B. Negers - Jan Remes, kleermaker, Korte Vlierstraat 4 - Fr. Janssens, werkmán, Lepelstraat 44 - Muelders - G. Schrousters - Stevens.

Dit verzoek van 65 bewoners van de St.-Andriesplaats en omliggende straten, kwam ter sprake op de gemeenteraadszitting van 29 april 1871. Het verzoekschrift werd verzonden naar het college, met blijkbaar gunstig gevolg, want thans nog wordt er jaarlijks kermis gehouden op het plein.

Het inrichten van een foer aldaar was slechts mogelijk dank zij de nieuwe lijnrichting die aan de Nationalestraat (toen Boekstraat) gegeven werd samen met de gezondmaking van het St.-Andrieskwartier, dat besloten werd in de gemeenteraadszitting van 11 november 1865, bekrachtigd door het Koninklijk Besluit van 7 januari 1867. Dit laatste sprak van de verbreding van de Korte en Lange Vlierstraat, het aanleggen van een openbaar plein van 4000 m² en een kleine openbare plaats op het einde van de Lange Vlierstraat en de Boekstraat (zie schetsen).

Bij collegiaal besluit van 22 mei 1869 werd de plaats St.-Andriesplein geheten, nadien zou het St.-Andriesplaats worden.

Dit was een eerste bescheiden sanering van het dichtbebouwde en bewoonde St.-Andrieskwartier. Tien jaar later zou men het heel wat grondiger aanpakken. Maar dit is een ander verhaal.

Bronnen:

- Stadsarchief Modern Archief 504/3.
- Staatsblad 37 (11) van 11 januari 1867, blz. 245-246
- R. Vande Weghe: Geschiedenis van de Antwerpse straatnamen. Antwerpen. 1977.

J. Moens

Wist ge ... ?

- * dat het dit jaar precies 50 jaar geleden is dat Lieven Gevaert te Den Haag overleed ? De Vlaamse foto-industrieel stierf op 2 februari 1935.

Het belangrijkste voor ons, mensen van de 4de wijk, is dat Lieven geboren werd in het huis Kleine Markt nr. 1, een woning gelegen aan de rand van het Sint-Andrieskwartier. Daar bekwaamde hij zich als inlijster en vergulder.

Hij was de zoon van Ludovicus Gevaert (1840-1871) en Maria-Theresia Bruynseels (1840-1919).

Wij ontdekten dat de zaak van de Kleine Markt nr. 1 in 1882 voorkwam in «Le Double Guide Commercial du Livre d'Adresses de la Ville d'Anvers» onder de rubriek «Doreurs». De zaak stond toen op naam van mevrouw weduwe L. Gevaert, de moeder van Lieven.

- * dat in 1885, het jaar van de wereldtentoonstelling te Antwerpen, de «standregelen» in congres werden aanvaard voor de oprichting van de Belgische Werkliedenpartij ? Dit gebeurde bij Louis-Jacques Labrosse, sigarenfabrikant en uitbater van café «In den Engel».

Op zaterdag 24 oktober 1925 - nu 60 jaar geleden - werd als herinnering aan dit feit een gedenkplaat onthuld aan de voorgevel van het huis Sint-Andriesplaats nr. 3. Camille Huysmans, minister van Kunsten en Wetenschappen, sprak de feestrede uit.

De dag daarna ging een optocht door de stad waarna de herinneringsdiploma's in de Beurs werden uitgekeerd aan Jan Bartels, Tist De Lang, Lucien De Ploey, Jan Van Dooren, de sigarenmaker Rik Hasaers, Petrus Janssens, Jan Welters, de heer Van de Weyngaert, Jan Wuyts, Hendrik Maggelet, Jozef Melis en Jan Melis, bediende aan de Dienst Openbare Reiniging.

- * dat er 55 enthousiaste wandelaars deelnamen aan onze Lode Zielenswandeling van 6 oktober II. ?

Heel wat geïnteresseerden schaften zich ook de 90 blz. tellende brochure aan met gegevens over Lode Zielens en met het gecommenterde traject van de wandeling.

Wij danken initiatiefnemer en samensteller van de brochure, stadsgids André Meulemans, alsook zijn collega's Vera Verschooren en Alex Elaut, die deze wandeling belangeloos voor het comité leidden.

Het comité dankt ook de Wase Accordeonisten die ons na de wandeling verrasten met een virtuoos muziektijntje.

- * dat er op donderdag 25 juli op de Sint-Andriesplaats een benefietclavecimbelrecital doorging ten voordele van de socio-culturele verenigingen van de wijk St-Andries ? Dit openluchtconcert uitgevoerd door de Poolse claveciniste Bogumila Gizbert - Studnicka, professor in Krakau, werd georganiseerd door initiatiefnemer Leo Mariën, uitbater van café «t Miss-verstand». Mede dank zij het stralende weer konden heel wat liefhebbers genieten van Bach, Mozart, Fiocco en Balbastre. Een origineel idee dat onze dank verdient.

- * dat onze reus Zotte Rik weer deelnam aan de Reuzen-omganging te Deurne op 7 september II. ? Met 8 reuzenkinderen stapte hij in gezelschap van honderd grote collega's door het centrum tijdens de viering van de Bevrijdingsfeesten. 's Maandags prijkte hij fier op een «reuzengroepsfoto» in de Gazet van Antwerpen.

HISTORIEK

Voormalige woning «HUIS QUELLIN» in Happaertstraat 6.

De Happaertstraat dateert van circa 1550/1555 toen deze straat geopend werd op de gronden van Ridder Jan Happaert, Schepen en Burgemeester der Stad Antwerpen. Hij verdedigde tevens de stad tegen de invallen van Van Rossum.

Omstreeks 1620 werd dan woning nr. 6 gebouwd. Het zou een vorstelijke woning worden.

In 1671 werd deze woning aangekocht door kunstschilder Erasmus Quellin, de Jongere (1607/1678) van Peeter van Opmoer, die verschillende eigendommen in de Happaertstraat had.

Erasmus Quellin leverde voor de St.-Andrieskerk enkele werken waaronder: O.-L.-Vrouw en St.-Jozef bij de Kribbe en H. Engelbewaarder (1667).

Na de dood van Erasmus kwam in 1682 de woning toe aan zijn zoon, uit zijn eerste huwelijk met Catharina de Hemelaer, namelijk Jan Erasmus Quellin (1634/1715).

De erfenis werd verdeeld door zijn tweede echtgenote Francisca de Fren.

Tussen 1840 en 1870 verbleven in deze woning de Zusterkens der Armen (Franse kloosterorde) alvorens zij naar de Hollandstraat verhuisden. Na de zusterkens verbleef een huidevetter in de woning en kwam uiteindelijk de woning in het bezit van de kerkfabriek van St.-Andries.

In 1968 werd begonnen met de sloping van de woning. Thans is er een autogarage voor in de plaats gekomen.

In 1971 dank zij het initiatief van professor W. Couvreur uit de Happaertstraat 23/25 (huis «Het schip») ging de poortomlijsting, de renaissancepoort met gedeeltelijke gebeeldhouwde makelaar (balk boven op de deur) en de zuilenarcade uit de tuin van de woning nr. 6 naar zijn eigen tuin. Nu nog prijken deze poort en arcade in de tuin naast een terra cotta beeldje van de Madonna die reeds in 1708 aanroepen werd tegen de Zwetende ziekte of de Engelse kwaal.

A. Meulemans, stadsgids.

Stien Matot

Tekening Lodewijk Van Aken

In de 16de editie van onze folklorerubriek over de geschiedenis van merkwaardige figuren uit de «Parochie van Miserie» vertellen we deze keer over de vioolspeler Stien Matot.

Deze volkswrouw was de grootmoeder van de Bacot's, een bekende familie uit de Antwerpse 4de wijk.

Onder haar leiding speelden muzikanten in café «Het Zonneken», gelegen in de Sint-Rochusstraat. Deze herberg stond aan de overkant van de beroemde «Schuif» van het Vondelingenhuis.

Onze muzikale Stien zwaaide hier de scepter toen de wasvrouwen van het Sint-Andrieskwartier hier de 1ste mei kwamen vieren. Dank zij Stien en haar medespeelsters konden de wasvrouwen voor even hun miserie vergeten door de feestelijke sfeer die er toen heerste.

Ook de straatkermis van de Sint-Rochusstraat werd opgevrolijkt door Stien Matot en haar trawanten. Het café «Het Zonneken» was uiteraard weer het trefpunt van al de pretmakers. Bij het schijnsel van een vetlamp klonken de deuntjes tot laat in de nacht.

Wanneer Stien en haar muzikale vrienden moege-speeld de instrumenten neerlegden, betekende dit evenwel niet het einde van de kermis. Het was een startsein voor een zwelgpartij die tot in de vroege uurtjes duurde en die menig muzikant 's anderendaags een kanjer van een kater bezorgde.

Voor velen was zij de beste vioolspeler van de Parochie van Miserie.

LENINGEN SPAARKAS

HBK-SPAARKAS, LANGE LOZANASTRAAT 250, 2018 ANTWERPEN, TEL. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
7de jaargang
nummer 1
25 februari 1986

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

11de Folklorestoet «Parochie van Miserie»

Zondag 23 maart 1986 te 15 uur

Op zondag 23 maart gaat de 11de stoet door de straten van de Parochie van Miserie.

Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan carnaval. Dit deel wordt opgeluisterd door de Ready-vrouwtjes, de Boemelbaronnen, de Mannekes van 't Zuid en The Dallas Girls, de Lustige Narren, de Madeliefjes van 't Zuid, de Paters en Nonnen van het Heilig Huisken, de Happy Hooker en de abdijwagen van 't Kloosterke.

In het tweede deel toont de Parochie van Miserie zich weer in al haar facetten. De dokwerkers en de zakkennaaisters, de wasvrouwen, de mezenvangers, de leurders en leursters, de visvrouwen, de wezenkinderen met de schoolmeester, de verkopers en verkoopsters van de vismarkt, de gasontstekers en de jubilarissen flaneren weer door de straten van de 4de wijk.

De titels van de 4 thema's voor de praalwagens van de stoet «Parochie van Miserie» zijn voor 1986 de volgende:

1. De honderdjarige dichteres van de Sleutelstraat.
Ter herinnering aan Maria Theresia De Maeyer die op 13 november 1837 precies een eeuw oud werd.
2. De marktzanger Frans Van Kets.
Frans Van Kets en zijn vrouw Maria Van Gestel liepen de dorpskermis af met hun marktliederen. Het echtpaar betrok kamers in de Rijke Beuckelaerstraat nr. 17.
3. Constance Teichmann.
In 1986 is het precies 90 jaar geleden dat Constance Teichmann, de engel der liefdadigheid van Antwerpen overleed. Zij bewoonde het huis in Oever nr. 4.

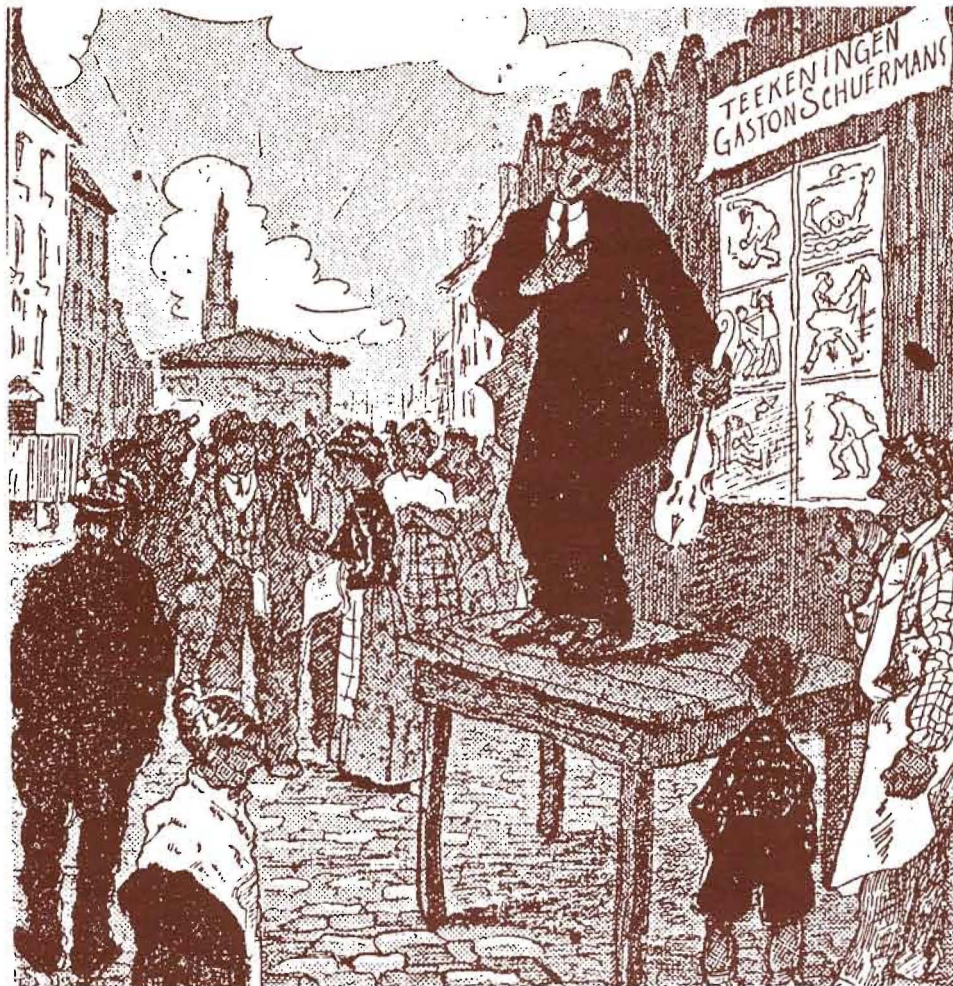
4. «De mannen van 't kaaiken».
De roeiers en waterklerken die de naderende vaartuigen aan de Schelde-oever tegemoet roeiden. «De Groote Mottige» had nog catechismusles gekregen van Gilles in het SintAndrieskwartier.

De stoet besluit zoals steeds met Zotte Rik, de reus van het Sint-Andrieskwartier die als ambassadeur van de 4de wijk de Parochie van Miserie vertegenwoordigt op tal van optochten. Achter hem lopen traditiegetrouw zijn «reuzenkinderen».

Voeg bij dit alles nog de talrijke muziekkorpsen, de majorettenensembles, de dolfinen en de walvis, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets onvergetelijks te maken.

De juiste volgorde en meer details uit het folkloristisch verleden van merkwaardige figuren uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie kan u lezen in ons programmaboekje. U vindt daar tevens de wegwijzer die de stoet volgt in afgedrukt.

Frans Van Kets

In de 17de editie van onze folklorerubriek over de geschiedenis van merkwaardige figuren uit de «Parochie van Miserie» vertellen we deze keer over de marktzanger Frans Van Kets.

Hij werd geboren op 12 mei 1862 te Aarschot. Van Kets was schoenmaker van beroep. Het zingen op de markten was louter bijverdienste voor de onderhoud van zijn groot gezin.

Met zijn vrouw Maria Van Gestel stond hij in de jaren 1875 tot 1914 regelmatig op de Antwerpse markten. Frans zong niet enkel. Hij praatte zijn liedjes aaneen met voor die tijd gewaagde grappen. Ook één van zijn vijf dochters zong haar deel in het programma. Van Kets begeleidde zichzelf op de viool. Zijn zwaarlijvige echtgenote zong de strofen van de liederen. Frans zelf verzorgde het hele repertoire van veel gesproken commentaar. Frans en Maria woonden in ons Sint-Andrieskwartier in de Rijke Beuckelaerstraat nr. 17.

Het marktzingen werd in de familie voortgezet van ouders op kinderen. Zijn vrouw kwam ook uit een familie van marktzangers. Zij kon makkelijk een tekst uit het hoofd leren. Na een paar keren lezen, kende zij het reeds van buiten.

Een gemeenteraadslid verkreeg de toestemming van toenmalig burgemeester Jan Van Rijswijck dat Van Kets op de Antwerpse markten mocht zingen.

's Vrijdags op het St.-Jansplein en 's zondags op de Rui. Dertig jaar lang zong Van Kets er zijn marktlieiden. 's Zondagsnamiddags toen honderden Antwerpenaren de Schelde overstaken op de St.-Annekesboot stond Frans zijn moordverhalen te zingen op het Vlaams Hoofd.

Geen jaarmarkt, geen kermis, zelfs geen processie liet het echtpaar Van Kets voorbijgaan zonder er hun muzikaal tintje aan toe te voegen. Frans maakte zijn liedjes echter niet zelf. Pierre Bauwens, een gewezen politieagent, componeerde ze en bedacht er teksten bij. De marktzanger betaalde hem hiervoor.

Te Hoogstraten waren de liedjeszangers tijdens de bedevaartdagen bevoorrechte personen. Zij mochten de nacht gratis doorbrengen in een bed onder het toneel van de zaal «Het Eglantierken», terwijl de pelgrims 5 cens per nacht moesten betalen om er te blijven slapen.

Frans Van Kets blijft in de herinnering één van de beste marktzangers van het St.-Andrieskwartier.

DOLLE ZATERDAG

22 MAART
14 uur - 19 uur

LOKALEN VAN DE D.O.R.
St.-Andriesplaats 25

De festiviteiten voor deze Dolle Zaterdag gaan door in de lokalen van de Dienst voor Openbare Reiniging, Sint-Andriesplaats 25.

Rasechte leursters zullen het publiek vergasten op sprot, garnalen en pannekoeken. Voor de sportieven is er gelegenheid tot buskes gooien en ringen werpen. Gelukzoekers vinden hun gading bij het rad der fortuin en de grootse tombola, waar weer wordt gezorgd voor prachtige prijzen.

Er is gelegenheid tot het drinken van een lekker glaasje of een kopje koffie in onze herberg «Rooie Meule». Er kan gedanst worden op de tonen van de muziek van d.j. Ronny.

In onze infostand kan u de activiteiten van de voorbije elf jaren nog eens terug bekijken in krantenknipsels, kleurenfoto's, boeken, tijdschriften en ander aanschouwelijk materiaal.

In deze stand wordt ook het boek «Conscience, een leven in een notedop» van A. Meulemans verkocht als hulde aan de in de 4de wijk geboren Vlaamse schrijver.

Voor de smulpapen onder ons zullen onze Zotte Rik-koeken op een pittige wijze de hongerige magen vullen.

Op het podium zullen naast de vedetten van de 4de wijk zoals de majoretten van «Heropbouw», en de volksdansgroep «Sint-Andries» ook de Wase accordeonisten en de Griekse folkloristische groep «Zorbades» optreden.

Meer details over deze optredens vindt u in ons programmaboekje dat u zich reeds 's zaterdags in de infostand kan aanschaffen.

Het sterrebeeld van het Sint-Andrieskwartier in 1930 (I)

Iedere grootstad heeft haar typische wijken, hoe zij zich ook uitbreidt en moderniseert, de oude volksgeest blijft, zij het thans in mindere mate, ondanks alles bewaard.

Voor Antwerpen denken wij aan het oude Kiel, de omgeving van Beerschot, de Abdijstraat en de Tentoonstellingswijk. Het is allemaal Kiel, maar hoe verschillend!

Zurenborg, Luchtbal, Noorderkwartier, Zuiderkwartier, Seefhoek, Schipperskwartier, het Statiekwartier, enz. Zij hebben hun eigen wijkermessen, hun markten en hun volksfiguren.

Om onze stad beter te leren kennen, schrijft een Antwerpeenaar in 1930, moet ge naar een van die oude volkskwartieren die in iedere grote stad te vinden zijn, en daar vindt ge het echte karakter van de stad. Niet in de moderne, zo gezegd deftige of halfdeftige wijken, met hun onverschillig vernisje, maar in de volksbuurt leeft een stad haar eigen leven, ongekunsteld, vrolijk of sentimenteel, uitbundig, misschien ruw of minder verrijnd overkomend, maar eerlijk.

Antwerpen heeft zo zijn **SINT-ANDRIESKWARTIER**.

Als men door het Sint-Andrieskwartier loopt, waant men zich niet in een wereldstad. Het ligt aan de voet van de steenoude Sint-Andrieskerk. Schilderijen zien omlaag van de muren, heel oude schilderijen vol stemming en overwogen schoonheid, en voor het monumentale altaar filkkert in het rode glas het klein lichtje, in de gewijde stilte, nabij de levende preekstoel, dat machtig wonder door mensenhanden vervaardigd. Stil is het in de kerk, stil en innig; er is slechts het devoot

gefluister van bleke kaarsvlammetjes die heen en weer wiegen voor de heiligenbeelden in hun blanke teerheid van hun tranendruipend lichaam.

Een moederke in een donker hoekje bidt met murmelmondje en de kralen glijden langzaam door de bevende vingers en van buiten klinken lachende, vrolijke kinderstemmen.

Kinderen vrolijken alles op, het somberste huis, de triestige straten, de bedompte steegjes.

Het Sint-Andrieskwartier is vol kinderen.

De kerk biedt een heerlijke speelgelegenheid.

Opzij van de hoofdingang, die verscholen ligt in een nauw straatje, staan schuine gladgesleten stenen, tussen steenmuren geklemd en er bestaat geen groter genoegen dan er kousevoetelings tegenop te lopen, om er dan, bovengekomen, achterwaarts af te glijden. De stenen zijn zwartglimmend geslepen van de vele voetjes, die er langs schoven. De boekentassen liggen tegen de muur gestapeld en luid klinkt een kinderlach.

Wordt voortgezet.

Historiek

Vergane folklore van de VISMARKT (Riemstraat - Scheldestraat - St. Michielskaai - Goede Hoopstraat).

Sinds mensenheugnis bezat iedere grote stad een vismarkt, ook Antwerpen. In het begin van de 11^e eeuw was deze vismarkt gelegen naast het Steen (ongeveer huidig Steenplein). Men had er zelfs een binnen- en buitenvismarkt gescheiden door een muur. Dat deze vismarkten van groot belang waren blijkt uit het feit dat men in 1340 er een toren bijbouwde: de «Visverkoperstoren». Om de toenmalige stad te bereiken ging men langs de Vischberg (straat ongeveer op de plaats van Willem Ogierplein).

Anekdotisch was wel dat men de vis moest betalen binnen de drie dagen na verkoop en voor de verse vis was dit binnen de 24 uren.

In 1510 ging men over tot het kasseien van deze vismarkt. Rond 1663 kwam er een pomp bij waarop men een O.L.-Vrouwbeeld plaatste.

De toren werd afgebroken in 1797, doch de vismarkt bleef bestaan en werd zelfs in 1841 verhoogd door niemand minder dan Pierre Bourla.

Bij de rechttrekking van de Scheldekaaien in 1880/1885 verdween ook aldaar de vismarkt. Weze nog vermeld dat het O.L.-Vrouwbeeld thans berust in het provinciaal museum Sterckxhof.

Men besloot uit te zien naar een andere plaats voor de vismarkt en uitverkoren werd de Veemarkt (29.12.1882). Inmiddels had men voorlopig een vismarkt ingericht op het Sint-Andriesplein.

Rond 1885 werd een andere plaats verkozen boven de Veemarkt en wel in de Riemstraat. Op 9.4.1891 werd het plan goedgekeurd van de Riemstraat op de toenmalige gronden van de Soc.an.du Sud d'Anvers.

Op 6.10.1891 volgde dan de openbare aanbesteding en met de werken werd aangevat op 1.3.1893. Reeds op 21.10.1894 werd de nieuwe vismarkt ingehuldigd (Riemstraat - Scheldestraat - St. Michielskaai en Goede Hoopstraat).

De nieuwe vismarkt bestond uit afzonderlijke kramen en koopstanden, afgedekt met luifels, langs beide kanten. De vis werd verkocht per opbod vooral door de visvrouwen (puntsjaal en lange zware lijnwaden schorten). De viskeurders droegen een bolhoed die alras in de volksmond de bijnaam kreeg van «Hondenkot».

Het was aldaar dat wij in onze jeugdjaren onze eerste krachttermen leerden. Alléén mochten wij er van onze moeder niet komen.

Een goede 50 jaar later gebeurde dan het onvermijdelijke. Op 29.4.1949 ging men over tot het oprichten van een centraal werkhuis in de vismijn. Acht maanden later op 27 december werd de vismarkt en -mijn gedeeltelijk afgeschaft. Twee jaar later begon men met de ombouwwing tot een werkhuis voor motorvoertuigen (stedelijke). En uiteindelijk kwam het slot op 28.2.1958 toen de vismarkt- en vismijn werden afgeschaft.

Veel is er niet meer van te zien. Vanuit de Kloosterstraat kan men nog enkele punttaken zien van de vismarkt en langs de kant van de Scheldestraat is er nog de monumentale poort met het opschrift: «VISCH-MIJN».

Vis is men blijven verkopen in de onmiddellijke omgeving (gespecialiseerde instellingen) en ook kan men nu op de zaterdagse «Vogelenmarkt» vis kopen zij het dan van vreemdsoortige aard.

Meulemans André, stadsgids.

Wist ge...

Foto: Gazet van Antwerpen - Fotoreporter: Jan Prenen.

** dat het dit jaar precies 60 jaar geleden is dat Karel Van den Oever stierf ? Deze dichter woonde in het St.-Andrieskwartier in het huis «De ghulden Bock» (Steenhouwersvest nr. 18). Wie kent van hem niet het innig mooie «Dinska Bronska» uit het bundel «Het Paviljoen» ?

** dat er meer dan 200 bezoekers onze jubileumtentoonstelling «10 jaar folklore in St.-Andries» bezochten ? Dat de expositie geopend werd door schepenen De Corte ? Dat we positieve reacties lazen in de Gazet van Antwerpen en in het tijdschrift «De Schuit» van het buurtopbouwwerk St.-Andrieskwartier ? Aan alle medewerkers die deze expo mogelijk maakten een hartelijke dank.

** dat het in 1986 precies 100 jaar geleden zal zijn dat Felix Timmermans te Lier geboren werd ? Na de geslaagde Conscience- en Ernest Claes-vertelavonden organiseert het comité «St.-Andrieskwartier herleeft» een Felix Timmermans-vertelavond op vrijdag 16 mei a.s. Houd deze datum vrij ! Verdere informatie vindt u daarover in ons volgende krantje.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
7de jaargang
nummer 2
10 mei 1986

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

Een sfeerbeeld van het Sint-Andrieskwartier in 1930 (II).

Overal in de smalle straatjes en op de pleinen spelen de kinderen hun spel.

Kleine meisjes moederen met vuilbeduimelde poppen, gedraaid in alle mogelijke en onmogelijke kledingstukken, of lopen er mee in kleine poppenwagentjes over de stoep met trotse gebaartjes., wijsneuzig dekentjes en spreitjes schikkend.

Ergens in de deuropening, die een lange donkere gang te zien geeft, zitten twee kleine mannen en vertellen elkaar, tegeneen gehurkt, fantasieën uit hun jonge geest geboren, ze zitten er doodernstig bij

met grotemensen gezichten en grote droomkijkers.

Langs hen schieten vlugge kereltjes voorbij op hun trotinetten. Zij houden «grote» wedstrijden.

Van overal klinkt gelach en geroep van kinderen vol vrolijkheid en onbezorgdheid. Op een plein is het kermis en het kleine volkje staat er omheen gedruimd.

Het kinderaantal in het Sint-Andrieskwartier is iets ongelooflijks; het wemelt er, het maakt de oude buurt aantrekkelijk; want oud is het daar, smal zijn de hobbelig gekasseide straatjes, smal en scheef en verweerd de huizen en toch is het een wijk vol volkse vrolijkheid.

Het moeten geen paleizen zijn om het geluk te kunnen bevatten, ook in deze eenvoudige arbeidershuizen heerst de vreugde. Het is hier nog zo intiem en gemoedelijk.

De mensen kennen zich onderling allemaal, hier is geen «meneer» of «madame», maar «Pol» of «Sjozefien». Op straat

worden gemoedelijke buurpraatjes gehouden.

Armen over de borst gekruist, de benen overeen, en niet met fezelstemmen; ieder mag horen wat ze zeggen, de buurvrouwen van het Sint-Andrieskwartier laten het horen want ze klappen niet als klappeien, maar als serieuze mensen over

stadsnieuwsjes en toekomstpraatjes en montere vertelsels; zie ze maar eens stralen, hun gulle welgedane gezichten en hoor hun lach maar opklateren tegen de oude muren, langs de smalle vensters, waar een vriendelijk bloempje komt kijken.

Wordt voortgezet.

Wist ge ... ?

- ☆ dat onze 11de folklorestoet uitgebreid aangekondigd werd in de Nieuwe Gazet, de Gazet van Antwerpen, het Nieuwsblad, de Maandkalender van Antwerpen en in het buurtblad van de Schuit ?
- ☆ dat er informatie over de initiatieven van ons comité gegeven werd tijdens de uitzending van het programma «De Muurkrant» op vrijdag 14 maart ll. via radio Minerva ?
- ☆ dat we positieve persreacties lazen over onze 11de folklorestoet in de Gazet van Antwerpen, de Morgen en het Volk ? We haalden zelfs de voorpagina in de Nieuwe Gazet !
- ☆ dat er op 22 maart een interview plaatsvond over onze stoet via radio Expres ?

De verpleegsters van Constance Teichmann.

- ☆ dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» een Constance Teichmann-wandeling organiseert in oktober ?
Er zal een 70 blz. tellende brochure kunnen gekocht worden over het leven van de «Engel der liefdadigheid», waarin het ganse traject van de wandeling zal beschreven zijn.
- ☆ dat mensen van buiten het Sint-Andrieskwartier ook dit driemaandelijks tijdschrift kunnen ontvangen ?
Voor de portkosten vragen we dan wel een jaarlijkse bijdrage van 70 fr. U kan die storten op rekening nummer 880-2226801-19.
Mensen van de St.-Andrieswijk krijgen het gratis in de bus.

*De 100-jarige dichteres van de Sleutelstraat:
Maria Theresia De Maeyer.*

Uitslag jaarlijkse tombola

1. reis naar Spanje	005774
2. reis naar Spanje	009066
3. braadspit	011683
4. stofzuiger	006598
5. tinnen klok	014600
6. tinnen schotel	012308
7. pedaalemmer	011901
8. broodtrommel	006414
9. dienblad	012901
10. dienblad	006687

Historiek

Van de KROMME ELLEBOOGSTRAAT ... en het oudste huisje in de Sint-Andriesparochie

De Kromme Elleboogstraat was ca. 1409 de enige weg die leidde naar de toegangspoort van de St.-Michielskerk (ca. 1400), de straat vormde de noordelijke grens met deze abdij.

Nochtans staat de straat reeds vermeld op een plan opgesteld bij de derde stadsuitbreiding (1295-1314) en was ze gelegen over de Hooipoort (Scheldekant).

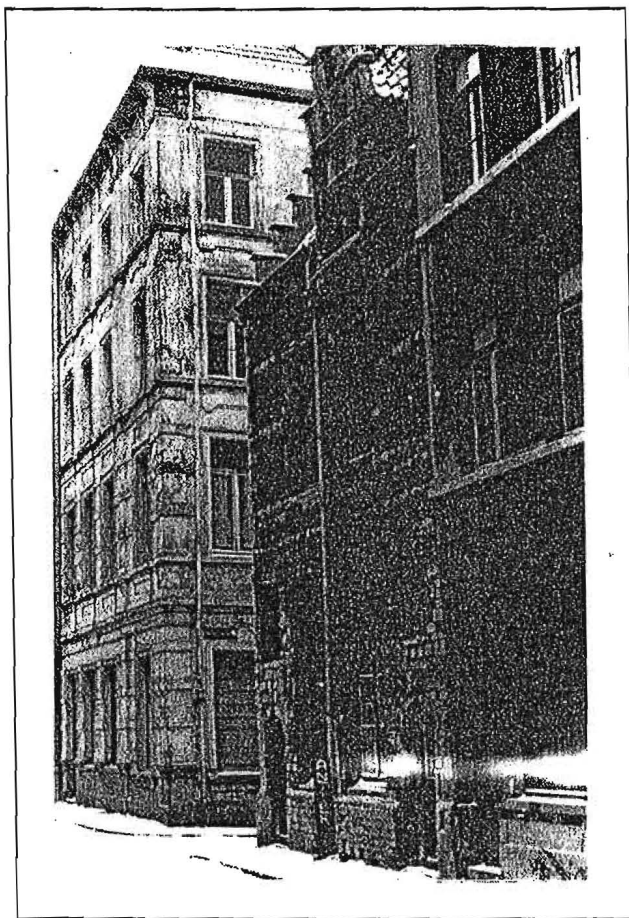
Was langs de ene zijde de muur en de poort van de Sint-Michielsabdij, dan waren er aan de overzijde huisjes, met lage poortjes en kleine trapgevels, gebouwd door de Norbertijnen op de gronden, eigendom, van de abdij.

Deze huisjes moeten gebouwd zijn in de 16de eeuw en zeer zeker vóór 1565. Op het plan van Virgilius BONO-NIENSIS (1565) staan de huisjes van de Kromme Elleboogstraat weergegeven (plan te bezichtigen in het Museum Plantin-Moretus).

Met zekerheid kunnen we zeggen dat ze zelfs eerder gebouwd zijn daar het bewust plan eerst moest getekend worden en daarna overgebracht worden op houtblokken. Het plan werd eerst gedrukt in september 1565.

Een zeer prachtig exemplaar van deze huisjes vinden we terug op de hoek van de Kromme Elleboogstraat en het Scheldeken (nrs. 5/7).

Ze zijn voorbeelden van een typische Antwerpse woningbouw ca. 1550 in bak- en zandsteenstijl.

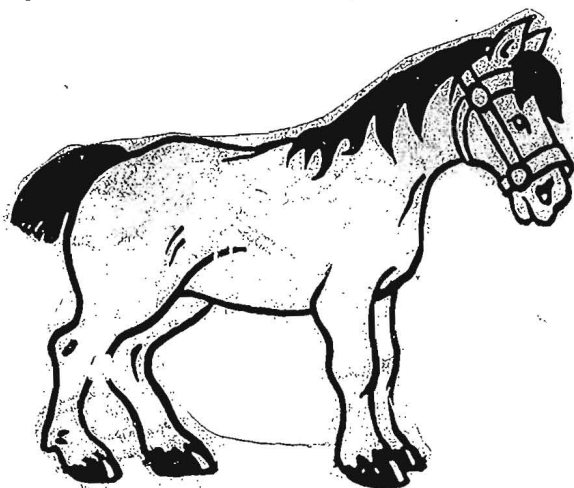
Van het nummer 5 is de naam onbekend maar nummer 7 draagt de naam «Het Peerdeken».

De huisjes waren aanvankelijk bestemd voor afbraak om dan terug opgetrokken te worden in het openluchtmuseum te Bokrijk.

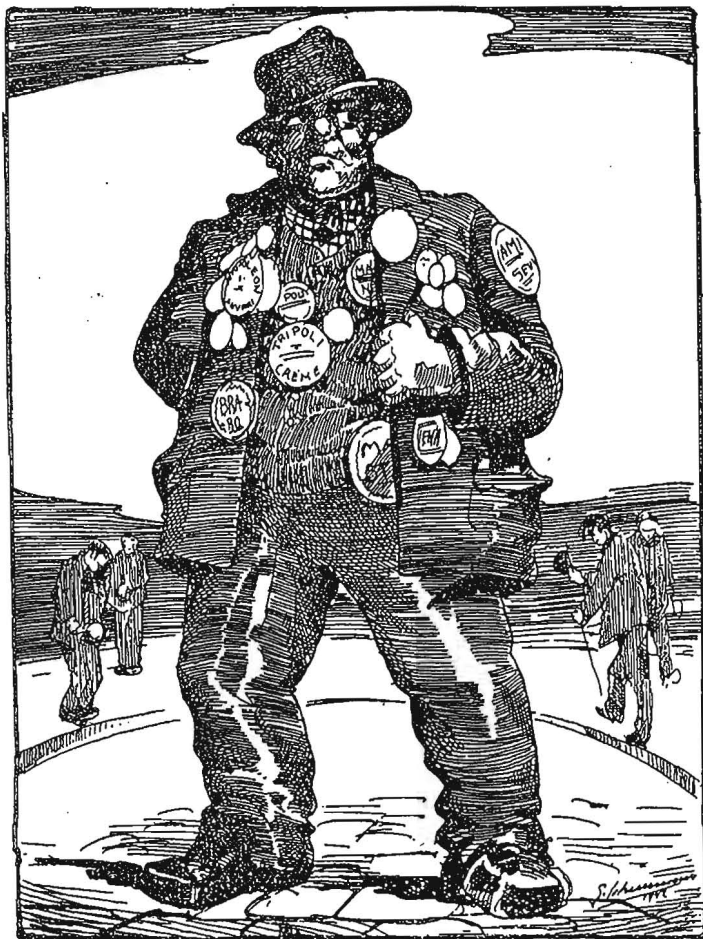
Restauratie leidde ertoe dat de gevels geklasseerd werden bij K.B. van 19 maart 1975.

Voor een kleine omweg tijdens een wandeling zeer zeker overwaard.

Meulemans André - Stadgids

Scheerdijck

tekening: Gaston Schuermans

In de 18de editie van onze folklorerubriek over de geschiedenis van merkwaardige figuren uit de «Parochie van Miserie» vertellen we deze keer over Johannes Ludovicus Scheerdijck, een schrijnwerker die in het krankzinnigengesticht van de Sint-Rochusstraat de 4de mei 1889 op tachtigjarige leeftijd overleed.

Hij werd geboren te Antwerpen op 30 maart 1809. Scheerdijck huwde met Joanna Catharina Van de Velde. Dokter Vaerenberg werd gelast te onderzoeken of Scheerdijck niet te lastig was voor zijn omgeving. Na een bezoek bij de schrijnwerker thuis oordeelde de arts

dat zijn zwakzinnigheid alleen voor hemzelf gevaarlijk was. In het verslag van de dokter stond toen dat Scheerdijck nog niet opgesloten diende te worden.

Toen de vorstin van België overleden was, werd een uitvaartmis in de kathedraal van Antwerpen opgedragen. In de rouwstoet stapte Scheerdijck toen plechtig op tussen de officiële hoogwaardigheidsbekleders. Op zijn hoofd droeg hij een hoge, zwarte hoed, waaraan vanachter een fluwelen doek bevestigd was, die tot op zijn hielen neerhing. Om zijn nek waren allerlei «eretekens, penningen en medailles» gehangen. Wie echter nader toekeek, zag dat het gewoon deksels van conservenblikjes waren! Met een hoogmoedig gebaar wierp Scheerdijck er een wijde mantel over.

In de kathedraal wilde hij naast de personaliteiten plaatsnemen, maar de «suisse» bemerkte dat en hij versperde hem de weg. Scheerdijck bekeek de «suisse» echter op zo'n minachtende wijze dat deze even de kluts kwijt raakte. Daar profiteerde Scheerdijck van en onder het mom de «onderkoning van België» te zijn nam hij plaats in het koorgestoelte.

Toen hij op een zekere avond terug naar zijn woning wandelde, zag hij enkele militairen ruzie maken met elkaar. Scheerdijck gebood hen te stoppen met dat getwist. Geïrriteerd riepen de soldaten hem toe dat hij zich niet met hen mocht bemoeien. Waarop Scheerdijck plechtig zijn mantel openspreidde en zijn «decoraties» toonde, terwijl hij riep: «Jullie spreken tegen de onderkoning van België!» De soldaten schaterden van pret bij het horen van zulke onzinnen!

Scheerdijck werd daar echter zo kwaad van dat hij één van de militairen te lijf wilde gaan. Deze soldaat sloeg toen zo krachtig met zijn sabel op het hoofd van de zwakzinnige dat deze neerviel.

Toen de jongens dit zagen sloegen ze verschrikt op de vlucht. Bloedend bleef de krankzinnige schrijnwerker liggen. Hij werd daarna verpleegd en genas, maar hij raakte door dit voorval zodanig in de war dat hij in het gesticht van de Sint-Rochusstraat moest worden opgenomen.

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
7de jaargang
nummer 3
1 september 1986

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 62
2000 Antwerpen

Constance Teichmann-wandeling

Zondag 5 oktober 1986 - 14 uur.

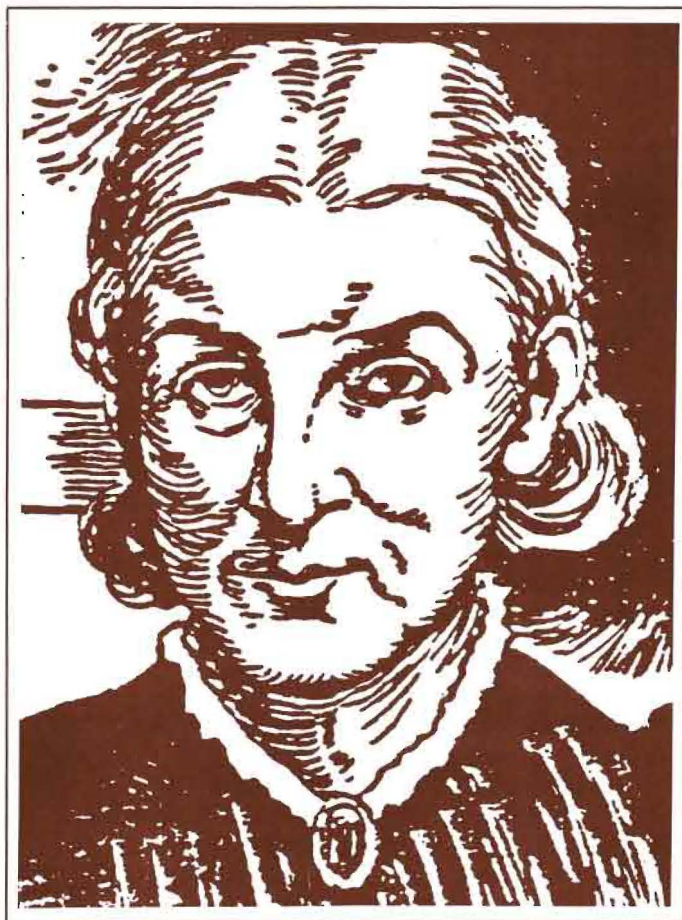
Ter gelegenheid van de 90ste verjaardag van het overlijden van de «Engel der Liefdadigheid» organiseert het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» een Constance Teichmann-wandeling op zondag 5 oktober a.s. We komen bijeen om 13.30 u. op de St.-Andriesplaats.

De stadsgidsen André Meulemans, Vera Verschooren en Alex Elaut leiden de wandeling belangeloos. Een 70 blz. tellende brochure over het leven van Constance Teichmann is voor het comité samengesteld door André Meulemans. Het traject van de wandeling is uitvoerig beschreven. Deze brochure is te koop aan de prijs van 100 fr.

Na de wandeling wordt elke deelne(e)m(st)er koffie en boterhammen aangeboden in de zaal «De Kring», Nationalestr. 109. Er is ook een attractie voorzien. Voor de wandeling, de koffie, de boterhammen en de attractie betaalt u slechts 80 fr.

U kan inschrijven (schriftelijk of telefonisch) vóór 3 oktober bij:

- Guy Smulders
Schoytestraat 62 - 2000 Antwerpen - tel. 231.64.34
- Alice Guldix
Pompstraat 13 - 2000 Antwerpen - tel. 233.05.61
- Rik Van den Bergh
Steenbergstr. 32 - 2000 Antwerpen - tel. 232.24.14.

U kan ook 80 fr. storten op de rekening 880-2226801-19 t.n.v. comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» met de vermelding «Constance Teichmann-wandeling».

60 jaar geleden stierf

Karel Van den Oever

Karel Van den Oever werd geboren te Antwerpen op 19 november 1879 in de Steenhouwersvest 18 en overleed er op 6 oktober 1926. Een gedenkplaat aan de gevel herinnert ons eraan.

Vader Jacob Van den Oever betrok in 1873 met zijn gezin dit mooie en ruime ouderwetse huis dat in de 16de eeuw «De Gulden Bock» heette. Hij begon een groot- en kleinhandel in allerlei ellegoed die door de twee dochters zou voortgezet worden.

Karel Van den Oever heeft dit adres slechts verlaten gedurende de Eerste Wereldoorlog, als hij te Baarn (Nederland) verbleef.

Heel zijn leven speelde zich af in het St.-Andrieskwartier. Hij was een tijdgenoot van Karel van de Woestijne, Jozef Muls, Lode Baekelmans, Herman Teirlinck, René de Clercq, e.a.

Door een sentimentele ontgoocheling had hij een afkeer voor het huwelijk.

Achter elk bevallig hoofd zag hij een doodshoofd. Dit was één van de redenen van zijn vereenzaming. Karel Van den Oever was sterk gehecht aan zijn volk, zijn taal en aan het verleden van Antwerpen. Als schrijver heeft Karel zich moeizaam ingewerkt in de atmosfeer van de oude straten van het St.-Andrieskwartier. Twee van zijn voornaamste boeken zijn aan zijn stad gewijd: *De Geuzenstad* en *Lof van Antwerpen*. Ook was hij medewerker aan verscheidene bladen: *Vlaamsche Arbeid*, *De Standaard*, *De Schelde*, *De Vlaamsche Stem*.

Karel Van den Oever is vooral bekend om zijn dichtstukjes, b.v. *Dinska Bronska*. Het was de naam van een Pools meisje dat in het landverhuizershotel «Lapland» logeerde, wachtend op het schip dat haar naar Canada zou brengen.

DINSKA BRONSKA

*Uit een oud dorp
— kameelbruin als de steppe —
uit Plocka,
kwam Dinska Bronska.
Haar hoofddoek was pruissisch-blauw
en heur haar vlas-geel;
ook waren haar oogen blauw
als fjord-water.
Zij rook naar knoflook en spar,
zij droeg laarzen
en ging zeer zwaar en gauw.
In het «Hôtel Lapland» zat zij
bij een tafel aan het straat-raam:
zij schreef 'n brief.
Een haarlok viel laag op haar roode kaak
en zij stak haar tong uit,
want ze schreef moeilijk die brief
en daaronder «Dinska Bronska», haar naam.
Ze stak ook de penstok in haar mond
en zocht met haar oogen langs het plafond.
Op het papier waren 'n inktvlek
en groot gestrompel van letters:
zij kocht het voor tien centiem
in de kruideniers-zaak
over het hôtel.
Er was 'n beetje inkt aan heur kaak.*

*O, Dinska Bronska,
gij vertrekt naar Canada:
de verroeste stoomboot wacht langs de kaai.
Gij laast op een almanach
der «Red Star Line»
dat Canada groter appels,
o, hooger en geler koren heeft dan Plocka.
Het moet in Canada veel beter zijn !*

*O, Dinska Bronska,
met je zeer dikke vingers:
je schrijft zoo moeilijk die brief.
Je oogen zoeken vliegen op het plafond.
«Moj Boze !»
Er zit 'n tranen-veeg,
o zoo verdrietig,
van je blauwe oogen naar je mond.*

O, Dinska Bronska !

Café-Theater Multatuli: eigen theater in het Sint-Andrieskwartier

In het hartje van Sint-Andries - meer bepaald in de Lange Vlierstraat nr. 5 - heeft het Multatuli Theater v.z.w. een eigen theaterje gebouwd: het **café-theater Multatuli** !

Hét stichtende voorbeeld uit de «Licht-stad» Parijs wordt op dat gebied gevolgd !

Ik hoop, samen met heel het gezelschap, dat het café-theater Multatuli in Sint-Andries een welkome gast zal zijn... een gast ten dienste van «De Herleving van het St.-Andrieskwartier.» En ik ben er rotsvast van overtuigd dat heel deze legendarische buurt ons een warm hart zal toedragen.

Het bewijs daarvan kan worden geleverd op onze **OPEN DEUR DAGEN** van zaterdag 20 en zondag 21 september a.s. vanaf 14.00 uur.

IEDEREEN IS WELKOM !

Iedereen opent het theaterje van Multatuli mee !

Het is feest in Sint-Andries die zaterdag en zondag.

Daarna kan ons theater-feest verder gaan met een hele reeks stukken, met humor, liedjes én af en toe een traan.

Want het theater, en zeker het café-theater Multatuli wil een **spiegel(tje)** zijn van ons menselijk lot, vreugde en verdriet.

LEVE HET CAFÉ-THEATER MULTATULI ANNO SEPTEMBER 1986.

LEVE HET SINT-ANDRIESKWARTIER !

Guido Maeremans,
Artistiek leider.

Wist ge... ?

- dat er 50 aanwezigen waren op onze Felix Timmermans-vertelavond van 16 mei II. ?

We danken de vertellers Hilde Horemans, Lode Van Gool, Erik Maes en de gitarist Jan Moonen.

- dat wij van het winkelcentrum Nationalestraat t.g.v. de braderij van 7 juni II. onze folkloristische en culturele initiatieven mochten kenbaar maken tijdens de Strangers-expo ? Hartelijk dank hiervoor !

Wij feliciteren de organisatoren voor de ontroerende hulde die zij brachten aan Stranger Pol die vele jaren werkzaam was in de Beschermde Werkplaats van de Drukkerijstraat.

- dat onze reus «Zotte Rik» op zaterdag 6 september vanaf 14.30 u. weer mee opstapt tussen zijn collega's in de Reuzen-omwegang te Deurne ?

- dat het dit jaar precies 70 jaar geleden is dat Edward Keurvels overleed ? De wieg van deze componist en dichter stond in de Boeksteeg, de huidige Nationalestraat. Hij was een leerling van Peter Benoit. Keurvels werd de eerste directeur en tevens orkestmeester van de Vlaamse Opera. Hij schreef operamuziek, o.a. «Parisina».

- dat onze folkloristische evenementen gepubliceerd worden in een jaarkrans over volkskundige feesten in Vlaanderen, samengesteld door een team van geschoolde medewerkers i.s.m. de Leuvense universiteit ?

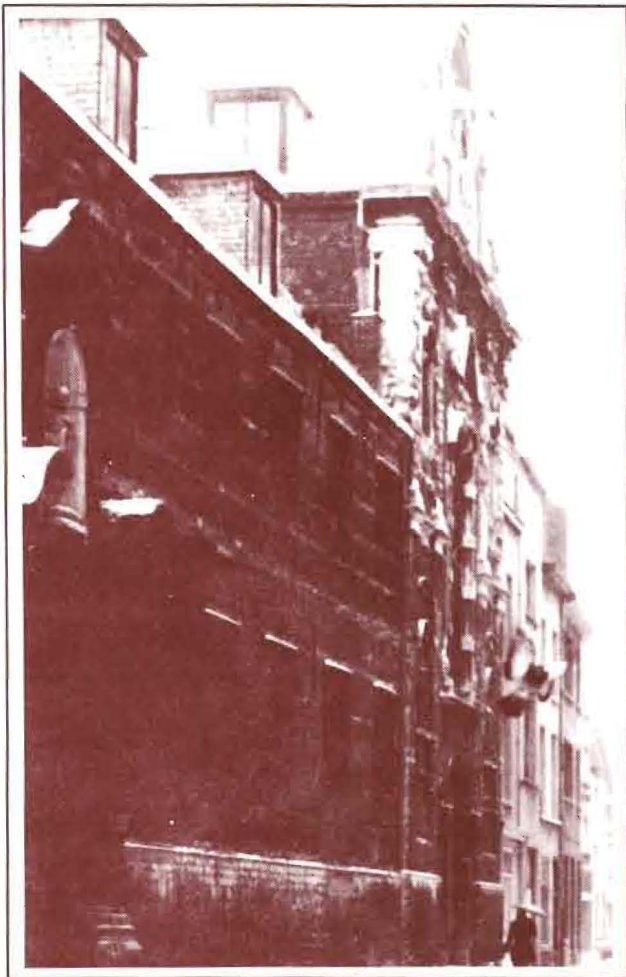

Gitarist Jan Moonen.

Strangers-expo van 7 juni in het Tropisch Instituut

St.-Rochusstraat. Van Kartuizerklooster en ... diamanten.

In 1621 kwamen de Kartuziers van Vucht naar Antwerpen en vestigden zich op de hoek van de St.-Rochusstraat en Begijnenstraat in een huis genaamd St.-Catharina.

Alras werden twee raamhoven (Beekraem en Spiegelraem) aangekocht en op 15.8.1634 werd de eerste steen van het klooster gelegd.

Het klooster werd 150 jaar lang bewoond totdat Joseph II in 1783 het klooster deed sluiten en de inboedel liet verkopen. De gebouwen konden als kazerne dienst doen, echter niet voor lang.

In april 1788 werd het gebruik van de gebouwen toegestaan aan een zekere Martinus CUYLITS, die er één van de grootste diamantslijperijen van Antwerpen in onderbracht. Hij had de opdracht ontvangen tot het herslijpen van de Kroonjuwelen van Lodewijk XVI. Daartoe installeerde hij niet minder dan 23 slijpmolens. Gedurende 9 maanden werd aan de juwelen gewerkt onder de leiding van de gebroeders Frans en Joseph DARGO. Onder deze kroonjuwelen bevond zich de «REGENT».

De Regent is een diamant die toen hij ca 1700 gevonden werd, door een mijnslaaf, bij de Kistnaririvier in Indië, als ruwe steen 410 karaat bedroeg. Deze slaaf vluchtte er mee weg en gaf hem aan een Engelse zeekapitein, die op zijn beurt met de steen verdween na de slaaf gedood te hebben. Alzo kwam de steen in handen van Gouverneur Thomas Pitt, die de ruwe steen liet slijpen. Dit slijpen duurde twee jaar en de ruwe steen werd herleid tot één van de grootste en wereldberoemdste stenen De Regent, ook wel een genoemd «Pitt-diamant» met 140,50 karaat.

De geslepen steen kwam in 1717 in handen van de Hertog van Orléans (Regent van Frankrijk).

Na Antwerpen was de steen spoorloos in 1792, doch dook 15 maanden later terug op. Sedert 1887 berust deze diamant in het museum Louvre te Parijs.

Keren we terug naar Antwerpen waar op 23.1.1798 de kloosterlingen terug bezit namen van het klooster. Sedert 1834 zijn er de zuster Kapucinessen gevestigd.

André Meulemans. - Stadsgids.

Frans de Neus

In de 19de editie van onze folklorerubriek over de geschiedenis van merkwaardige figuren uit de Parochie van Misericordia vertellen we deze keer over Frans De Neus.

Hij was een grote kerel die bang was van werken. Frans was niet getrouwd en sliep steeds gekleed op wat zakkengood. Hij dacht er niet aan de handen uit de mouwen te steken als hij nog enkele franken op zak had.

In de Spiegelpoort van de Nationalestraat bevond zich de stapelplaats van houthandelaar Blanckaert. De café in de buurt hadden daarna aan hem een goed klant. Frans leed namelijk aan een chronische dorst die hij probeerde te lessen met romers «Pinard», een soort rode wijn. Vaste klant was hij in het «Pinardkot» op de hoek van de Lange Vlierstraat en het pleintje aan de Nationalestraat.

Als Frans in het «Pinardkot» honger kreeg, kocht hij een pak fritten met pickels en een worst. Of hij haalde in de Steenbergstraat een «gardevil», een gerookte haring die hij met vel en graten naar binnen slokte. Natuurlijk werden fritten of

«gardevil» flink doorgespoeld met enorme hoeveelheden «Pinard».

Ook hielpen de lossers en de laders van Blanckaert elkaar aan eten. Zo had Jef, de chauffeur, Frans de overschot van aardappelen met stoofkarbonaden aangeboden. Die had hongerige Frans gretig aangenomen. Hij at alles likkebaardend op zonder te merken dat Jef de aardappelen en de karbonaden had opgemaakt met gestampte rode baksteen en roet van de kachel.

Eens wilde Frans de Neus een biefstuk braden. Terwijl deze op het gasvuur in de pan lag, was Frans in slaap gevallen. Plots werd hij wakker door een brandgeur. Hij probeerde het vuur te blussen en zocht naar een fles water, maar hij goot er per vergissing een fles petroleum over. Toen het brandje heviger begon te laaien wierp hij er zijn jas over om het te doven. Toen men Frans de Neus maanden later tegenkwam rook zijn jas nog naar verbrand goed. Hij blijft in de herinnering als één van de stevigste Pinard-drinkers uit het Sint-Andrieskwartier.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks

1 januari 1987

Verantw. uitg.:

Guy Smulders

Schoytestraat 62

2000 Antwerpen

Nu reeds vragen we U deze data vrij te houden

Dolle Zaterdag: 21 maart '87
12de stoet «Parochie van Miserie»: 22 maart '87

Wens je mee de folklore van St.-Andries te doen herleven ? Langs deze weg doen we een oproep op bereidwillige helpers en helpsters.

- Wie wil er mee opdienen tijdens ons doel weekend van 21 en 22 maart in de lokalen van de D.O.R. ?
- Wie wil er mee een spandoekje schilderen ?
- Wie doet er mee met een groep enthousiastelingen aan de stoet ?
- Wie wil er een dolfijntje duwen ?

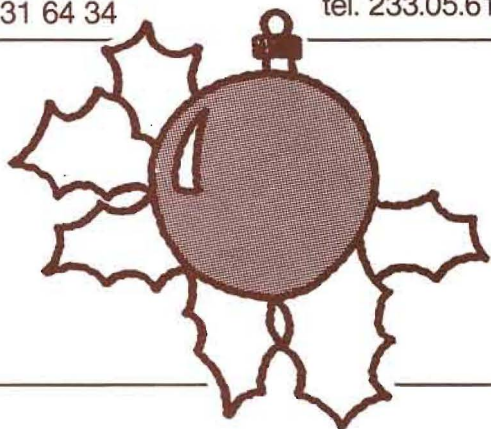
Vele handen maken het werk licht. Zo wordt dit gebeuren weer een feest dat onvergetelijk blijft.

Neem contact met:

- Guy Smulders	of met - Alice Guldix
Schoytestraat 62	Pompstraat 13
2000 Antwerpen	2000 Antwerpen
tel 231 64 34	tel. 233.05.61.

Een nieuwe groep: de Klerken van Mintjens.

*De mensen van het comité
 «Sint-Andrieskwartier herleeft»
 wensen u het allerbeste voor 1987 !*

HISTORIEK...

Abraham Ortelius 460 jaar geleden geboren !

Mercator-Orteliushuis, Kloosterstraat 11/17.

Men vertelt wel eens dat aardrijkskundige Abraham ORTHELIUS (10.4.1527/28.1.1598) hier gewoond heeft (vandaar de naamgeving), maar dit blijkt een dwaling te zijn daar hij bij zijn zuster woonde aan de Kloosterstraat 33/35 in «De Rode Leeuw».

Vóór 1554 is het huis bekend als «De Spiegel» eigendom van Pieter de Deckere (Dudzele) om in 1605 toe te komen aan zijn kleinzoon Pieter Pascalis Paschier de Deckere, heer van Monteleone. Deze liet er in 1619 veranderingen in aanbrengen.

In 1698 werd de oostzijde vergroot door H.F. Verbrugghen (1614/1724) in opdracht van de toenmalige eigenaar Norbert SCHUT, koopman. Na diens dood kwam het in handen van zijn weduwe Jan André Peytiers-Peeters. Het huis werd bewoond door de weduwe Fr. Haine-Leysen in 1841.

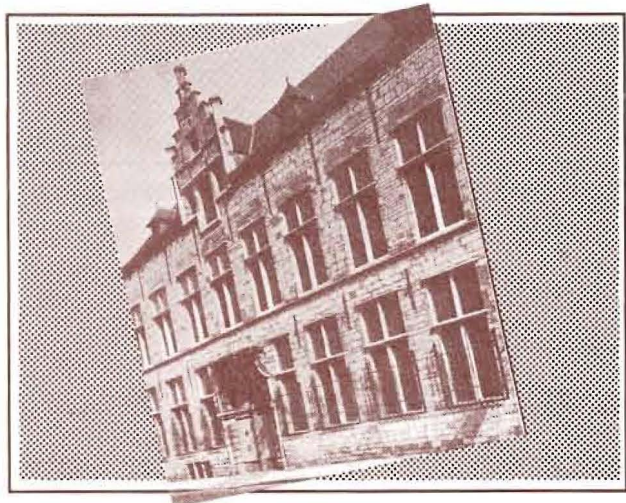
Inmiddels ontstond in 1864 het Oudheidkundig museum van niet-Europese culturen (ethnografie) in het Steen.

De woning zelf onderging vervalnormen om in 1871 tot werkplaats te dienen van de gebroeders Peeters-kopergieters. Nadien werd het een stapelplaats van de verfabriek De Coninck en daarna zelfs een zelfwasserij !

In 1943, door verval getekend, werd de woning opgekocht door de Vereniging Historische Woonstede, die het ter beschikking stelde van de Soc. Royale de Géographie d'Anvers.

Nochtans werd op 8.2.1946 de woning bij K.B. geklasseerd als beschermd monument.

Op 5.8.1949 werd het gebouw door vzw. Les Demures Historiques de Belgique afgestaan aan het stadsbestuur die het bestemde voor het Etnografisch museum.

Mercator-Orteliushuis. Uit de 4de druk van de Gids voor Oud Antwerpen (G. Van Cauwenberg).

Men diende echter te wachten tot 1.6.1951 toen er het besluit genomen werd tot restauratie (aangevat 3.1.1952). De restauratie duurde tot 30.6.1953 onder leiding van architect Fr. Blockx (kosten 1.231.000 fr.).

Nog hetzelfde jaar werd de verzameling van het Etnografisch museum naar hier overgebracht. Doch in september 1958 verhuisde de verzameling naar het Folkloremuseum om in 1967 terug naar de Kloosterstraat te komen.

Op 10.11.1969 was er een voorontwerp van een nieuwe restauratie, waarvan niets in huis kwam.

Thans staat de woning leeg en wacht op een grondige restauratie die best jaren kan duren.

De etnografische-verzameling is nooit te bezichtigen geweest in de Kloosterstraat en is thans ondergebracht in de Gildekamerstraat en wacht tot zijn nieuwe bestemming aan de Suikerrui/Kaasstraat klaar is.

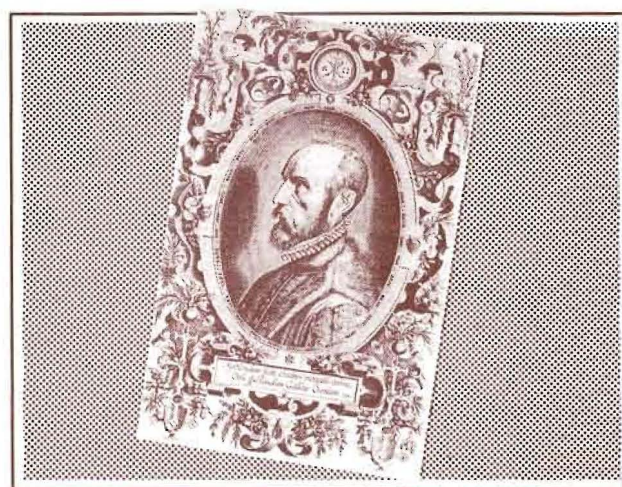
De woning is opgetrokken in Brabantse gotiek. De binnenplaats wordt als één der mooiste van Antwerpen beschouwd. Op de binnenplaats kan men twee beelden aanschouwen van beeldhouwer De Kock voorstellende Bacchus en Venus. De gevel van de binnenplaats (ooit voorgevel geweest via de Lange Ridderstraat) vertoont de jaartallen 1547 en 1555, tevens terug te vinden in balksloffen.

Aan de voorzijde in de kloosterstraat valt de makelaar op en de arduinen omlijsting van de deur uit de 17de eeuw. Door de V.T.B. werd een gevelplaat aangebracht die herinnert aan de St.Michielsabdij, en het arsenaal (gelegen aan overzijde).

Wie toch een glimp wil opvangen van de achtergevels, dient (indien open) de garagepoort van het huis nr. 19 binnen te gaan.

Veel kijkgenot !

Meulemans André, Stadsgids.

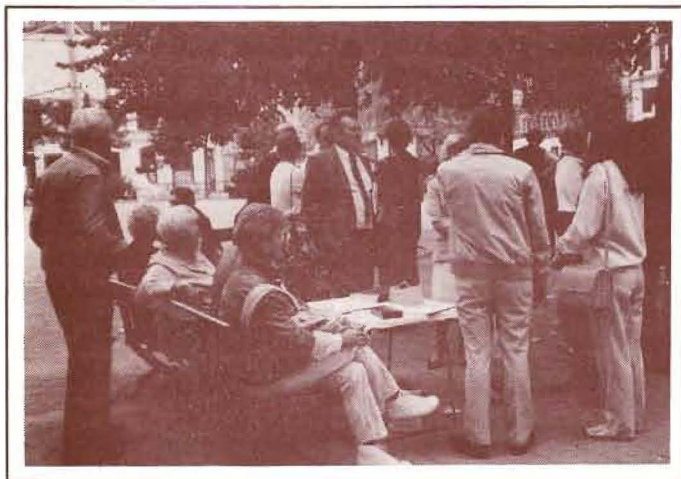
Abraham Ortelius.

Wist ge ... ?

- dat er 43 wandelaars mee opstapten tijdens onze Constance Teichmann - wandeling van 5 oktober II. ? We danken de stadsgidsen Vera Verschooren en André Meulemans die deze wandeling voor het comité belangeloos leidden. Helaas werd stadsgids Alex Elaut ziek. We wensen hem beterschap en danken hem voor het voorbereidend werk.
- dat onze reus Zotte Rik en zijn «reuzenkinderen» op woensdag 3 december op de BRT-Televisie te zien waren tijdens het Sinterklaasprogramma van Kindervreugd ? Hij liep in de uitzending mee in een stoet die de bewoners van een pleintje organiseerden t.g.v. het Sinterklaasfeest. De reus en zijn «kinderen» werden vermeld in het artikel van de Nieuwe Gazet. We wensen Kindervreugd proficiat voor die kleurrijke show «Komt de Sint wel ? Komt de Sint niet ?».
- dat de beeldhouwer Pol Van Esbroeck dit jaar 75 jaar werd ? Bij het overlijden van zijn goede vriend Lode Zielens maakte hij het beeld «Netje», de hoofdfiguur uit het boek «Moeder waarom leven wij ?». Dit beeld prijkt reeds elf jaar in de schaduw van de St-

Andrieskerk. Het heeft echter jarenlang gestaan op het kruispunt Plantin-Moretuslei en Simonsstraat waar Lode Zielens in 1944 bij een bomexplosie om het leven is gekomen.

- dat er nog Constance Teichmann-brochures te koop zijn voor hen die verhinderd waren op 5 oktober ? We danken stadsgids André Meulemans die deze brochure over het leven van de «Engel der liefdadigheid» samenstelde. Men kan de brochures telefonisch bestellen bij Guy Smulders 231.64.34 of bij Alice Guldix 233.05.61 aan de prijs van 100 fr. Indien ze verzonden dienen te worden komen er 30 fr. portkosten bij. U kan ook betalen via ons rekeningnr 880-2226801-19.
- dat ons stoet-initiatief vermeld in de «Kalender van de Vlaamse Feesten», een volkskundige jaarkalender samengesteld o.l.v. prof. Stefaan Top ? We kregen 21 regels tekst en twee sterren als waardering. In de inleiding motiveert prof. Top deze kwotatie als «een illustratie van iets specifiek uit de streek, wat in ieder geval een bezoek waard is, als men ter plekke of in de buurt is.»

Samenkomst voor de Constance Teichmann-wandeling.

Beeld «Netje» naar het boek «Moeder waarom leven wij ?» (Lode Zielens). Beeldhouwer: Pol Van Esbroeck.

Een sfeerbeeld van het Sint-Andrieskwartier in 1930 (III)

Alles heeft in het Sint-Andrieskwartier zijn eigen oude gemoedelijke sfeer. Winkels zijn er veel in 't Sint-Andrieskwartier, vooral kruidenierswinkels, wat bewijst dat er een gezond volkje woont.

Voor de deur, op de stoep staat de «marsjendies». Grote manden met groenten, met fruit en tomaten; een vrolijke aanblik dat groen en rood in de bruin-gele manden en fikse wijven met witte schorten staan er bij, hun koopwaar met overtuiging aanprijzend.

De huismoeders met mandjes bij zich komen loven en bieden, bedisselen de kwaliteit van de groenten en de aardappelen, knijpens eens met hun grove rimpelvingers in het fruit, dat op de straat uitgesteld staat, en lopen veiligheidshalve naar een ander.

In alle winkels heerst een prettige conversatie; de dikke gemoedelijke beenhouwer staat lachend voor de toog en luistert naar de verhalen van kletsende vrouwen, terwijl hij vlug en handig het vlees kapt.

De mager snedige bakker vult zijn winkel met geestige zetten; hij kent zijn klanten bij de voor naam, wat een gemoedelijke sfeer schept rondom hen.

Allemaal hebben ze hun kleine hebbelijkheidjes, die door iedereen gekend zijn, en die aan hun omgang dat kameraadschappelijke geven, dat de volksklasse eigen is.

Wordt voortgezet.

100 jaar Jef Van Hoof

Op 8 mei 1886 werd Jef Van Hoof geboren in de Belegstraat nr. 5 te Antwerpen. Van zijn vader ontving hij zijn eerste muzieklessen.

Hij volgde zijn lagere school aan de rand van het St.-Andrieskwartier. Jef kreeg les in de «Ecole privée adoptée pour garçons» in de Kammenstraat nr. 59. Zijn onderwijzer daar was de heer Verheyen.

Van Hoof studeerde aan het Vlaams Conservatorium. In 1907 voerde Edward Keurvels een «Symphonische Elegie» uit van Jef Van Hoof in de zaal van de dierentuin.

Keurvels woonde toen in de Boeksteeg, de huidige Nationalestraat.

Als 23-jarige haalde Jef Van Hoof een eervolle vermelding in de prijs van Rome met «De legende van Sint-Hubertus». In 1913 staat «Tycho-Brahe» op de affiche van de Vlaamse Opera. Zijn drama «Jonker Lichthart» wordt in mei 1940 opgevoerd in het toenmalige NIR. In 1942 wordt Jef Van Hoof directeur van het Hoger Muziek Instituut.

Jef Van Hoof is de derde van links op de eerste rij (omstreeks 1893). Foto AMVC.

HBK-SPAARBANK, Lange Lozanastraat 250, 2018 Antwerpen, Tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
8ste jaargang
nummer 2
15 maart 1987

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytstraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

12de Folklorestoet «Parochie van Miserie»

— zondag 22 maart vanaf 15 uur —

Op zondag 22 maart a.s. gaat de 12de stoet door de straten van de Parochie van Miserie.

Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan carnaval. Dit deel wordt o.m. opgeluisterd door de Ready-vrouwtjes, de Boemelbaronnen, de Mannekes van 't Zuid, de Paters en Nonnen, de Zilveren Narren, de Happy Hooker en de Suskes en de Wiskes.

Dit jaar groeide vooral het folkloregedeelte van de stoet waarin het Sint-Andrieskwartier van toen zich toont in al haar facetten. Naast de dokwerkers, de zakkennaaiers, de wasvrouwen, de leurders en de leursters, de lotelingen, de mezenvangers, de verkopers en de verkoopsters van de Vismarkt, de wezenkinderen met Houten Clara, de verpleegsters van Constance Teichmann, de gasontstekers, de jubilarissen met hun gevolg komen enkele nieuwe folkloristische groepen hun opwachting maken, zoals de Stadstromeelaars!

Zo'n nieuwe groep is de Klerken van Mintjens. Mintjens was de toenmalige pachter van de Beerruimingsdienst. Zijn keersters werden «klerken» genoemd omwille van hun sierlijke schrijfbewegingen die zij uitvoerden met hun bezem. Hun kledij is nagemaakt naar nog bestaande beeldjes in het Volkskundemuseum. Ook de «Poesje van Sint-Andries» stapt dit jaar mee op. Dienstmeisjes in rijke families stappen ook mee op. Een oude herberg anno 1900 wordt op een wagen uitgebeeld met heuse garçons.

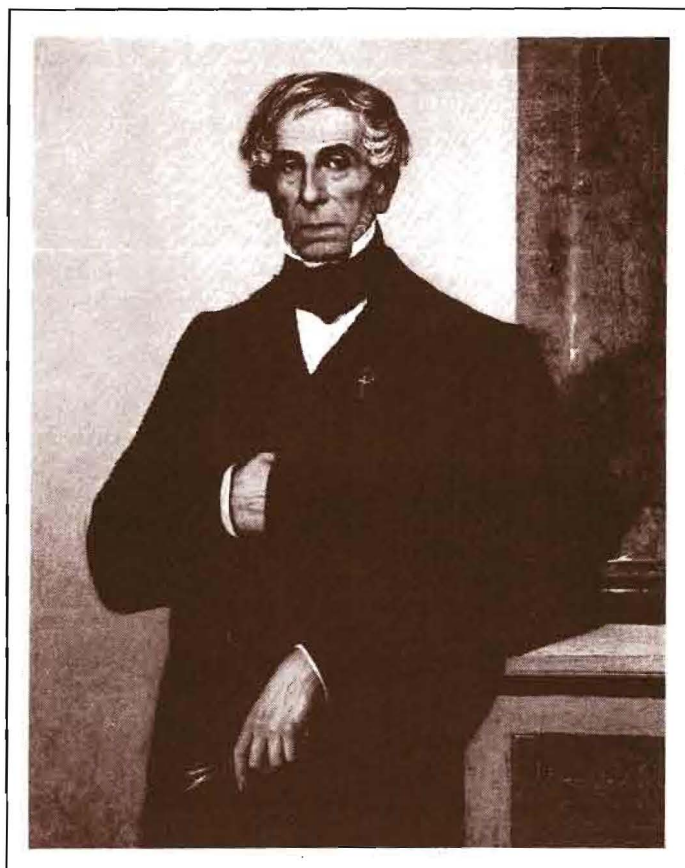
We zijn dit jaar bijzonder fier de medewerking van de Zoo te hebben, omdat de eerste Zoo-directeur, de heer Jacques Kets, inwoner van het Sint-Andrieskwartier was. Enkele dieren begeleid door hun oppassers zullen de stoet met hun aanwezigheid verfraaien.

Andere nieuwe thema's zijn o.a. «IJs op de Schelde», de nabootsing van de kermisfeer op het bevroren Scheldewater en «Scheepswerven» waarin een beeld geschetst wordt van de herstelling van schepen aan de kade.

Dit jaar wordt ook hulde gebracht aan de Vlaamse componist Jef Van Hoof, die zijn lagere school volgde in de Kammenstraat.

De stoet besluit zoals steeds met «Zotte Rik», de reus van het Sint-Andrieskwartier die als ambassadeur van de 4de wijk de Parochie van Miserie vertegenwoordigt op tal van optochten.

Voeg bij dit alles nog de talrijke muziekkorpsen, de majorettenensembles, de vier dolfinen en de walvis met Cupido, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets onvergetelijks te maken. De juiste volgorde van de groepen en meer details uit ons folkloristisch verleden kan U lezen in ons programma-boekje. U vindt daar tevens de wegwijzer die de stoet volgt in afgedrukt.

Dolle Zaterdag

Op 21 maart gaat in de lokalen van de D.O.R. Sint-Andriesplaats 25, onze jaarlijkse Fancy-fair door. Raschte leursters zullen het publiek vergasten op sprout en pannekoeken. Gelukzoekers vinden hun gading bij het rad der fortuin en de grootse tombola, waar weer wordt gezorgd voor prachtige prijzen. Er is gelegenheid tot het drinken van een lekker glaasje of een kopje koffie in onze herberg «Rooie Meule».

In onze infostand kan u de activiteiten van de voorbije twaalf jaren nog eens terug bekijken in kranteknipsels, kleurenfoto's, boeken, tijdschriften en ander aanschouwelijk materiaal. In deze stand wordt het boek «Conscience, een leven in een notepad» van A. Meulemans verkocht als hulde aan de in de 4de wijk geboren Vlaamse schrijver.

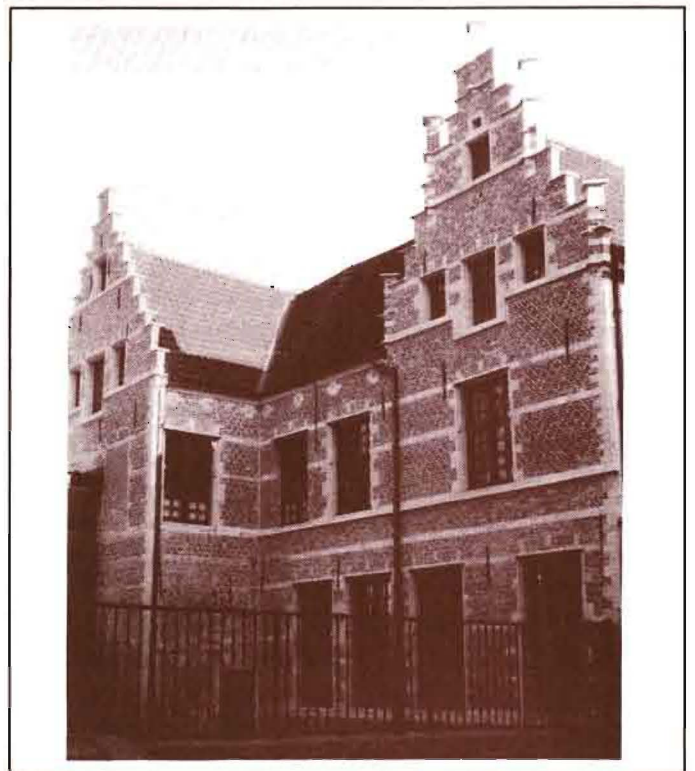
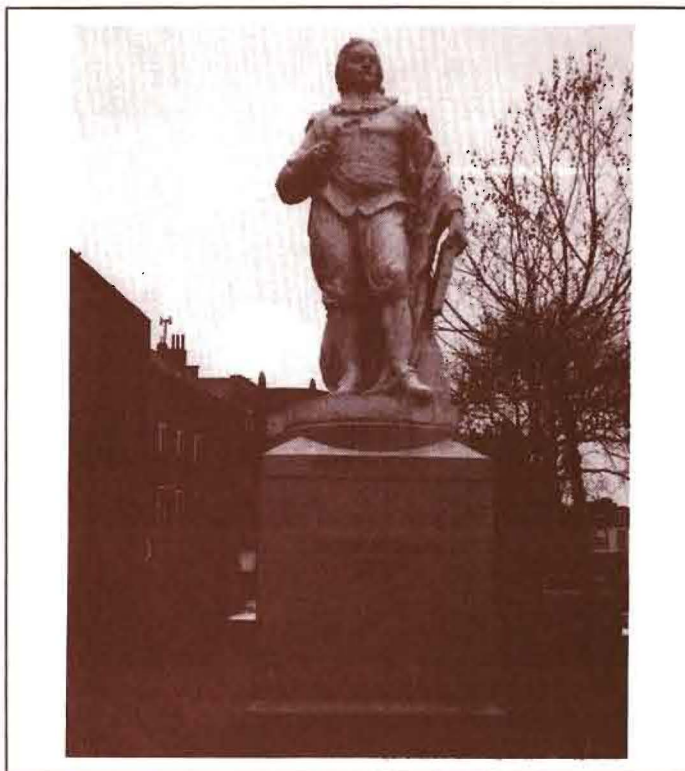
Voor de smulpapen onder ons zullen onze Zotte Rik-koeken op een pittige wijze de hongerige magen vullen.

Op het podium zullen naast groepen van de 4de wijk, zoals drumband «Heropbouw», turnkring «De Hoop» ook volksdansgroep «Opsirijoorke», de catch-groep Tai-Jutsy-Kwai, de muzikale jeugdgroep «De Krikskes» en de Griekse folkloristische groep «Zorbades» optreden.

Meer details over deze optredens vindt u in ons programmaboekje dat u zich reeds 's zaterdags in de infostand kan aanschaffen.

Wist ge ... ?

- dat het wijkhuis, gelegen in de Sint-Andriesstraat nr. 7, met een restauratiebeurt bedacht werd ? De oude tuinmuur tussen de pastorie en het wijkhuis werd afgebroken. Daardoor kunnen de passanten vanop de straat de mooiste kant van het wijkhuis blijven bewonderen. Aan die kant is het pand gesierd met twee fraaie huizen, St.-Marcus en St.-Jan genoemd. Het ontstaan van het gebouw dateert van 1529 ! Aan de kant van de Sint-Andriesstraat bevindt zich een lijstgevel. Het pand werd opgetrokken in traditionele bak- en zandsteenbouw met speklagen, druiplijsten, hoekstenen en steigergaten. De geskulpteerde en geprofileerde deuromlijsting aan de straatzijde is in blauwe hardsteen vervaardigd met een Louis XV-sluitsteen van 1767. Op de zadeldaken liggen Vlaamse pannen.
- dat de leraars van het Sint-Jan Berchmanscollege dit jaar het toneelstuk «De parochie van Miserie» voor ouders en sympathisanten speelden in de zaal «De Kern» te Wilrijk ? Door dit toneel groeide hun interesse voor de folklore in het Sint-Andrieskwartier. Ze besloten daarom als «gasontstekers» mee op te stappen in onze 12de stoet.
- dat wij op de heraangelegde Oever het standbeeld van Jacob Jordaens kunnen bewonderen ? Dit beeld werd gemaakt door Jules Pécher. Het stond eerder aan de Van Breesstraat (1886) en op de Groenplaats (1901). Op 16 december 11. werd het opnieuw onthuld op de Oever. De woning van de schilder stond in de Reyndersstraat en is nu nog steeds bekend als het Jordaenshuis.

Historiek

Sint-Andriesplaats 23 - Dienst voor Stadsreiniging (SR)

Van «Klerken van Mintjens» tot Stadsreiniging en van «Kakhoek» tot «De Rooie Molen».

Om de straten van de stad rein te houden had het stadsbestuur niet genoeg personeel. Deze dienst werd dan verpacht, vandaar de benaming «De Pacht» aan de firma MINTJENS die vooral veel vrouwen in dienst had (kwestie van zo weinig mogelijk uurloon te betalen en zoveel mogelijk winst te maken). Deze dames waren voorzien van bezems waardoor ze in de volksmond de naam verkregen van «Klerken van Mintjens» (zie wandelingen van het Sint-Andriescomité).

Op 1.7.1862 besloot de stad tot oprichting van een openbare reinigingsdienst aan de Prekerstraat 18 onder de benaming «Régie des Vidanges, boues et immondices» ofte «Mestpacht». De toenmalige 40 paarden en 125 manschappen stonden onder toezicht van adj. directeur L. Van den Broeck (directeur van 1.8.1868 tot 31.12.1882).

In het vooruizicht van de uitbreiding van deze dienst werd tussen 1863 en 1869 het huizencomplex tussen Lange Vlierstraat - Lange Ridderstraat (Kakhoek) - Steenbergstraat en Fonteinstraat/ gang afgebroken en kwam St.-Andriesplaats tot stand.

In de periode van 26.7.1884 en 26.11.1886 werden de nieuwe lokalen en ook het toenmalig politiebureau 4° wijk gebouwd (Pieter Dens). Met naast de lokalen de directeurswoning (nr. 23). Waar thans de lokalen zijn heeft vermoedelijk in 1577 het huis «Het Roosemarijnboomke» gestaan, aangeduid als zijnde gelegen in de Lange Ridderstraat aan de Kakhoek.

In 1908 werd het hoekhuis Korte Vlierstraat/St. Andriesplaats omgebouwd tot kantoor- en directiegebouw.

Vanaf 31.5.1912 werden geen vrouwen meer aangevraagd om straatwerk te verrichten.

Stilaan verdwenen de paarden en werden de stallingen omgebouwd tot garages (1925/1927 en 1937). Onze «Mestpacht» verkreeg uiteindelijk in 1933 de benaming «Openbare Reinigingsdienst».

Alsmear nam deze dienst uitbreiding: (niet in mankracht)

	man- schappen	paarden	schepen	voer- tuigen
1914	1.003	250	57	-
1941	891	20	35	116

Onder de schepen waren onder andere: zeilbeerscheppen - mestboten - zeilmestboten en toogboot «Vooruit I» (6.3.1885/29.3.1923).

Ten huidige dage beschikt SR over: kipwagens - modderwagens - veegmachines en veegselwagentjes - zandstrooiers - WC-wagens enz.

In de lokalen van deze dienst wordt, met toelating van de stad, door het comité St.-Andrieskwartier herleeft Dolle Zaterdag ingericht in de «Rooie Molen».

Wat de Sint-Andriesplaats betreft dient vermeld te worden dat de stad hier ooit een put geboord heeft tot 200 m diepte om water te

verkrijgen doch op deze diepte gaf deze slechts 10 l. per minuut zodat van het plan werd afgezien. Ook dat er van 28.6.1935 tot 25.7.1956 een drinkfontein gestaan heeft. Dat in 1946 een basketterrein werd aangelegd en dat op 11.10.1963 in het voormalig politiebureau een filiaal kwam van de stedelijke bibliotheken.

Weze nog vermeld dat in de huisnummers 3-4-5 (1884) op 15/16 oogst 1885 de Belgische Werkliedenpartij werd gesticht (herdenkingsplaat). Tevens is deze gezellige plaats het vertrekpunt van de wandelingen ingericht door voormeld comité, een plaats die in 1849 nog bestempeld werd als «niet zindelijk».

Meulemans André - Stadsgids.

Piet Van Schoor

Voor de 20ste keer - een jubileum ! - vertellen we over de geschiedenis van een merkwaardige volksfiguur uit de Parochie van Miserie. Deze keer is het de beurt aan Piet Van Schoor. Deze schoenmaker woonde in de Schoytestraat in het «Bloemenhofken», samen met zijn vrouw Bartien.

Met zijn vriend, de Prik, een gasontsteker uit de Leliepoort in de Schoytestraat, bracht hij de gerepareerde schoenen naar zijn klanten. Deze droeg hij steeds in dezelfde zwarte doek. Een groot deel van het geld dat de reparaties opbrachten besteedde hij aan drank in de verschillende cafés die hij met de Prik op de terugweg tegenkwam.

Tegen middernacht belandden zij gewoonlijk in «De Drij Ouderlingen» bij moeder Coffo in de Happaertstraat. Tijdens de terugkeer naar huis bond Piet de te herstellen schoenen aan de gasstok van de Prik. Als in

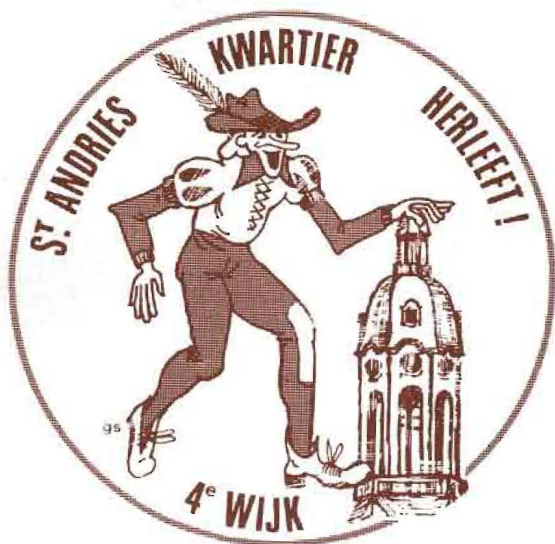
een stoet droegen ze de stok tussen hen in, waaraan de schoenen feestelijk bengelden. Piet liep fier vooran en de Prik volgde enthousiast.

Toen ze stomdronken aan de deur van Piets woning stonden, zongen ze uit volle borst: «Bartien, Bartien, w'hebben de reus gezien ! Bartien, Bartien, Hedde de drij vrienden ni gezien ?» Bartien liet dan de twee mannen binnen en schonk voor hen sterke koffie op, want de Prik moest de dag daarna al om acht uur zijn gasronde doen. Daarna kroop Van Schoor vlug in bed om van het gezeur van Bartien af te zijn.

De burens in de Schoytestraat hebben Piet en de Prik zo nog jaren zien lopen door het Sint-Andrieskwartier. De Prik heeft zich om onbekende redenen verhangen en Piet stierf kort daarna naast Bartien in bed.

Piet Van Schoor blijft één van de onvergetelijke volksfiguren uit de 4de wijk.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
8ste jaargang
nummer 3
1 mei 1987

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

3de Voetrally door het Sint-Andrieskwartier

— zondag 17 mei 1987 —

We nodigen al onze sympathieke lezers en lezeressen van binnen of van buiten de 4de wijk uit op onze 3de voetrally door het Sint-Andrieskwartier. We komen bijeen op zondag 17 mei a.s. in het zaaltje van het wijkhuis, Sint-Andrieskwartier 7. De start wordt daar gegeven vanaf 14 uur tot 14.30 uur.

Na de rally verzamelen we weer in het wijkhuis, waar tijdens het eten van boterhammen met kop en kaas bij een geurig kopje koffie nog wat kan nagepraat worden, wat ons de gelegenheid geeft de antwoorden te verbeteren. De antwoorden moeten ons daar ten laatste om 18 uur afgegeven worden.

U betaalt voor de deelname aan deze rally voor de vragenbrochure, voor de boterhammen en de koffie 100 fr. bij voorinschrijving (schriftelijk of telefonisch) tot 13 mei bij:

- Guy Smulders
Schoytestraat 60, 2000 Antwerpen, tel. 231.63.34.
- Alice Guldix
Pompstraat 13, 2000 Antwerpen, tel. 233.05.61.
- Rik Van den Bergh
Nationalestraat 92, 2000 Antwerpen, tel. 231.45.90.

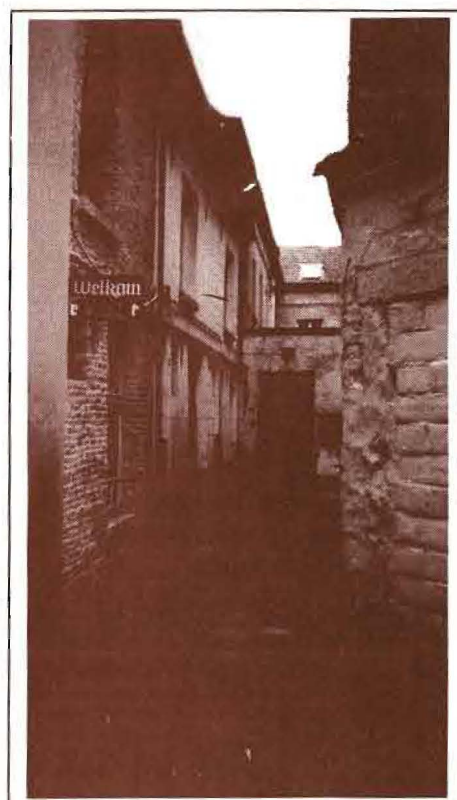
U kan ook 100 fr. storten op ons rekeningnummer 880-2226801-19 met vermelding «deelname voetrally St.-Andrieskwartier».

Op de dag van de rally kan u ook nog deelnemen, maar dan alleen aan de prijs van 125 fr., boterhammen en koffie inbegrepen. Zij die meegaan zonder een vragenbrochure in te vullen, betalen voor de boterhammen en de koffie 75 fr.

Aan de start krijgt elke deelnemer het boekje «Conscience, een leven in een notepad» van stadsgids A. Meulemans als welkomstgeschenk.

Na het eten zullen 's avonds in het wijkhuis de prijzen overhandigd worden aan de rally-deelnemers, naargelang de juistheid van de antwoorden.

Ieder kan deelnemen! Er is geen voorkennis vereist. Alle antwoorden zijn ter plaatse te ontdekken.

Wie kent dit
plekje in het
Sint-Andries-
kwartier?

Wist ge ... ?

- dat de Nieuwe Gazet in een lijvig artikel onze Dolle zaterdag en de 12de folklorestoet aankondigde ? Ook de propaganda-optocht van drumband «Heropbouw» daags voor de stoet door de straten van de 4de wijk werd in deze krant aangekondigd als «voorsmaakje van de Sint-Andries-stoet».
- dat wij komend herfstseizoen van plan zijn een tochtje met een oude tram te organiseren ? De rit zou gaan naar de Cogels-Osylei waar een wandeling zou geleid worden door stadsgids Alex Elaut.
- dat het Multatuli-theater gratis zijn speelruimte afstond voor onze algemene stoetvergadering op 16 maart II. ? Langs deze weg willen we hen daarvoor bedanken. Wij blijven geïnteresseerd hun voorstellingen volgen.
- dat radio Minerva een interview uitzond n.a.v. de 12de folklorestoet ? Het werd uitgezonden op 20 maart II.
- dat we na de stoet lovende persreacties lazen in de Gazet van Antwerpen en in de Nieuwe Gazet ?

uitslag van de tombola

_____ witte kaarten _____

1 stofzuiger	04925
2 snelverwarmer	00319
3 mosselservies	02554
4 elektrisch mes	04541
5 broodrooster	00795
6 cassettespeler	03472
7 dienbladen	01960
8 handdoek in doos	04486
9 beer	00552

_____ gele kaarten _____

1 deken	01679
2 citroenperser elektr.	05160
3 bestek	08496
4 mini-friteuse	11462
5 schotelverwarmer	14172
6 dienbladen	00032
7 haardroger	04631
8 handdoek in doos	02497
9 beer	12132

_____ Prijzen af te halen bij De Smedt - Nationalestraat 92 _____

Historiek

Jacob JORDAENS is «Back in Town».

Jacob Jordaens, Antwerps meesterschilder, werd geboren te Antwerpen op 19 mei 1593, in het huis «PARADIJS» aan de Hoogstraat 18 (gedenkplaat). Reeds in 1615 was hij meester in de St.-Lucasgilde.

In 1607 vinden we hem terug als leerling bij Adam Van Noort in de Hofstraat waar hij niet alleen leerde schilderen maar ook het hof maakte aan de dochter des huizes Catharina.

Hun huwelijk werd voltrokken op 15 mei 1616 en het jonge paar vestigde zich aan de Hoogstraat 45, huis «De Grooten Gulden Helm». Zij zal hem drie kinderen schenken: Elisabeth (° 26.6.1617), Jakob (° 2.7.1625) en Anna-Catharina (° 23.11.1629).

In 1639 wordt hij eigenaar van «Turnhoutse Halle - Halle van Lier» Hoogstraat 43/45, een woning die hij zal door-trekken met het huis in Reynderstraat 6 (thans nog te bezichtigen).

Op 17.4.1659 overleed zijn echtgenote en deze zal begraven worden op het protestants kerkhof te Putte (Nederland). Een zeer dramatische dag is 18 oktober 1678 toen Jacob Jordaens, enkele uren vóór zijn dochter Elisabeth, aan de zwetende ziekte bezwijkt! Hij, evenals de dochter, worden naast echtgenote en moeder begraven te Putte. Tot daar een zeer korte levensbeschrijving.

Door een eregift van A. Nottebohm (200.000 fr.) kon 30.000 fr. vrijgemaakt worden tot de oprichting van een beeld ter ere van de meester.

Het beeld werd beeldhouwd door Jules Pecher en het voetstuk door Emile Thielens. De onthulling van het beeld had plaats op 8.8.1886 aan de Van Breestraat (Stadspark).

Het wit-marmeren beeld verbleef hier tot 28.12.1901. Toen werd het verplaatst naar de voormalige «Geuzenhofkes» op het Gemeenteplein (thans Fr. Rooseveltplaats). Op 13.12.1948 besliste de Gemeenteraad van Antwerpen het beeld een tweede maal te verplaatsen naar de tuin van de Academie voor Schone Kunsten. Deze beslissing werd niet uitgevoerd.

Bij de heraanleg van het Gemeenteplein in 1954 wordt het beeld afgebroken en belandt Jacob Jordaens tussen vele andere beelden in een stadsmagazijn aan de Desguinlei. Nog was zijn lijdensweg niet achter de rug want bij de aanleg van de «Ring» rond Antwerpen werd desbetreffend magazijn afgebroken en verhuist Jacob Jordaens (samen met het voetstuk) naar een buitenverblijf te Rijkvorsel.

Portret Jacob Jordaens
Antwerpen, Stedelijk Prentenkabinet

In oktober 1977 voorziet de stad de plaatsing van het beeld aan de Meir. Ook dit gaat niet door.

Eerst op 9.6.1983 wordt te Rijkvorsel begonnen aan de restauratie van het beeld. Jacob Jordaens zag er zwaar gehavend uit: hij miste een rechter arm (100 kg); een linker-pink en een deel van zijn kapmantel.

Uiteindelijk in juli 1985 verlaat Jacob Jordaens, 8-ton zwaar, zijn buitengoed te Rijkvorsel. Hij wordt door de Dienst voor Werken horizontaal overgebracht naar Hangar 4 der Scheldekaaien.

Over het lot van Jacob Jordaens wordt nogmaals beslist in juli 1986 toen hij een definitieve plaats kreeg toegewezen op het te her aan te leggen gedeelte van de Oever. Er diende evenwel een nieuw voetstuk gemaakt waar-over Werner Moens (Dienst Werken) zich ontfermde.

Het huidige beeld (nog steeds het originele) prijkt thans op een 3 m. hoge sokkel en werd onthuld op 16.12.1986. Jacob Jordaens kijkt in de richting van zijn geboortehuis en zal er meewarig bij denken: voor hoelang?

Meulemans André, stadsgids.

Willem Audiffret

Als 21ste folklorefiguur uit de geschiedenis van de Parochie van Miserie vertellen we deze keer over Willem Audiffret, een leuder van beroep.

Hij werd geboren te Antwerpen op 12 augustus 1881. Hij is nooit getrouwd geweest. Audiffret woonde o.a. in de Oude Beurs 26, in de Grote Pieter Potstraat 30 en op het einde van zijn leven in de Waaistraat 6 in de schaduw van de Sint-Andrieskerk.

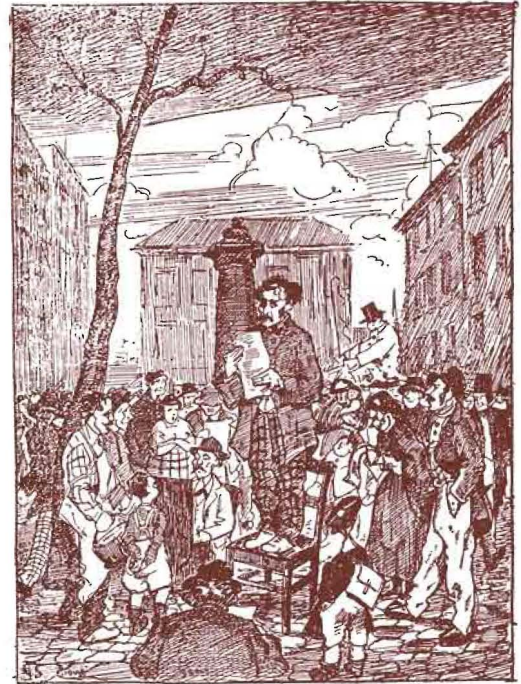
Willem zong net als Frans Van Kets als marktzanger op het Sint-Jansplein en op de Rui. Geen jaarmarkt, geen kermis, zelfs geen processie, liet Audiffret voorbijgaan zonder er zijn muzikaal tintje aan toe te voegen.

's Zondagsnamiddags toen honderden Antwerpenaren de Schelde overstaken op de St-Annekesboot stond Willem zijn verhalen te zingen op het Vlaams Hoofd.

Van deze marktzanger zijn er twee gelegenheidsliederen overgebleven: «Groote Kuisch te Antwerpen» en «Het nieuw lied van den brand Entrepot» uit 1901.

Dit laatste lied van Willem Audiffret handelde over de brand van woensdag 5 juni 1901 op de twee bovenste verdiepingen (de 5de en de 6de) van het groot middengebouw van het Entrepot. Deze verdiepingen langs de zuidoostelijke hoek van het gebouw brandden de hele nacht terwijl de bewoners van de naburige Koeikensgracht hun huisraad veilig probeerden weg te brengen.

Deze brandramp lokte heel wat Antwerpse toeschouwers. Maar ook de koning kwam daags nadien de aangerichte brandschade vaststellen. Deze schade werd geschat op 26 782 628 fr. Het liedje over deze ramp drukken wij hieronder af.

Audiffret stierf in zijn woning van de Waaistraat op 23 februari 1913. Samen met Frans Van Kets is hij één van de beste marktzangers uit de geschiedenis van het Sint-Andrieskwartier.

Nieuw lied van den brand entrepot.

*Antwerpen heeft weer iets op den buil
Nochtans weet niemand daaraan de schuld
Van zoo een schoon en sterk monument
Waar dat den overmule zeer was kontent
't Is niet plegant voor Belgeland
Dat er zoo iets moet gebeuren
Al zijn 't in ons stadt ook nog al plat
't Is waarlijk om te treuren
De menschenoriont van vrouwe en kind
Dat ligt daar nu weer in puinen
En vriendentief, wat groot verdriet
't Is om 't hart te verscheuren.*

*Als men daar zag op de plaats der ramp
Hoeveel goed der menschen daar lag te verbranden
En zonder middelen van bestaan
Zullen zij moeten zoeken waarheen te gaan.
Zou er niemand een goed hand
Aan al die menschen toereiken
Die al hun goed al door den gloed
Tot puulver toe hier ligt ten prijze.
Als men met moeite iets voor hen doet
Wil ik ook een milde hand leenen
En met goedmoed en liefde leer
Mijn beste werking ten beste geven.*

*Nochtans zijn wij nogal kontent
Dat er geen malheuren zijn gekend
Want voor het leven van 'nen mensch
Geen zij toch geen enkelen cent.
Of 't zou moeten zijn dat een rijkard sijn
Door zulk een ramp ging verloren.
Van den armen man daar spreekt niemand van
Dat is niet waard om 't aanhooren.
Tot zelfs de stad geeft iets of wat
Om de schamele te helpen
En vrouwe en kind door hun bemind
Van honger niet te laten gaan verloren.*

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
8ste jaargang
nummer 4
1 september 1987

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

KROMME ELLEBOOGSTRAAT

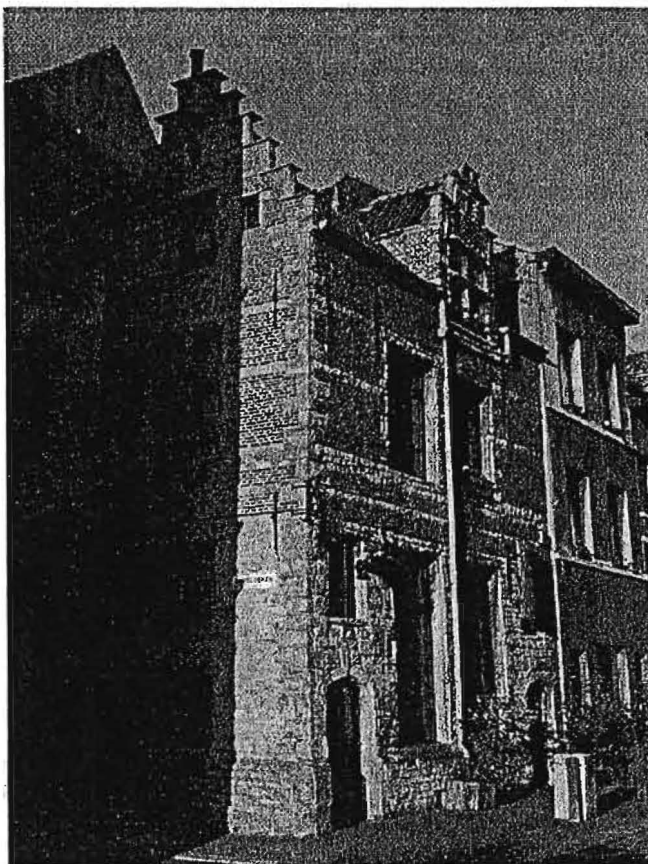
De Kromme Elleboogstraat was ca. 1409 de enige weg die leidde naar de toegangspoort van de St.-Michielskerk (ca.1400). De straat vormde de noordelijke grens met deze abdij.

Nochtans staat de straat reeds vermeld op een plan opgesteld bij de derde stadsuitbreiding (1295-1314) en was ze gelegen over de Hooipoort (Scheldekant).

Was langs de ene zijde de muur en de poort van de Sint-Michielsabdij, dan waren er aan de overzijde huisjes, met lage poortjes en kleine trapgevels, gebouwd door de Norbertijnen op de gronden die eigendom waren van de abdij. Deze huisjes moeten gebouwd zijn in de 16de eeuw en zeer zeker voor 1565. Op het plan van Virgilius Bononiensis (1565) staan de huisjes van de Kromme Elleboogstraat weergegeven (plan te bezichtigen in het Museum Plantin-Moretus).

Met zekerheid kunnen we zeggen dat ze zelfs eerder gebouwd zijn daar het bewust plan eerst moest getekend worden en daarna moest overgebracht worden op houtblokken. Het plan werd eerst gedrukt in september 1565.

Een zeer prachtig exemplaar van deze huisjes vinden we terug op de hoek van de Kromme Elleboogstraat en het Scheldeken (nrs.5&7). Ze zijn voorbeelden van een typische Antwerpse woningbouw ca. 1550 in bak- en zandsteenstijl. Van het nummer 5 is de naam onbekend maar nummer 7 draagt de naam "Het Peerdeken". De huisjes waren aanvankelijk bestemd voor afbraak maar ze werden terug opgetrokken in het openluchtmuseum te Bokrijk. Restauratie leidde ertoe dat de gevels geklasseerd werden bij K.B. van 19 maart 1975.

Tijdens een wandeling is een ommetje langs deze huisjes zeker de moeite waard!

Wist ge ... ?

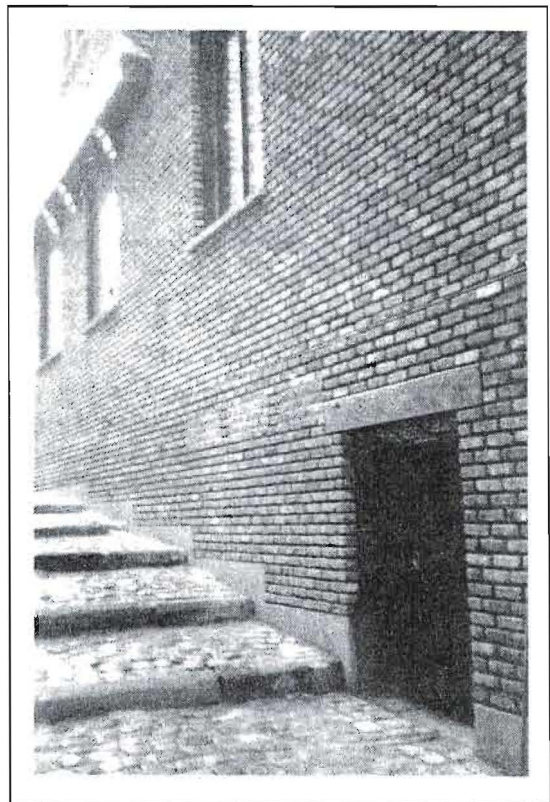
- dat er op onze 3de voetrally door het Sint-Andrieskwartier 62 wandelaars afgekomen zijn ? Tijdens het samenzijn na de rally heerste een gezellige sfeer in het wijkhuis. Iedereen had zich bij het oplossen van de vragen leerrijk geamuseerd. Gezien dit succes zijn er nu al plannen voor een 4de rally in 1988!
- dat Eduard Douwes Dekker, alias Multatuli, in 1987 precies 100 jaar geleden stierf ? Deze schrijver, auteur van het beroemde boek «Max Havelaar», was op het congres van Max Rooses, kunsthistoricus en conservator van het Antwerpse Plantinmuseum en toen inwoner van het Sint-Andrieskwartier (Begijnenstraat 21). Tijdens dit congres te Gent in 1867 vertelde Multatuli aan Max Rooses dat het werken aan zijn boek «Vorstenschool» maar niet wilde lukken. Ook het Multatulitheater van de Lange Vlierstraat nr. 5 deed mee aan de Multatuliviering: acteur Herman Verschelden bracht op 26 mei een redevoering uit «De roeping van de mens».

«Sjaalman»-portret van Multatuli

- dat onze reus «Zotte Rik» weer opstapt met zijn grote collega's in de Reuzenommegang te Deurne op 5 september a.s. ? We hopen dat de zon onze reus goed gezind is.

- dat de Poesje van de Reep in 1987 zijn 125-jarig bestaan viert ? Amand de Lattin noemde het Sint-Andrieskwartier «de burcht van de poppenspelers». Een poesjenellenkelder bevond zich rond 1820 op de plaats waar nu de Bogaerdestraat is. In 1828 is er sprake van het poppentheater Van den Eynde in de Sint-Jansstraat (nu Aalmoezeniersstraat). Bovendien woonde in de Sleutelstraat nr. 29 poppenspeler Johan Zwijsen. De traditie leeft nu voort in de voorstellingen van de Poesje van Sint-Andries in de Lange Riddersstraat nr. 79/1.

Renovatie van de Poesje van de Reep.

- dat wij op 11 juli ll. uitgenodigd werden door de Consciencestichting om onze publicaties i.v.m. Hendrik Conscience te tonen aan de bezoekers tijdens de open-deurdag in het geboortehuis van Conscience, Pompstraat nr. 30 ? Wij danken de organisatoren van harte.
- dat het in 1987 precies 380 jaar geleden is dat de schilder Erasmus Quellin geboren is ? Hij woonde vanaf 1671 in de dubbelwoning De Maan - De Fontein in de Happartstraat nr. 6. Quellin had daar een prachtige kunstgalerij.

Historiek

Van 35 + 1 heiligen in ...Sint Andrieskerk.

De zilveren reliekkast der XXXVI-Heiligen die voorheen in processies werd medegedragen, en thans rustende is in de St.-Andrieskerk, heeft wel een hele geschiedenis achter de rug.

In 1415 (of 1405) vestigden zich te Antwerpen tussen de Suikerrui en de Vlasmak de schatrijke en weldadige koopman Peeter POT (° 1375 Utrecht, † 20.08.1450 Antwerpen) samen met zijn echtgenote Marie Terrebroots.

In 1433 laat hij de kapel St.-Salvator met aalmoezenhuis bouwen op dit terrein (later Grote Pieter Potstraat) en schenkt deze in 1445 aan de Cisterciënzers. Op hun beurt vestigden zij zich op deze plaats en op 27.08.1447 had de inhuldiging plaats van de priorij, vanaf 7.11.1652 de St.-Salvatorabdij.

Inmiddels was het in de 15de en 16de eeuw een gewoonte dat koningen en prinsjes relieken van heiligen bewaarden en verzamelden. Een ervan was Don Antonius van Portugal (° 1531 † 1595). Hij had tot kort vóór zijn dood reeds 35 relieken verzameld. Deze 35 relieken verkreeg hij via 7 wegen:

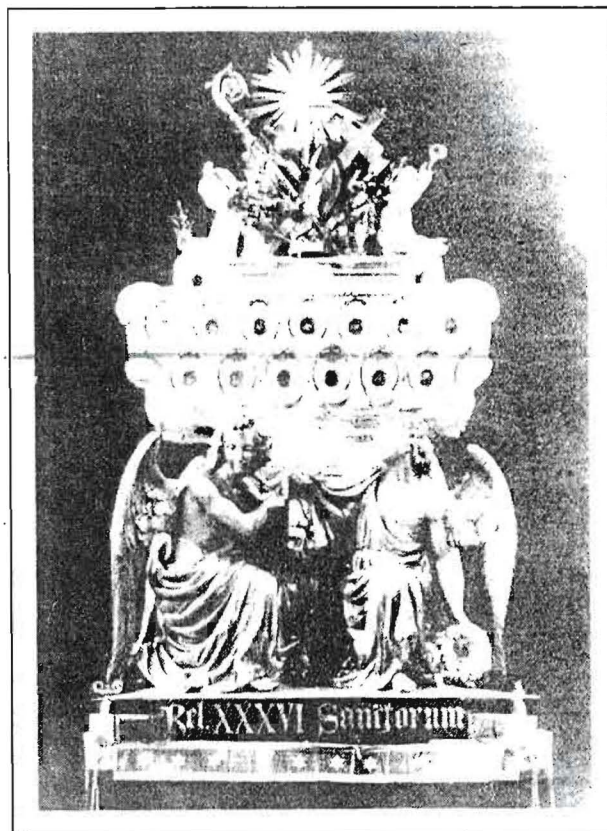
- 1° Van Margereta van Parma, gouvernante der Nederlanden:
HH. Geertruud van Oostenrijk, Juliana, Cunera (maagd), Adriaan, Lutgardis, Christina (de Wonderbare)
- 2° Van Frans I, Koning van Frankrijk:
HH. Maurus (abt), Benediktus (abt), Rochus (belijder), Scholastica, Yvo (priester), Placidus (martelaar)
- 3° Uit de Metropolitane kerk van Graan aan de Donau in Hongarije:
HH. Hyacinthus (belijder), Paulinus (bisschop van Nole), Catharina (maagd en martelares), Aegidius (abt), Elisabeth (koningin van Hongarije)
- 4° Van Paus Leo X, hof van Portugal:
HH. Agnes (maagd), Alexius (belijder), Barbara (maagd en martelares), Felicitas (moeder van 7 martelaren), Agatha (maagd), Cecilia (maagd en martelares), Dorothea
Van Emmanuel Filibert van Savoie, via Alexander Farnèse:
HH. Blasius, Ignatius van Antiochië (bisschop), Moyses (eremijt en martelaar)
- 5° Van de Hertog van Venetië via Petrus de Velasco (Spaans afgezant):
HH. Bartholomeus (apostel), Pelagia (zondares), Josaphat (belijder), Thecla (maagd en martelares), Maria van Egypte
- 6° Van Kardinaal Edward Farnèse:
HH. Margaretha van Cortona
- 7° Van Hendrik VIII via de Koning van Portugal:
HH. Anselmus (bisschop), Augustinus (bisschop en apostel van Engeland).

Antonius van Portugal werd door Alva verslagen en verdreven door Philips II. Hij vestigde zich in Frankrijk. Op 3.4.1594 schonk hij deze verzameling van heiligen aan zijn zoon Emmanuel, prins van Portugal. Antonius van Portugal zal te Parijs overlijden in 1595.

In 1663 schenkt Emmanuel van Portugal deze reliekenverzameling aan de abt van de St.-Salvatorabdij, Krisotoom Butkens, uit dankbaarheid. Deze abt had reeds sinds 1619 een reliek in zijn bezit van de H. Hatebrandus.

Deze reliek zal eerst in 1671 bij de 35 anderen gevoegd worden zodat het getal van 36 werd bereikt. Het is niet verwonderlijk dat er van toen af een bedevaart was naar deze 36 Heiligen. Nog in hetzelfde jaar 1671, werd de Broederschap van de XXXVI-Heiligen gesticht en goedgekeurd door de toenmalige bisschop Capello en paus Clemens X.

Van deze 36 heiligen werd door de schilder Theodoor Boeyermans (deken van de St.-Lucasgilde 1666) een afbeelding gemaakt.

*Vermaarde Relikwiekas der XXXVI-Heiligen
in de kerk van den H. Andreas te Antwerpen.*

Toen Antwerpen onder het Frans bewind kwam werden deze 36 relieken vanaf 1796 verborgen gehouden. Het is eerst bij invoeging van het Concordaat op 16.10.1801 dat deze heiligen weer konden tentoont gesteld worden.

Omdat de St.-Salvatorabdij verwoest was verkreeg in 1806 de St.-Andrieskerk deze relieken.

Deze relieken en afbeeldingen (T. Boeyermans) werden in het hoogkoor aangebracht: aan iedere zijde 14 en in de twee zijbeuken telkens 4. Deze schilderijtjes werden gerestaureerd door meester Leeghenhoek uit Brugge.

Ter gelegenheid van 175 jaar Broederschap der XXXVI-Heiligen werd aan beeldhouwer J. Verschuylen de opdracht gegeven een zilveren reliekschrijn te maken. De 3 engelen die het schrijn sieren werden in verzilverd hout gebeeldhouwd door Lodewijk Corijn († 1.7.1845) en verder afgewerkt door J. en G. de Cuyper. De bekroning van het schrijn bestaat uit: een Godsoog, een kruis, een palmtak, een bisschopsmiter en marteltuigen van de heiligen. Het geheel is opgevat in een classicistische stijl. Het is dus van 1846 dat onze 36 heiligen rusten in dit schrijn.

Men kan dit reliekschrijn (in schatkamer) aanschouwen, jaarlijks tijdens het Octaaf der XXXVI-Heiligen van de 1ste tot de 2de zondag van augustus. Tevens dient vermeld dat van toen de 36 heiligen in St.-Andrieskerk waren er een eikenhouten naamlst werd gemaakt van deze heiligen. Het is een barok kerkmeubel gebeeldhouwd door niemand minder dan Artus Quellin de Jonge. Voorheen stond dit meubel bekend als het gedenkteken de Deckere. In 1984 werd dit meubel gerestaureerd door Frans Mertens en Louis van Uffelen (afmetingen ca. 3,15 x 3,50 m).

Meulemans André, Stadsgids.

Een sfeerbeeld van het Sint-Andrieskwartier in 1930 (IV).

Ook de cafés zijn hier anders dan overal elders in de stad. Elke straat heeft zijn kleine gemoedelijke cafeetjes, waar blond en garsten nog in tel zijn.

Hier is die echte, volkse toon van conversatie. Mijmerend aan een tafeltje zit een ouderling vol rimpels, met zijn vele jaren wijsheid. Hij zit gemakkelijk geleund achter zijn pint bier en luistert genoeglijk naar de praat van anderen, mengt een enkel woord bedachtzaam er tussen, vol wereldkennis en glimlacht met hun onbezonnen plannen.

De volkscafés hier zijn grote huiskamers, waar men tegen een civiel prijsje verschillende verrassingen krijgen kan, waar vogelpik en bakspel boven biljart gaan en waar de waard met zijn klanten omspringt, als een vader met zijn soms lastige kinderen.

Buiten voor de deur, in de komende avond, zitten vrouwen op stoelen en ze - wat zouden ze trouwens anders doen? - babbelen.

Dat is echt Sint-Andrieskwartier. Nauwelijks naakt de avond of de stoelen worden buitengehaald om te genieten van de laatste zonnestralen, na een harde werkdag.

Ook op de pleinen, waar de banken staan zitten deze vol mensen, lui mediterend of druk pratend, gemoedelijk en vertrouwelijk.

En de avond valt over deze gemoedelijke volksbuurt, waar het oude, trouwe hart klopt van de Sinjorenstad. Dat hart van gemoedelijke vriendelijkheid, van oprechte vrolijkheid, van kinderlijke eenvoud, van ongeunstelde vroomheid, de geest, de ziel van Antwerpen.

Voor u samengelezen uit de «Gazet van Antwerpen» van 1930 (ingekort). Tekeningen naar E. Winters (Deurne).

Mogelijk werd dit relaas wel wat al te idyllisch voorgesteld, en waren er ook vele zwarte kanten aan het harde bestaan in die tijd in het Sint-Andrieskwartier, maar ieder zal het met ons eens zijn dat hulpvaardigheid geen ijdel woord was in de wijk en trouwens nu nog niet.

Veel is er ondertussen ten goede veranderd; denken wij maar aan de sociale voorzieningen voor de gewone man.

Maar toch missen wij iets van uit die tijd. Het bewijs wordt geleverd door de vele initiatieven die terug willen aanknopen met het verleden.

V-Bom in de Steenhouwersvest - Januari 1945.

In de nacht van 8 op 9 januari 1945 donderde een V-bom aan de rand van het Sint-Andrieskwartier in een niet te beschrijven val neer. Ze veroorzaakte een geweldige chaos in de Steenhouwersvest. Alles leek daar met geweld uiteengerukt. Het gebeurde allemaal bliksemsnel. In een dichte duisternis hoorde men harde slagen van stenen op de houten vloeren in de huizen. Met geweld vlogen dakpannen, balken, planken, kasten, tafels en stoelen dooreen en ze stortten als een alles vernielende lawine naar beneden. Een verschrikkelijke angst overviel de bewoners van onze Steenhouwersvest. Grijs stofwolken bemoeilijkten het inademen. Sommigen stikten ervan. Velen zaten geplet onder meters puin. Anderen lagen bedolven onder een dikke laag gruis.

Jan De Schuyter vertelt in zijn boek «Gemarteld Antwerpen» over een vrouw die in de Steenhouwersvest bevrijd werd van onder het puin. De balken van haar zoldering waren in de wand blijven steken naast haar bed. Ze hingen schuin over de vrouw heen en blokken steen stapelden zich op in de rest van haar slaapkamer. Zo lag ze geïsoleerd van de buitenwereld.

Ze dacht levend begraven te zijn. Minuten wachten leken wel uren. Na een lange tijd hoorde ze geklop. Ze riep zo hard ze kon, maar er kwam geen antwoord. Ze bleef echter ononderbroken om hulp schreeuwen tot ze eindelijk een stem hoorde. Ze duidde zo goed mogelijk de plek aan waar ze zich bevond. Ze vreesde op het laatst nog onder een instorting verpletterd te worden, maar het graven ging door tot ze uiteindelijk van onder het puin verwijderd werd.

Steenhouwersvest nu.

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
9de jaargang
nummer 1
1 januari 1988

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

JOHN WILMS-AVOND

- woensdag 27 januari 1988 - 20 uur -

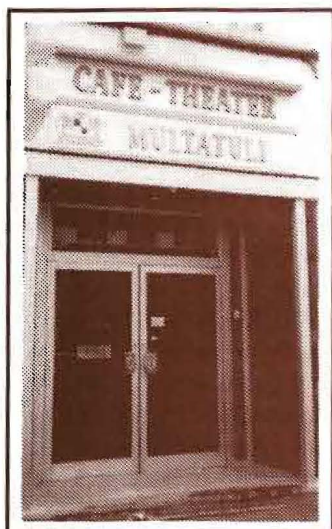
- Multatuli - Theater, Lange Vlierstraat 5, Antwerpen -

Naar aanleiding van de 10de verjaardag van het overlijden van de auteur van de «Parochie van Miserie» organiseert het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» een hulde aan John Wilms in het Multatuli - theater.

Lode Van Gool vertelt uit de boeken «Onder de Sint-Andriestoren» en «De Parochie van Miserie». Een gelegenheidskoor zingt liedjes uit publicaties van John Wilms. De toneelgroep van de KAV Sint-Andries speelt taferelen uit «De Parochie van Miserie». Doorheen de avond hoort en ziet u een levensschets van John Wilms in klank en beeld.

Kaarten voor deze John Wilms-avond kan u bestellen aan de prijs van 50 fr. bij:

- Guy Smulders,
Schoytestraat 60, 2000 Antwerpen, tel. 231.64.34
- Alice Guldix,
Pompstraat 13, 2000 Antwerpen, tel. 233.05.61
- Rik Van den Bergh,
Nationalestr. 92, 2000 Antwerpen, tel. 231.45.90

Het Multatuli-theater in
de Lange Vlierstraat.

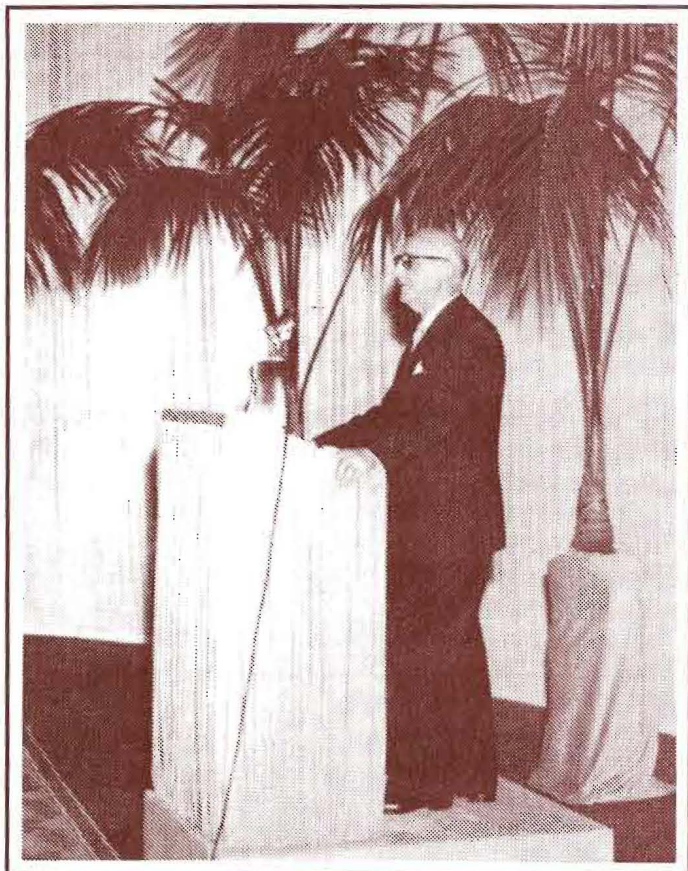

**«Het comité Sint-Andrieskwartier herleeft» wenst al de lezers en lezeressen
een gelukkig 1988 !**

John Wilms

John Wilms - die eigenlijk Jan Wilms heette - was een keurige heer en een joviaal spreker, die ook wel eens een grapje maakte. Als schepen van Antwerpen luisterde hij met veel geduld naar de klachten van de eenvoudige volksmensen die hem om raad en hulp kwamen vragen. Privé was hij zeer vrijgevig maar met de centen van de stad sprong hij zeer zuinig om.

John Wilms werd geboren in het Sint-Andrieskwartier op 5 september 1893 in de Lange Vlierstraat. Hij zag het levenslicht in een periode waarin nog heel wat te doen was om het lot van de arbeiders te verbeteren.

Als schepen voor schone kunsten. Juli 1955.
(foto tijdschrift 'Antwerpen' dec. '67)

Tussen de volksmensen van de 4de wijk is hij opgegroeid in de nauwe straatjes van de Parochie van Misericordie. Tussen de vervallen huizen heeft hij gespeeld. Hij heeft er gewoond en is er gehuwd.

Later zou hij al zijn belevenissen bundelen in een boek dat hij de titel «De Parochie van Misericordie» zou meegeven. Enkel iemand die zoals John Wilms er middenin geleefd heeft kan een zo gedetailleerde beschrijving geven van wat er in het begin van de 20ste eeuw in de volksbuurt van Sint-Andries gebeurd is. Al werden vaak

de belevenissen humoristisch verteld en hechtte John Wilms veel waarde aan het plezier en aan het feestvieren in de 4de wijk, toch is er - voor wie tussen de regels leest - een trieste ondertoon te merken in zijn teksten. John Wilms zelf reageerde gevat op lezers die zijn boek als louter humoristisch beschouwden. Tegen iemand die hem na één van zijn lezingen over «die goede oude tijd» sprak, accentueerde John Wilms de miserabele toestand waarin de wijkbewoners toen verkeerden.

Voor de jonge Wilms moet die situatie van de mensen uit de Sint-Andrieskwartier een onvergetelijke herinnering gebleven zijn. Het maakte op hem zo'n grote indruk dat hij vast besloten was iets aan die miserie te gaan doen. Toen volgde zijn lagere school aan de Pachtstraat, samen met Jan Broeckx, de latere musicus en Frans Dens, de latere architect van de «Majestic» in Antwerpen en het casino van Knokke en tevens de latere ontwerper van het eerste flatgebouw in Antwerpen, nl. op de hoek van de Belgiëlei en de Mechelsesteenweg. Nadien volgde hij de lessen in de lagere hoofdschool van de Oudaan. Al spoedig kreeg hij heel wat ervaring op politiek en administratief vlak.

In de wereld van kunst en cultuur nam hij tal van initiatieven. Eén van de eerste was het publiceren van het tijdschrift 'Antwerpen'. Nadien stimuleerde hij de publicatie van het maandblad «De Scène», een tijdschrift voor het theater-, opera-, dans- en muziekleven in Vlaanderen. Hij organiseerde de feestverlichting in het stadscentrum tijdens de kerst- en nieuwjaarsperiode. Hij richtte mee de Philharmonie van Antwerpen op wat een belangrijke invloed had in het concertleven van de stad. Hij had ook aandacht voor het toneel en stichtte het Internationaal Theaterfestival. John Wilms liet de schouwburgdiensten beter functioneren en zorgde voor een gunstiger arbeidsklimaat voor de acteurs en actrices.

In de stad maar ook op de linkeroever spande hij zich in voor het bouwen van sociale en privéwoningen. Naast voorzitter en bestuurslid van vele politieke organisaties, van een koor, van een muziekvereniging, van een toneelgroep, was hij ook lid van enkele toezichts- en bestuurscommissies.

Tussen al deze activiteiten door vervulde hij nog vele sociale verplichtingen als schepen van schone kunsten. Daaraan ging praktisch al zijn vrije tijd. Alhoewel hij zeer weinig ontspanning nam, bleef hij opgewekt. John Wilms overleed op 28 juni 1978. Zijn optimisme en zijn enorme werkracht bleef nog lang in de herinnering van de mensen uit het Sint-Andrieskwartier. Zijn boek «Parochie van Misericordie» werd door Jan Christiaens voor toneel bewerkt en door het KNS-gezelschap opgevoerd in een regie van Walter Tillemans en in een decor van Wannes Van de Velde.

Wist ge ... ?

- dat op zondag 11 oktober dertig mensen genoten van een onvergetelijke rit met de paardetram door het Antwerpse ? Eénmaal aangekomen op de Cogels Osylei werden zij rondgeleid door stadsgids Alex Elaut, die op een boeiende manier de geschiedenis vertelde van vele merkwaardige gebouwen van deze lei. Tijdens de terugrit met de paardetram, die door twee prachtige Friese paarden getrokken werd, genoot het gezelschap veel belangstelling van de voorbijgangers. Wij danken Alex Elaut voor dit interessant initiatief.

De Willem Lepelstraat nu.

- dat het in 1987 precies 300 jaar geleden was dat Constantijn Huygens stierf ? Huygens was een begaafd musicus en componist en had grote interesse voor bouw-, schilder- en beeldhouwkunst. Hij was één van de bekendste letterkundigen van de zeventiende eeuw. Toen hij ongeveer 55 jaar was, schreef hij «Trijntje Cornelis».

Het verhaal van een Zaandamse schippersvrouw, die tijdens haar wandeling door Antwerpen verdwaalde en in de Lepelstraat terecht kwam.

Deze straat was in die tijd zeer berucht voor haar ontuchthuizen. In één van deze oorden werd Trijntje dronken gemaakt en beroofd van al haar bezittingen. Verkleed als een jonker werd zij op een mesthoop gegooid. Eénmaal terug aan boord zinde zij op weerwraak, die zij dezelfde dag nog kon waarmaken. Tevreden voer zij terug naar Zaandam.

Historiek

«Bij de Rijkswacht» Korte Vlierstraat 6/8

Sedert 11.4.1797 was er een (eerste) Rijkswachteenheid te Antwerpen en wel aan de St. Jacobsmarkt 11 in het bekende huis «Refuge van Tongerlo» met de al even bekende schouw van Pieter Coecke van Aalst (ca 1549). Deze schouw is goddank voor verval gevrijwaard want zij prijkt nog altijd in het kabinet van de heer Burgemeester.

Bij een Decreet van 19.11.1830 werd de «Marechaussee» ontbonden en vervangen door een nationale gendarmerie. Bij K.B. van 26.12.1830 krijgt Antwerpen een Cie Anvers et Lieutenance.

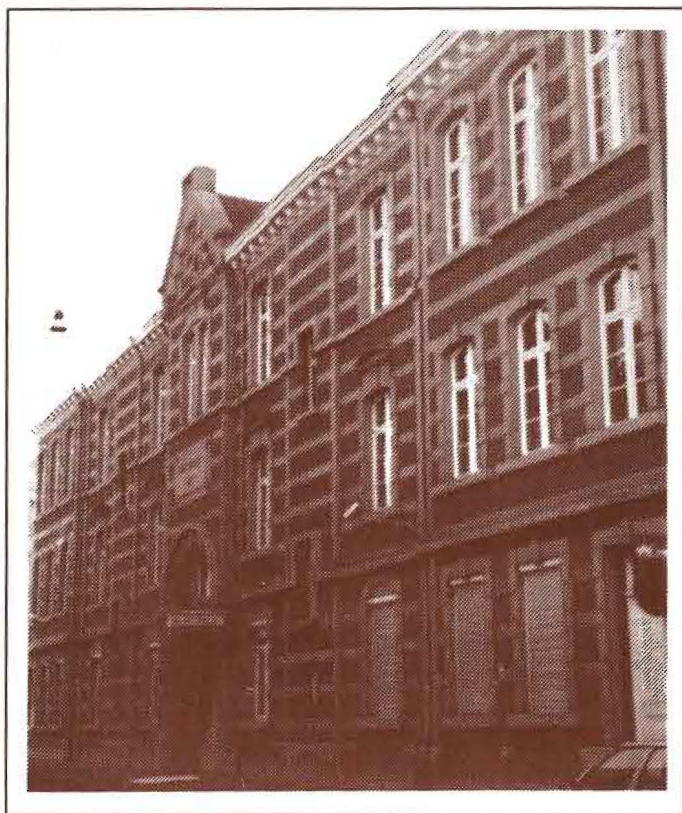
Er diende in behuizing voorzien te worden en in 1834 besliste men dat dit zou gebeuren in de Salm-Salmstraat. Hier kwam niets van in huis. Op 6.5.1837 kreeg de gendarmerie een onderkomen op gronden aan de Kloosterstraat.

Op 22.5.1869 kregen we een officiële benaming van Korte Vlierstraat nadat deze in 1867 verbreed was.

Er werd toelating tot bouwen verleend van een kazerne op 22.5.1878. Het werd een kazerne in neo-vlaamse renaissancestijl door architect E. Gife. En zoals te zien in de gevelsteen was de kazerne klaar in 1879.

Tussen 1954 en 1963 werd de kazerne viermaal vergroot met aanpalende woningen en werd zij in de jaren 1976/1977 grondig hervormd. De rustig aandoende gevel werd in 1979 (100-jaar oud) gereinigd. Het merendeel der diensten en manschappen vertrok in 1960 naar de Rijkswacht kazerne te Wilrijk.

Meer over de gevel van de Korte Vlierstraat is er niet te vertellen maar denk eraan als ge door de straat komt dat het «Bevriende machten» zijn die hier over uw lief en leed waken !

Quellins in het Sint-Andrieskwartier.

Indien wij over Quellin spreken bedoelen wij hiermee in de eerste plaats de beeldhouwer Quellinus Artus 1, de oude, ook genoemd Arnold Quellin I die geboren werd te Antwerpen op 30 augustus 1609. Op die dag werd hij althans gedoopt. Hij overleed er op 23 augustus 1668. Arnold was de zoon van Erasmus Quellinus de Oude (Luik 1584 - Antwerpen 1640) en Betje van Uden, zuster van de schilder Lucas Van Uden.

Arnold Quellin I huwde in 1640 Margareta Verdussen (1613-1668). Het huwelijk bleef kinderloos. Hij leerde van zijn vader, die eveneens een vermaard kunstenaar was, het beeldhouwen. Ze waren samen in Italië (1639). Het jaar daarop was hij terug in Antwerpen en werd hij meester in de St.-Lucasgilde. Een jaar eerder vervaardigde hij het wapen van de familie Plantin - Moretus aan de gevel van het Museum Plantin - Moretus. In onze **St.-Andrieskerk** bevindt zich een werk van zijn hand: het marmeren beeld van St.-Petrus met zijn attributen: het omgekeerde kruis, de haan en de sleutels bij de gedenksteen van Pieter Saboth.

Deze overleed in 1658, bijgevolg moet het kunstwerk kort na diens dood vervaardigd zijn. Deze marmersculptuur staat bekend als een der hoogtepunten uit Quellins werk. Beeldhouwwerk van hem is eveneens te bewonderen in de St.-Pauluskerk.

Arnold Quellin I was een fel bereisd man en verbleef veel in het buitenland. Van ca 1650 tot 1664 was hij werkzaam te Amsterdam aan de decoratie van het nieuwe stadhuis. Kunstwerken van hem ontmoeten wij in gans Europa. In de «Cammerstraete» (Kammenstraat) bezat hij de woning «Het Scilt van Bourgoigne». Ook verwierf hij verscheidene landhuizen in Hoboken. Van zijn tijdgenoten was hij de belangrijkste vertegenwoordiger van de Rubensstijl.

Dat Arnold Quellin I zoveel in de vreemde vertoefde hoeft ons geenszins te verbazen. Het houdt verband met het internationaal karakter van de plastische kunsten zelf, met de grote artistieke begaafdheid van ons volk en met de beperkte realisatiemogelijkheden in eigen land. Waar hebben wij dat nog gehoord ? ...

Het echtpaar Quellin - Van Uden had tien kinderen waarvan vier vrij jong stierven. Op Elisabeth na, kozen allen voor een kunstrichting:

- Erasmus II (1607-1678), schilder en graveur.
- Arnoldus I (zie hoger).
- Cornelia (1617-1666) huwde in 1641 de beeldhouwer Peeter Verbruggen (1615-1686).
- Hubertus (1619-1687), graveur.
- Catharina (1631-1701) huwde de beeldhouwer Franciscus de Jaggere (+ 1663).

Bij zijn broeder Erasmus II, schilder en graveur, blijven we even langer stilstaan omdat hij eveneens in ons kwartier sporen heeft nagelaten. Hij werd 380 jaar gele-

den geboren te Antwerpen op 1607 en overleed er op 7 november 1678. Erasmus II was een medewerker van Rubens. Vanaf 1635 tekende hij talrijke titelbladen en illustraties voor Antwerpse uitgevers, o.a. voor Plantin - Moretus.

Hij staat bekend als een der begaafdsten navolgers van Rubens en als kunstenaar met sterke aanleg voor grote composities. Schilderijen van hem bevinden zich in vele van onze kerken; ook in die van **St.-Andries**. Hij woonde in de **Happaertstraat 6**, dubbelwoonst «De Maan - De Fontein» (afgebroken).

Erasmus Quellin II huwde met Catharina Hemelaer (+ 1663). Hun enig kind Joannes (1634-1715) trouwde in 1662 met Cornelia Teniers, dochter van schilder David Teniers II.

De naam van deze Antwerpse kunstenaarsfamilie werd bij Collegiaal Besluit van 8 augustus 1868 gegeven aan het weggedeelte tussen de huidige Franklin Rooseveltplaats en de Quinten Matsijslei. Bij raadsbesluit van 22 maart 1869 werd de noordelijke helft verdoopt in Van Eertbornstraat.

Geraadpleegd: G.V. van Hemeldonck «Antecedenten van Quellin de Oude, de Amsterdamse». In: Sint-Paulus - Info nr. 27, winter 1985-1986, blz. 275-277 Antwerpen.

HBK-SPAARBANK, Lange Lozanastraat 250, 2018 Antwerpen, tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

**Driemaandelijks
9de jaargang
nummer 2
1 mei 1988**

**Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen**

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

4de Voetrally door het Sint-Andrieskwartier

- zondag 15 mei 1988 -

We nodigen al onze sympathieke lezers en lezeressen van binnen en van buiten de 4de wijk uit op onze 4de voetrally door het Sint-Andrieskwartier.

We komen bijeen op zondag 15 mei a.s. in het zaaltje van het wijkhuis, Sint-Andriesstraat 7. De start wordt daar gegeven vanaf 14 u. tot 14.30 u.

Na de rally verzamelen we weer in het wijkhuis, waar tijdens het eten van boterhammen met kop en

kaas bij een geurig kopje koffie nog wat kan nagepraat worden, wat ons de gelegenheid geeft de antwoorden te verbeteren. De antwoorden moeten ons daar ten laatste om 18 uur afgegeven worden.

U betaalt voor de deelname aan deze rally voor de vragenbrochure, voor de boterhammen en de koffie 120 fr. U kan uw deelname schriftelijk of telefonisch melden bij:

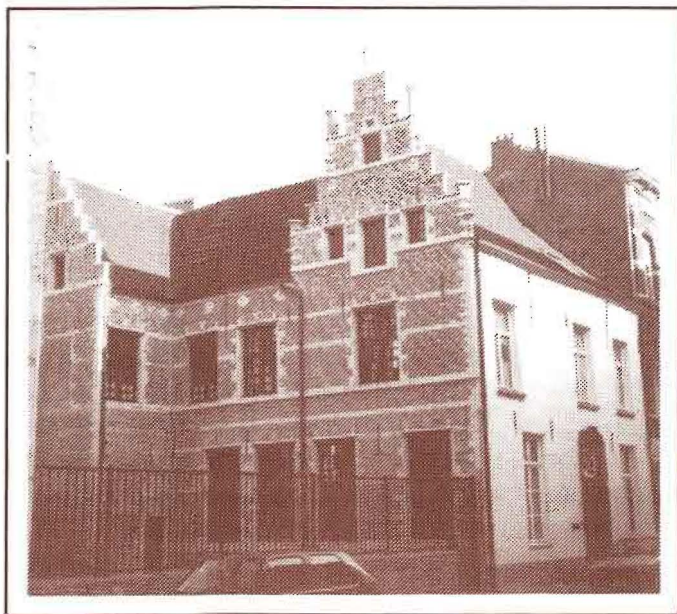
- Guy Smulders, Schoytestraat 60, 2000 Antwerpen, tel. 231.64.34
- Alice Guldix, Pompstraat 13, 2000 Antwerpen, tel. 233.05.61
- Rik Van den Bergh, Nationalestraat 92, 2000 Antwerpen, tel. 231.45.90.

U kan ook 120 fr. storten op ons rekeningnummer 880-2226801-19 met vermelding van «deelname voetrally St.-Andrieskwartier».

Zij die meegaan zonder een vragenbrochure in te vullen, betalen voor de boterhammen en de koffie 80 fr.

Na het eten zullen 's avonds in het wijkhuis de prijzen overhandigd worden aan de rally-deelnemers, naargelang de juistheid van de antwoorden.

Ieder kan deelnemen ! Er is geen voorkennis vereist. Alle antwoorden zijn ter plaatse te ontdekken.

Historiek

Het Vondelingentehuis en ... de Schuif, in de St.-Rochusstraat.

De geschiedenis van deze twee onderwerpen is misschien een teleurstelling voor vele St.-Andriezenaren. De weleer zo bekende «Schuif» aan de St.-Rochusstraat of overblijfselen hiervan, zijn niet meer te zien. Het «Vondelingentehuis» en de «Schuif» samen met het «Zinnelozengesticht» stonden op het gedeelte der St.-Rochusstraat, daar waar nu de lokalen zijn van het Instituut voor Tropische Geneeskunde Leopold II.

Spijtig voor diegenen die blijven volhouden dat de «Schuif» eertijds in het klooster der Kapucinessen was, de geschiedenis zal uitkomst brengen...

Van in het begin der 13de eeuw tot midden der 16de eeuw waren er toevluchtsoorden voor vondelingen en verlaten kinderen, aanvankelijk door iedere parochie te onderhouden. Er waren alzo ongeveer een 40-tal instellingen in het Antwerpse.

Het nieuwe gesticht was bestemd voor kinderen die:

- op straat als vondeling werden gelegd;
- ontsproten waren uit onwettige ouders;

- waarvan de ouders in de gevangenis verbleven;
- door ouders aan zedeloosheid waren overgeleverd;
- zonder ouders waren (wezen).

Deze kinderen werden aldaar ondergebracht tot een plaatsing in een ander gesticht mogelijk was, zoals in het Maagdenhuis (Suderman 1553), het Knechtjeshuis (1558 Johanna Van Schoonbeke), het Dulhuis (zinnelozengesticht) en ook wel eens in het Vrouwkenshuis.

Een ordonnantie van het magistraat, daterend van 4.3.1557, bepaalde dat de aalmoezeniers moesten instaan voor het onderhoud van deze kinderen. In die tijd zowat 1600 à 1700 kinderen.

Dit kon zo niet blijven duren en op 15.7.1569 werden strenge straffen gezet op het te vondeling leggen, zoals het aan de schandpaal plaatsen met een ijzeren band om de hals (in 1573 bekrachtigd door de Gouverneur). Een aanbrengrer-verklikker ontving 4 florijnen.

Op 28.8.1725 werd het verboden nog kinderen te vondeling te leggen. Toen ontving een aangever reeds 25 gulden. Dit besluit had weinig resultaat en men hernieuwde het besluit op 31.7.1727. Enkele maanden later kregen aanbrengrers-verklikkers een beloning van 100 florijnen en de op heterdaad betrapten een straf van niet minder dan 12 jaren verbanning.

In de jaren 1769/1770 werd het Vondelingengesticht herbouwd. Tijdens de Franse bezetting werd de zo beruchte Schuif ingesteld. Bij keizerlijk bevel van 19.1.1811 werden kinderschuiven opgericht (onder Napoleon één per arrondissement). Deze schuiven dienden voor:

- gevonden kinderen van onbekende ouders
- verlaten kinderen van gekende ouders
- arme wezen.

Deze kinderen moesten gratis arbeid verrichten voor hun meester tot maximum 25 jarige leeftijd. Zij ontvingen geen loon, wel kost en inwoning. Bij terugopeising van het kind moesten de kosten terugbetaald worden, tenzij de opvragers zeer behoeftig waren. Ze konden enkel teruggegeven worden als de Staat geen beslag op hen gelegd had.

De Schuif was geen Franse uitvinding maar had een Italiaanse oorsprong. Ze was reeds in voege in

Bewijs bij opvraging

de Middeleeuwen.

Officieel zou de Schuif in Antwerpen in gebruik zijn genomen op 16.7.1812, doch een eerste kindje werd reeds in de Schuif gelegd op 5.7.1812 te 23.30 uur. Het werd Paul du Tour genoemd (naar de draaiende schuif). Dit kindje zou na uitbesteding jong overlijden te Betecom.

De Schuif van Antwerpen was een loket van 78 cm x 78 cm, een loket dat langs buiten geopend kon worden en dat voorzien was van een portiersbel. In de Schuif zelf was een bedje met een deksel waarin grote luchtgaten aangebracht waren. Men belde aan en het personeel van het gesticht gaf aan het kindje de eerste zorgen. Tevens werd het geregistreerd.

Soms werden kinderen door hun eigen moeder opgevraagd. Die moeders verzwegen dat dit hun eigen kindje was. Zo konden ze voor de opvoeding zorgen en er nog voor betaald worden ook. Andere vrouwen ontpopten zich als ware beroepsverpleegsters.

Veel van de kinderen die in de Schuif werden gelegd waren behept met allerlei ziekten, waren soms half-bevroren of in stervensgevaar. Zij waren al dan niet vergezeld van een herkenningsteken of een voornaam. Soms werden er briefjes bijgevoegd, meestal in het Frans. Oorzaak hiervan waren de wegtrekkende soldaten die hun vrouwen meenamen met achterlating van de kinderen.

Wanneer geen enkel gegeven bij het kindje was, werd de naamgeving gedaan naargelang de dag, het weer, de kleding, de plaats van vinden enz. bv.: Isidore Le Soleil (zonnig weer), Blasius Magtig (krachtige wind die dag), Echarpe (in een sjaal gewikkeld).

De naamgeving, aanvankelijk in het Frans, werd ook toegepast onder het Hollands bewind. Men gaf volgende namen aan het kindje: Ijsbol, Kikker, Zonnestraal, enz.

Deze schuifkinderen werden tot hun 6de jaar bij een opvoedster ondergebracht en daarna uitbesteed. De jongens konden vanaf hun 12de jaar dienst verrichten in de Frans vloot of uitbesteed worden bij handelslui.

Nochtans stierven ca. 50 % van deze kinderen vóór hun 15de jaar.

Tijdens epidemieën liep het aantal kinderen zeer hoog op: in 1818 1350 kinderen en in 1819 zelfs 1570.

Het gebruik der schuif werd zelfs zodanig groot dat in de jaren 1828/1830 de schuif door politie moest bewaakt worden.

Na het wegtrekken der Franse legers begon men met het afschaffen van deze onmenselijke behandelingen, feit dat na de onafhankelijkheid werd doorgevoerd.

Van de bestaande kinderschuiven werden er tus-

sen 1823 en 1859, 8 afschaft. Antwerpen zou volgen in 1860.

Waarom was Antwerpen zo laat ?

Op 20.1.1836 verscheen er een verslag van een 3-manscommissie voor het behoud van de kinderschuif! Het zou duren tot 13.8.1859 toen een nieuwe commissie gevormd werd.

Tijdens een vinnig debat in de gemeenteraad op 23.6.1860 werd de afschaffing gestemd met 23 stemmen voor en 3 tegen. Met besloot om de schuif definitief te sluiten op 31.7.1860 te middernacht. Het laatste kindje dat in de schuif werd aangebracht noemde men: Josphe FINIS, een kindje dat reeds in 1861 teruggevraagd werd door de moeder. Maar toch was het met de Schuif nog niet gedaan.

Op 24.8.1864 kwam er een verzoek om de Schuif te heropenen. Vanwege het bestuur der Godshuizen was de reactie negatief. Ze waren wel te vinden om één per arrondissement te heropenen (24.2.1865).

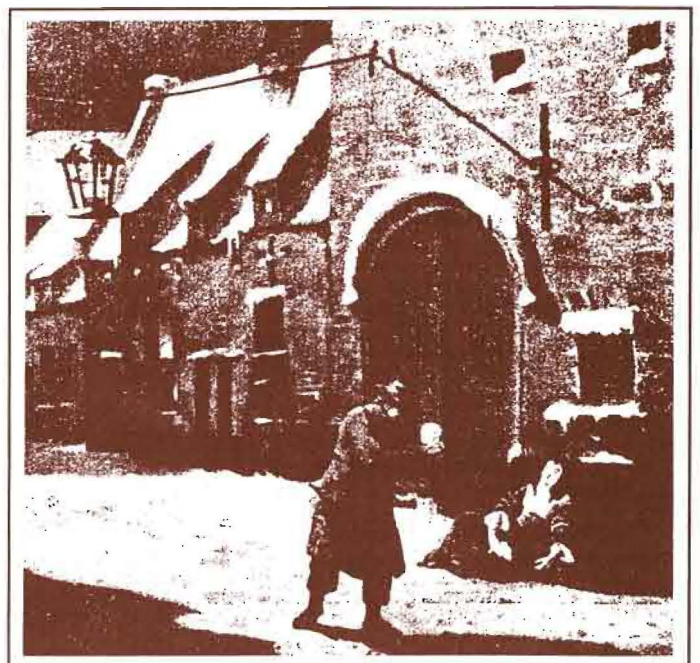
Uiteindelijk besloot men op 29.6.1865 geen heropeningen meer door te voeren. Het zou nog tot in 1882 duren eer de Schuif letterlijk weg was. Er kwam toen in de Albert Grisarstraat een afdeling voor kinderen onder de 5 jaar.

In 1885 werd een plan opgesteld om het Vondelingenhuis en het Zinnelozengesticht samen te voegen. Dit plan ging niet door.

Ongeveer 1893 is het Vondelingenhuis in gebruik genomen door de Liberale Genootschappen, de Liberale Strijdersbond van de 4de wijk en de Volksbibliotheek.

De beide tehuizen werden met de grond gelijk gemaakt toen met de bouw begonnen werd van het Provinciaal Instituut voor Tropische Geneeskunde, waarvan de inhuldiging plaats had in 1933.

A. Meulemans, stadsgids.

Vondelingshuis in de St.-Rochusstraat

Wist ge ... ?

- dat Karel Candael dit jaar precies 40 jaar geleden stierf? Deze musicus en dirigent was ooit een volksjongen uit «de parochie van miserie». Onder zijn leiding werden een reeks opvoeringen gegeven van «Charlotte Corday» (Peter Benoit) en van het lyrisch drama «Het meisje van Arles» (Georges Bizet).

K. Candael

- dat onze John Wilms-avond van 27 januari ll. zo'n enorm succes kende, dat wij besloten nog een extra avond te organiseren op 3 februari? Ook deze avond liep het Multatuli-theater vol. Wij danken directeur Maeremans, acteur Lode Van Gool, accordeonist Paul Van Duren, de KAV-toneelgroep van Sint-Andries, decorateur Jan Asaert, Karel Reinehr, en alle andere medewerk(st)ers die deze avonden tot zulke geweldige meevallers maakten.

- dat onze folklorestoet door allerlei omstandigheden, die buiten onze wil plaats vonden, in 1988 niet kan doorgaan? In een algemene vergadering suggereerden de stoetgroepen verschillende voorstellen die de problemen zouden kunnen oplossen en waardoor in 1989 de 13de folklorestoet zal kunnen doorgaan op een zaterdag in april.

- dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» het voorstel van de Stuurgroep van het Herwaarderingsgebied om van de gebouwen van de Openbare Reiniging een cultureel wijkcentrum te maken, toejuichte en ten volle steunde in een brief aan het College van Burgemeester en Schepenen? Van deze gebouwen maakte het comité reeds 12 jaar gebruik tijdens de jaarlijkse fancy-fair op Dolle Zaterdag en tijdens de folklorestoeten.

Theateragenda van de 4de wijk

* Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5 (elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur).

- van 22 april tot 13 mei «Hoerenleed» (Jan Christiaens).

op 7 mei: 150ste voorstelling met champagne en hapjes (vooraf bestellen).

- van 20 mei tot 11 juni «De drie Jules» (Jan Christiaens).

Reserveren: G. Maeremans, tel. 231.40.27.

* Indien andere theaters van de 4de wijk hun programmatie willen publiceren in dit tijdschrift, moeten zij voor half augustus contact opnemen met Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61. Het volgend nummer verschijnt per 1 september.

HBK-SPAARBANK, Lange Lozanastraat 250, 2018 Antwerpen, tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
9de jaargang
nummer 3
1 september 1988

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

Van de «Poesje van St.-Andries» in de «Witten Griffioen». **Lange Ridderstraat 79**

Volgens een gedenksteen in de gevel van de woning aan de Lange Ridderstraat bestond de «Witten Griffioen» reeds in 1515.

De gevel van de woning stortte in (ca. 1976) en dank zij de huidige eigenaar kon de voorgevel volledig gerestaureerd worden in 1977.

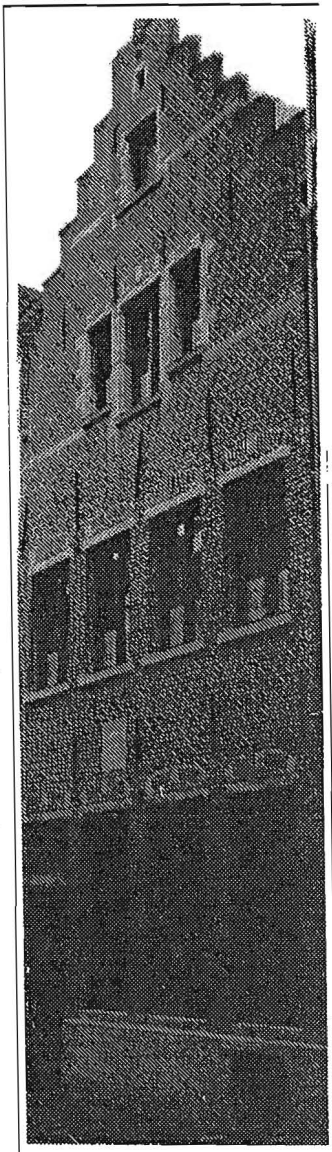
Achter de gevel gaat een gang schuil met de eigenaardige naam van «Calloies gang», een gang die leidt naar een binnenkoertje met mooie huisjes. Tegen het nr. 3 van deze huisjes prijkt tevens een mooie Madonna uit 1854 en onder het beeldje kan u zien wat eigenlijk een griffoen is (een eikenhouten deur). Het is een zeer schilderachtige achterbuurt waar tot voor kort (1986) ons aller Mie Trotinet woonde die noodgedwongen diende te verhuizen naar de Kloosterstraat.

Geraakte de woning een beetje in de vergeethoek dan is dit dank zij de in 1982 opgerichte «Poesje van St. Andries» zeer verbeterd. Via de St.Andriesplaats, het Noordtheater in de Steenhouwersvest belandde de «Poesje van St. Andries» in de kelders van de woning terwijl de huisjes (linkerkant binnenkoer) dienst doen als secretariaat.

De eerste vertoning had plaats op 17.10.1985 met als voornaamste acteurs : de Neus, de Schele, de Kop, Belleke den Djon en natuurlijk ook Satan. Hoe deze eruit zien kan terug gevonden worden op bierviltjes (februari 1986).

Nog te vermelden dat er een historisch reünie plaats had van de «Vier Neuzen» van Antwerpen : deze van de Poesje van St.-Andries, deze van de Poesje aan de Repenstraat, deze van het Poppenspel Van Campen en deze van het Poppenspel Wannes Van de Velde.

De woning en de Poesje zijn beide een bezoek overwaard !

De Witten Griffioen

Opschudding in de Nationalestraat.

De volksrijke 4de wijk werd zondagnamiddag in opschudding gebracht door een vreselijk ongeluk, dat rond half vier in de Nationalestraat, op de hoogte der Lepelstraat voorviel.

Een knaapje 3 ½ jaar oud wierd daar door den elektrieke tram overreden. Beide beentjes van het kind waren verpletterd, buik en rug waren opengescheurd, en in het hoofd was een gapende wonde. Het kind leefde nog, doch bezweek eenige minuten later in de operatiezaal van het St.-Elisabethgasthuis. De kleine heette Jos Clottens, en zijn ouders wonen in de Rochusstraat. ()*

Aldus «DE NIEUWE GAZET» van maandag 27 oktober 1902, blz. 3.

Het ongeluk op zichzelf was niet zo verbazingwekkend maar het opmerkelijke ervan was wel dat dit het **eerste ongeluk was dat door een elektrische tram veroorzaakt werd.** De elektrische lijn Groenplaats, Nationalestraat, Volksstraat en Leopold De Waelplaats werd in gebruik genomen voor reizigersvervoer op 9 oktober 1902.

Voordien had de 4de wijk reeds kennism gemaakt met de tram maar dan met een paardetram, en nog wel met een ponytram. Het was een van de merkwaardigste tramlijnen die ooit in het Antwerpse hebben gereden.

De Wereldtentoonstelling van 1885 werd gehouden op de nog onbebouwde terreinen van het Zuiderkwartier, meer bepaald op het terrein van het afgebroken Zuidstation en de onmiddellijke omgeving hiervan. Het «Paleis van Nijverheid» bleef na de tentoonstelling bestaan en was omgeven door een prachtige tuin. De beheerders van voornoemd paleis dienden op 27 juni 1886 een verzoek in bij het stadsbestuur om een tramlijn te mogen aanleggen.

De tram zou aangelegd worden op smalspoor en de rijtuigen zouden getrokken worden door pony's. De lijn begon in de Kammenstraat over de huizen nr. 3 en 5, naar de hoek Nationalestraat, deze straat door, de Leopold De Waelplaats, de Graaf van Hoornstraat om te eindigen aan de boulevard.

Het vak Kammenstraat-Zuiderboulevard werd in gebruik genomen op 10 juni 1888, dus honderd jaar geleden. De exploitatie werd stopgezet van 1 januari 1891 af. Even nog dit: de eerste paardetram in Antwerpen werd plechtig in gebruik genomen op 25 mei 1873 tussen de Meir en Berchem-Kerk.

In de tijd van het accident (1902) krioelde het in de Nationalestraat van de kinderen, want de speelplaats bij uitstek was hun straat, zoals zij het steeds gewoon waren geweest, wat begrijpelijk was aangezien hun ganse thuis dikwijls slechts een nauw kamertje of mansarde was. Sommigen die over ruime speel- of kinderkamers beschikten waren van mening dat kinderen «thuis» maar moesten spelen ! ?

Het verkeer in de Nationalestraat was er sinds een achttal maanden verdubbeld, doordat het éénrichtingsverkeer in de Hoogstraat in voege was getreden, met het gevolg dat natiewagens, karren, stootwagens, huurrijtuigen, hondekarren, kruiwagens, omnibussen, een zelfdzame fiets, een nog zeldzamere auto, en trams zich tussen voetgangers en spelende kinderen een weg moesten banen. Veilig zal wel iets anders geweest zijn, en ongelukken bleven dan ook niet uit.

En ons nu terug in het heden plaatsend, komt het ons voor dat we met de huidige verkeerssituatie toch ook niet zo gelukkig zijn. Maar er wordt aan gesleuteld, nog geen echte ingrijpende veranderingen voor de zwakke weggebruikers maar toch. Alleszins een verbetering en een stap in de goede richting...

J. Moens.

(*) A. CLOTTENS, St. Rochusstraat 27

VAN CRAESBEECKSTRAAT

De naam "Van Craesbeeckstraat" is in 1882 gegeven aan het weggedeelte tussen de Prekersstraat en de huidige Willem Lepelstraat. Daarvoor heette ze Liesstraat, een naam die refereert naar de schilder Jozef Lies. Het oudste gedeelte van de Van Craesbeeckstraat was ontstaan door een verbreding van een gang aan de Prekersstraat die verder doorgetrokken werd tot op de zuidelijke grens van de Lepelgang die in de Lepelstraat uitmondde. In 1938 werd de Van Craesbeeckstraat verlengd tot aan de Kronenburgstraat.

Joos Van Craesbeeck, zoon van een schepen van Neerlinter, was bakker in het Zuidkasteel. Zijn moeder hield er de kantine open. Hij verleidde de dochter van zijn baas en werd verplicht om met haar te trouwen. De schilder Adriaan Brouwer werd als spion binnen de omheining van het kasteel bij de lurven gevat en in de kerker achter de tralies gezet. Joos wist de straf van Brouwer te verzachten en bezorgde Adriaan het nodige om te kunnen schilderen. Van Craesbeeck bewonderde het werk van Brouwer en begon zelf palet en penseel te hanteren. Toen Adriaan zijn vrijheid verkregen had, mocht hij bij Joos intrekken om hem verder in de kunst van het schilderen in te wijden. Brouwer bleek echter niet ongevoelig voor de charmes van Joos' vrouw. Zodra de achterdocht van de echtgenoot veranderde in zekerheid smeedt Van Craesbeeck Brouwer de deur uit.

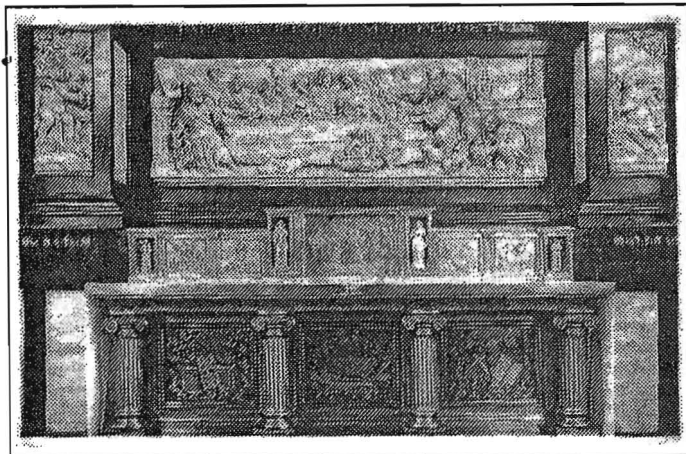
In 1634 werd Joos "vrijmeester" in de Sint-Lucasgilde als "backer ende schilder". Hij leidde verder een losbandig leven en dronk een stevig glas. Na de dood van vrouw en kind wijdde hij zich voortaan uitsluitend aan de schilderkunst.

In 1655 overlijdt hij. Zeldzaam zijn de schilderijen van zijn hand die bewaard zijn gebleven.

Wist ge ... ?

- dat er 64 enthousiaste wandelaars hebben deelgenomen aan onze 4de rally door het Sint-Andrieskwartier ? Er heerste een aangename sfeer tijdens het gezellig samenzijn in het wijkhuis. Wij hoorden bijna allemaal positieve reacties zodat wij een 5de rally planden voor het volgende jaar. Een lustrum-rally !
- dat het dit jaar precies 180 jaar geleden is dat het monumentale hoogaltaar in onze Sint-Andrieskerk werd geplaatst ? Het is afkomstig van de Sint-Bernardusabdij aan de Schelde. Het bovenste deel is van hout, het overige is van marmer. Het Onze-Lieve-Vrouwebeeld met de twee engelen en de beelden van de H. Bernardus en de H. Benedictus zijn eveneens in marmer uitgevoerd. Het marmeren bas-reliëf en de acht kinderbeelden zijn het werk van beeldhouwer Pieter Verbruggen, de Oude. De koperen tombe werd in 1888 - nu precies 100 jaar geleden - toegevoegd. Het is een werk van zilverdrijver Junes.

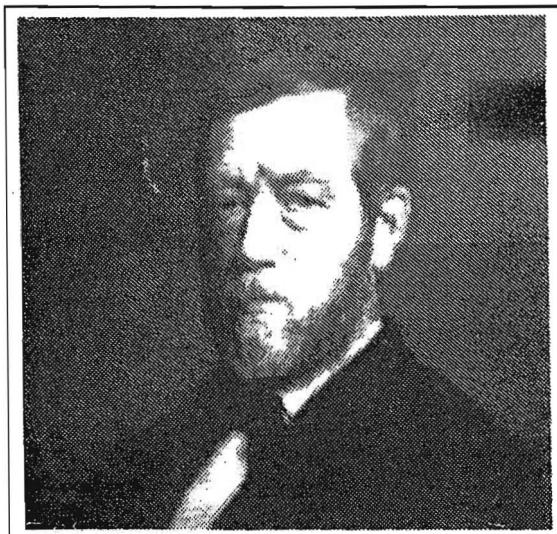

Tombe van het hoofdaltaar van de Sint-Andrieskerk, 100 jaar geleden geplaatst.

- dat wij tijdens het eerste weekend van september een informatiestand van de Culturele Raad mogen gebruiken om onze initiatieven tijdens de Infobeurs in de Stadsfeestzaal aan een ruim publiek bekend te

maken ? Wij verwachten U daar ook tussen 10 en 18 uur. Tot 3 of 4 september !

- dat de schrijver Domien Sleenckx, een inwoner uit de Pompstraat, 170 jaar geleden werd geboren ? Als tienjarige knaap bezocht hij het theater van poppenspeler Van den Eynde in de Sint-Jansstraat, de huidige Aalmoezeniersstraat.

Domien Sleenckx (Schilderij van P. Van Havermaet) Foto AMVC.

- dat onze reus in het artikel «Reuzen en reuzinnen in de provincie Antwerpen» van het tweemaandelijks toeristisch tijdschrift «Contact» vermeld werd als «Zotte Rik uit de parochie van miserie» ?
- dat onze initiatieven voortaan ook zullen worden omgeroepen door radio Zuiderlicht ? Dit gebeurt op dinsdagmiddag tussen 11 uur en 13 uur tijdens het programma «'n Bitje van ditte en 'n bitje van datte, in Antwaarpe is 't altijd watte», een uitzending die gepresenteerd wordt door Ronny en Fonny. U kan radio Zuiderlicht beluisteren via FM op 106.

Theateragenda van de 4de wijk

- * Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5 (elke vrijdag en zaterdag)
 - vrijdag 16 sept. tot en met zaterdag 15 okt. te 20.30 uur : «De drie Jeannes» deel 2 (Eliane en Martine Boëri en Chantal Pelletier)
 - vrijdag 21 okt. tot en met zaterdag 10 dec. te 20.30 uur : «De kick van Claire» (Jan Christiaens)

Reservatie : G. Maeremans, Boekenberglei 39, Deurne, tel. 231.40.27.

- * Programmaties kunnen worden doorgegeven tegen half december voor ons volgend nummer bij Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61.

HBK-SPAARBANK, Lange Lozanastraat 250, 2018 Antwerpen, tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
9de jaargang
nummer 4
1 december 1988

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer : 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

D E N D O O R D A S N O G A L N E C H A R E L
D O O D A W N G A L N E C H A R E L

THEODOOR VAN RIJSWIJCK, DE ARME LIEREMAN VAN HET SINT - ANDRIESKWARTIER

Maandag 12 december 1988 - 20.00 uur
Multatuli-Theater, Lange Vlierstraat 5, Antwerpen

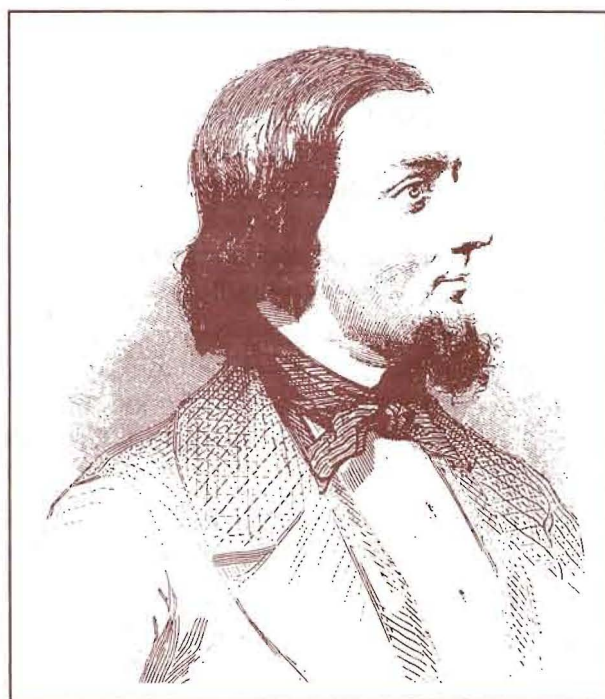
Naar aanleiding van de 140ste verjaardag van het overlijden van de dichter Theodoor Van Rijswijck, die geboren en overleden is in de «Parochie van Miserie» presenteert het comité «Sint - Andrieskwartier herleeft» een gevarieerd programma op maandag 12 december a.s. te 20 uur in het Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5. Op een ludieke en anecdotische manier wordt een beeld geschetst van de arme liereman. Een dia-montage laat de plaatsen zien waar hij verbleef tijdens zijn korte leven. Hij werd immers maar 38 jaar oud.

Op muziek van Peter Benoit, een tijdgenoot van Theodoor, wordt een choreografie gedanst door de meisjes van turnkring «De Hoop» uit de 4de wijk.

Zijn gedichten worden voorgedragen, soms met de achtergrondmuziek van de liederen waarvoor hij de teksten schreef. Lieder uit de tijd van «den Door» worden gezongen door de volkszanggroep van de VTB. Zij brengen o.a. de beroemde «Van Rijswijckmars» van Julius De Geyter en Peter Benoit.

Kaarten voor deze avond kan U telefonisch bestellen bij de volgende personen :

- Guy Smulders, Schoytestr. 60, 2000 Antw., tel. 231.64.34
- Alice Guldix, Pompstr. 13, 2000 Antwerpen, tel. 233.05.61
- Rik V. d. Bergh, Nationalestr. 92, 2000 Antw., tel. 231.45.90

De inkomprijs bedraagt 75 fr. per persoon.
De deuren van het theater gaan open te 19.30 uur.

Het standbeeld van Theodoor Van Rijswijck

Ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan gaf de rederijmaatschappij «Jong en Leerzuchtig» aan haar voorzitter-beeldhouwer Leonard De Cuyper, de opdracht een standbeeld van Theodoor Van Rijswijck te vervaardigen. In een schrijven aan het stadsbestuur van 29 januari 1864 maakte de vereniging haar voornemen bekend en verzocht een plek aan te duiden. De stadsarchitect P. Dens stelt aan het College voor het te plaatsen rechts van het fort Herentals, op de toenmalige «Promenade de Glacis» nabij de Lange Kievitstraat.

De inhuldigingsfeesten maakten deel uit van de gemeentefeesten van woensdag 24 augustus 1864.

Vooraf werden er letterkundige wedstrijden georganiseerd. De plechtigheid werd beëindigd met het voorbijtrekken van een groot aantal Antwerpse verenigingen. Volgende tekst werd op het in witte steen gehouwen beeld aangebracht:

Aen
onzen volksdichter
Theodoor Van Rijswijck
Antwerpen
M D C C C L X I V

Als gevolg van de aanleg van het stadspark, waarbij de «Promenade» en het fort Herentals samen werden gevoegd, moest het monument verplaatst worden.

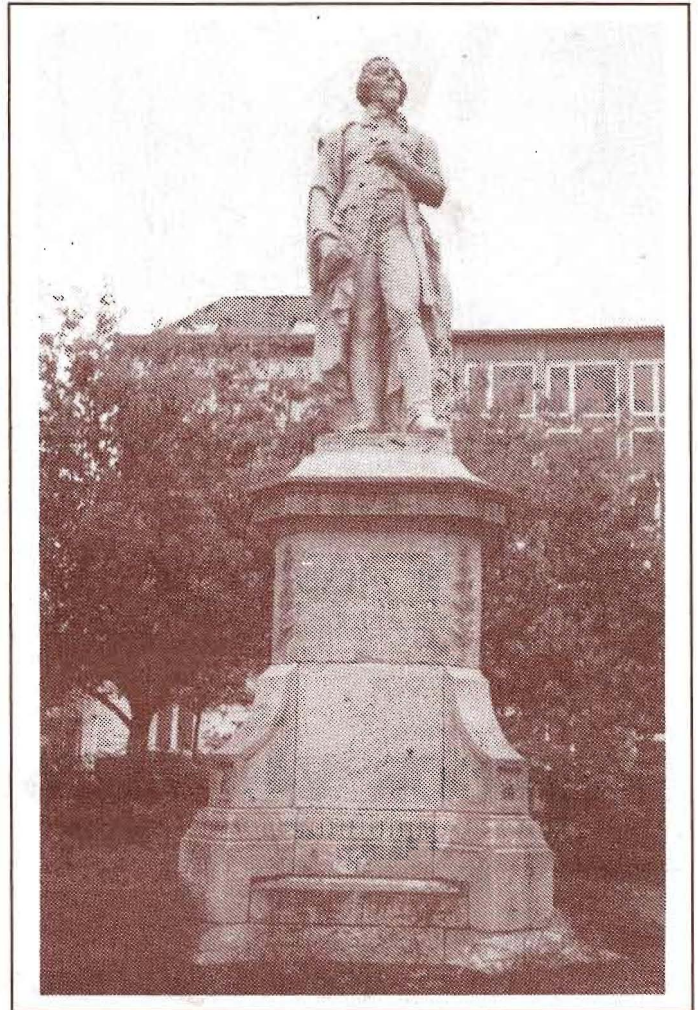
Theodoor Van Rijswijck kreeg een ander plaatsje, niet ver uit de buurt in oktober 1870.

Veertien jaar later, op 10 juli 1884, besloot de Gemeenteraad het monument opnieuw te verzetten. Men was van oordeel dat het in het stadspark zeer slecht stond omdat men het niet meer rondom kon bekijken gezien de omringende begroeiing. Het gedenkteken zou beter op de IJzerenwaag (sinds 5 september 1884 Van Rijswijckplaats) worden geplaatst, vlakbij de Boeksteeg waar het geboortehuis van onze dichter gestaan heeft.

Het beeld werd er plechtig onthuld op zondag 5 oktober 1884. De Van Rijswijck Cantate van Julius De Geyter (1830 - 1905) en Peter Benoit (1834 - 1901) en andere muziekstukken werden er bij deze gebeurtenis uitgevoerd.

s' Avonds was het volksbal op het St.-Andriesplein, waarbij ook de aanpalende straten en vooral het monument verlicht werden. Op 7 oktober werden de feesten afgesloten met een vuurwerk.

Met de viering van het eeuwfeest van Theodoor Van Rijswijck's geboorte, in 1911 werd op 8 juli aan het beeld een gesmeden palm neergelegd. De palm werd vervaardigd door de «Kunstsmederij C.G.Hansen,

Vader en Zoon» uit de Lange Nieuwstraat 125-127 (sinds 1860). Een foto in de «De Antwerpse Morgen» van 13 september 1886 toont ons nog het beeld met de palmtak. Kort daarna moet de palm verdwenen zijn. Geruime tijd reeds is de omtrek rond het beeld verfraaid en omgetoverd tot een vriendelijk zithoekje.

Leonard De Cuyper

De beeldhouwer Leonard De Cuyper werd geboren in Antwerpen op 1 januari 1813 en overleed er op 19 februari 1870. Hij was de jongste broeder van drie beeldhouwers: Jan Baptist (Antwerpen 13 maart 1807 - Antwerpen 26 april 1852) en Pieter Jozef (Antwerpen 16 november 1801 - Duffel 10 november 1883).

Buiten het monument van Theodoor Van Rijswijck beeldhouwde Leonard De Cuyper onder meer nog dat van Antoon Van Dijck, nu zo pralend op de Meir. De Cuyper zou ook de ontwerper zijn van de Belgiëlei (toen Boulevard Leopold) die sinds 1861 in gebruik is. Hij overleed op 57 jarige ouderdom in zijn woning op de Isabellalei 1, en werd begraven op het kerkhof van Berchem, dat zich toen nog rond de kerk bevond.

J. Moens

Historiek

OEVER nr. 4 «IN DEN ROOIEN BRAK»

Wanneer we voor deze woning staan en even naar omhoog kijken ontwaren we een gedenkplaat als herinnering aan Constance Teichmann, stichteres van het kindergasthuis Louise-Marie.

Constance Teichmann zag het levenslicht op 16 juni 1824 als derde dochter van de toendertijd provinciegoeverneur Theodoor Teichmann, tevens een begaafd violist.

Constance erfde van haar vader haar muzikale aanleg en van haar moeder (die de Zusterkens der Armen naar Antwerpen haalde) haar liefdadigheid en behulpzaamheid.

Verbleef zij tijdens de wintermaanden in deze woning, in de zomermaanden was ze te vinden in het buitengoed van de familie aan de Markgravelei.

Aanvankelijk had ze religieuze willen worden doch ze stuitte hier op verzet van haar vader. Gehoorzaam als ze was deed ze dit niet, doch slechts op één voorwaarde: dat zij zich mocht inzetten voor haar medemensen. Reeds bij de oprichting op 9 april 1845 van «Les Dames de la Charité» was zij één van de medeleden. Als vrouw van de daad richtte zij op 16 november 1846 het kindergasthuis Louise-Marie op, toen gevestigd aan de St.-Jorisvest. Om de nodige gelden bijeen te krijgen voor deze oprichting zong zij op concerten.

Het kindergasthuis verhuisde in 1851 naar de Everdijstraat (nu Anna Bijnschool) en in 1877 naar de Meistraat.

Het is sinds 1958 gevestigd aan de Desguinlei-Singel. Niet alleen de kinderen hadden haar bekommernis doch ook de muziek, want Peter Benoit deed beroep op haar voor de oprichting van de muziekschool te Antwerpen.

Groot was haar verdienste tijdens de pestepidemies in 1849 - 1853 - 1859 en 1866.

Uit 1866 kunnen we een waar verhaal ophalen. In de maand mei 1866 lag er op de Scheldestroom het Duits schip «Agnes» voor anker. Niemand mocht aan of van boord want er heerste de pest. Nochtans deed zij al het mogelijke om ook deze matrozen aan boord te kunnen verzorgen, samen met de aalmoezenier van het gasthuis, pastoor Tuerlinckx. Trouwens werd zij voor deze daad verermerkt met het Ridderkruis in de Leopoldsorde in juli 1866. Tevens werd deze daad van uiterste liefdadigheid vereeuwigd op haar praalgraf in de St. Eligiuskerk (Van Helmontstraat).

Uitzonderlijk was haar hulp aan de gewonde soldaten tijdens de Frans-Duitse oorlog in de jaren 1870/1871.

Bij de 50ste verjaardag van het kindergasthuis op 10 mei 1896 ging er te Antwerpen een stoet uit ter ere van haar. Zijzelf kon niet aanwezig zijn daar zij reeds ziek was.

Zij overleed aan de Markgravelei op 14 december 1896. Merkwaardig is dat op de begrafenis op 17 december 1896 in de St.-Laurentiuskerk alleen de mannen in de kerk werden toegelaten, omdat men zoveel volk verwachtte. De vrouwen konden een dodenmis bijwonen in de basiliek van het H. Hart.

Zij werd begraven op het St.-Fredeganduskerkhof te Deurne.

Meulemans André
Stadsgids.

De rijkswachtkazerne 150 jaar in Sint-Andries !

Op 6 mei 1989 zal het 150 jaar geleden zijn dat de rijkswacht haar intrek nam in een gebouw in de Vliegsteeg 22, het hartje van het Sint-Andrieskwartier.

Om hieraan te herinneren worden in de periode van 6 tot en met 16 mei 1989 een aantal initiatieven door de rijkswachters uitgewerkt. In dit tijdschrift volgt later nog een gedetailleerde opsomming van alle plannen die in deze feestelijke tiendaagse zullen worden gerealiseerd.

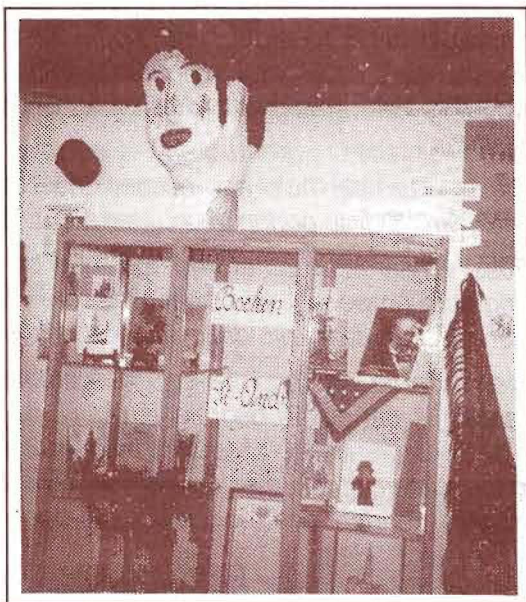
Toch willen we nu reeds enkele data meedelen waarop activiteiten plaatsvinden die u zeker zullen interesseren.

- * zaterdag 6 mei
 - de inhuldiging van een plaket aan de voorgevel van het rijkswachtgebouw in de Korte Vlierstraat.
 - een tentoonstelling van materieel en voertuigen in de kazerne.
- * zondag 7 mei
 - de viering in open lucht van de H. Mis op de binnenkoer.
 - de opstelling van een verkeerspark op de Sint-Andriesplaats.
- * maandag 8 mei (en volgende dagen)
 - de opvoering van een speciaal daartoe geschreven stuk in de Poesje van Sint-Andries, Lge Riddersstr.79/1
- * dinsdag 16 mei - concert in de stadsschouwburg

De rijkswacht heet u op al deze activiteiten hartelijk welkom !

Wist ge ... ?

- dat het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» i.s.m. het winkelcentrum Nationalestraat een moederdag-show organiseerde in het rusthuis «Koehler» van de Schoytestraat ? De moeders genoten van de optredens van goochelaar Marco, van zanger Rudolf Stevens en van taptanser Victor Cuyt. We danken deze artiesten van harte !
- dat wij tijdens de infobeurs van de Deelraad van de Antwerpse Culturele Raad in de stadsfeestzaal op 3 en 4 september II. positieve reacties ontvingen, zowel van collega's-standhouders als van het publiek ? We danken de bezoekers aan onze stand voor hun belangstelling i.v.m. onze initiatieven.

- dat we voor onze gezinsfietsstocht van 18 september II. slechts 14 deelnemers telden ? Het regenweer bij de start zal wel de spelbreker geweest zijn. Het werd nochtans een droge namiddag en er heerste een gezellige sfeer bij de fietser die genoten van het laatste zomerse natuurschoon. De tocht werd onderbroken voor een bezoek aan een expo rond heksen in het «Hof van Saksen» en voor het bijwonen van een tentoonstelling rond de slag van Kallo in het kasteel van Cortewalle. Het werd voor de deelnemers

een geslaagde fietstocht die zonder problemen verliep.

- dat Joost Van Craesbeeck dit jaar precies 380 jaar geleden werd geboren ? Hij woonde in de Kloosterstraat in de Parochie van Miserie. Hier kreeg hij als bakker belangstelling voor het schilderen. Later werd in het Sint-Andrieskwartier de «Van Craesbeeckstraat» naar hem genoemd. In ons volgend krantje verschijnt een artikel over deze schilder.

Theateragenda van de 4de wijk

- * Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5 (elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur)
 - van vrijdag 21 okt. t/m zaterdag 10 dec. : «De kick van Claire» (Jan Christiaens)
 - van zaterdag 17 dec. t/m zaterdag 28 jan. : «De kerstman is een smeerlappeke» (Groep Splendide)

Reservatie : Guido Maeremans, Boekenberglei 37, Deurne, tel. 03/321.40.27.

- * Programmaties van andere theaters uit de 4de wijk kan doorgespeeld worden naar Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61. Ons volgend nummer verschijnt per 1 februari.

HBK-SPAARBANK, Lange Lozanastraat 250, 2018 Antwerpen, tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
10de jaargang
nummer 1
1 april 1989

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

13de FOLKLORESTOET IN HET ___ SINT - ANDRIESKWARTIER ___

zaterdag 22 april 1989 - 15.00 uur

Op zaterdag 22 april a.s. gaat de 13de stoet door de straten van de Parochie van Miserie. De optocht wordt officieel geopend door de Stadstommelaars.

Het eerste deel is traditiegetrouw gewijd aan de carnaval van de 4de wijk.

Prins Ludo I van de Buffalogilde en Grootvorst Jan van de Manneken van het Zuid zullen geflankeerd worden door de Boemelbaronnen en Hector De Groote, jarenlang carnavalvierder in Sint - Andries.

In het tweede deel toont de Parochie van Miserie zich weer in al haar facetten. De dokwerkers en zakkennaaiers, de mezenvangers, de lotelingen, de visverkopers en verkoopsters, de leurders en leursters, de wasvrouwen, de verpleegsters van Constance Teichmann, de sigarenmakers, de dienstmeisjes, de gasontstekers, de wezenkinderen met Houten Clara en de schoolmeester, de gouden jubilarissen met hun gevolg, de klerken van Mintjens, de paters en nonnen flaneren weer door de straten van het Sint - Andrieskwartier.

De 4 thema's die we dit jaar speciaal in de kijker plaatsen zijn:

- * De viering van een 106 jarige in de Voddestraat (de huidige Drukkerijstraat).
- * Kaarters in de Bijlengang van de Bredestraat.

- * Hulde aan de 140 jaar geleden overleden volksdichter Theodoor Van Rijswijck, de arme liereman van het Sint - Andries.
- * 150 jaar rijkswachtkazerne in Sint - Andries.

Voeg daar nog bij de talrijke muziekkorpsen, majoretten-ensembles en volksdansgroepen, dan hebben we enkel nog de weerman nodig om van dit wijkgebeuren weer iets feestelijks te maken.

De stoet wordt besloten met Zotte Rik en zijn reuzenkinderen, gevolgd door de dolfinen en de walvis met Cupido.

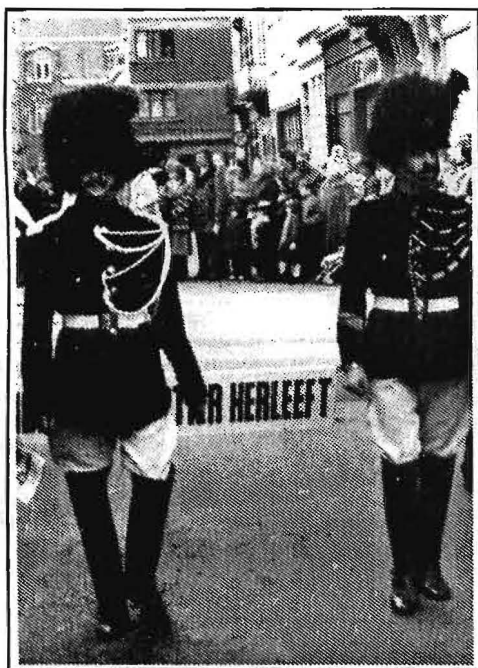
De rijkswachtkazerne Korte Vlierstraat 150 jaar oud !

De gendarmerie kreeg officieel een nieuw onderdak op 6 mei 1839: een gebouw met tuin en paardestallen, deels gelegen langs de Kloosterstraat (de ingang), deels langs de Vliersteghe (het eigenlijk gebouw). Boven de ingang werd het traditionele «Gendarmerie Nationale» aangebracht en de dienst kon verdergaan.

Het duurde echter niet lang of weldra stelde men vast dat het ter beschikking gestelde gebouw te klein was geworden.

Het provinciebestuur zorgde ervoor dat een aanpalend huisje werd toegevoegd aan de kazerne. Nog in dat zelfde jaar wordt het geheel aangepast en wordt de adressering Vliersteghe 22.

Einde van de zestiger jaren vindt men dat de krotten die in de Korte Vlierstraat (26 aug. 1865) fungeren als gendarmerie met de grond dienen gelijk gemaakt en wordt een nieuwbouw op het bestaand perceel gepland. In opdracht van de Bestendige Deputatie van de provincie ANTWERPEN diende de provinciale architect E. GIFE een bouwaanvraag in met betrekking tot het herbouwen van de voorzijde. Het College van Burgemeester en Schepenen van ANTWERPEN verleende de vereiste toelating op 22 mei 1878. Gelijktijdig werd het kompleks door middel van onteigening uitgebreid.

Een detachement v.d. rijkswacht opende onze 9^e stoet in 1984.

De werken vingen aan in 1879 en waren voltooid in 1880. Vermeldenswaard is dat in dit kwartier (van dan af Korte

Vlierstraat 6-8) 5 gezinnen en 48 ongehuwden werden gehuisvest. In de stallen was aanvankelijk plaats voor 44 paarden.

De provinciale autoriteiten, die sinds 1873 hadden aangedrongen op de overheveling van het beheer van de gendarmeriekazerne naar de staat, werden van deze verplichting verlost in 1900. Op 3 april van dat jaar werden in ANTWERPEN de gebouwen en het meubilair van de verschillende lokalen gratis en definitief overgedragen aan het Ministerie van Oorlog (= Defensie)

De gendarmeriekazerne was in feite reeds te klein vanaf het begin. In 1897 werd uitgekeken naar mogelijkheden tot uitbreiding. Twee voorstellen werden geformuleerd doch geen van beide zou worden uitgevoerd. Voorgesteld werd in de eerste plaats een aantal woningen te onteigenen die gelegen waren in de Kloosterstraat. Het tweede voorstel voorzag in de bouw van een volledig nieuwe kazerne op een terrein aan de rand van de stad. De idee van uitbreiding bleef echter levendig.

In 1951 worden de paardestallen afgebroken en wordt op de vrijgekomen ruimte een gloednieuw gebouw opgetrokken; in deze vleugel wordt het Gebieds- en later het Groepscommando geïnstalleerd. In 1954 worden de panden nr. 2 (een burgershuis) nr. 4 (een vloerderswinkel) in de Korte Vlierstraat en de nrs 71 (café De Vuurvogel) en 73 (een dagbladwinkel) in de Kloosterstraat onteigend. In 1959 worden de nrs 10 (café Atoom), 12 (een kleermakerswinkel) en 14 (een beenhouwerij) in de Korte Vlierstraat door de staat aangekocht. Tussen haakjes, men vertelt dat in café Atoom ook tanden werden getrokken maar dan, zoals dat heet «in 't zwart» ...

In 1960 wordt het aan de achterzijde palend TV-fabriekje (de Prisma) bij het kwartier gevoegd en tenslotte in 1963, gaat men over tot de aankoop van de nrs 89-93 en 75 in de Kloosterstraat. Het nr. 89 is een appartementsgebouw van vier verdiepingen met achteraan nog een gebouw van twee verdiepingen. In het nr. 75 was een apotheek gevestigd.

De rest van de Kloosterstraat blijft onaangeroerd en het plan om eens een nieuwe kazerne op te richten, op de percelen gelegen tussen de Klooster en de Korte Vlierstraat, zal opnieuw in de vergeethoek geraken.

In 1975 worden de hoekhuizen (Klooster-, Korte Vlierstraat) afgebroken; de panden in de Korte Vlierstraat waren reeds voordien gesloopt geworden.

In 1976-77 wordt het kwartier grondig hervormd en ondergaat het inwendig een gedaanteverwisseling.

Vermelden we nog volledigheidshalve dat een project voorzag in de bouw van een nieuwe kazerne en dit in de onmiddellijke omgeving van het Beroepshof op de gedempte zuiderdokken.

Willy Van Geet
Kolonel Commandant
van de Territoriale Groep Prov. Antwerpen.

AGENDA VAN DE FESTIVITEITEN

- * 6 mei : - Onthulling van een plakiet aan de voorgevel van de kazerne in de Korte Vlierstraat.
- Overhandiging van de maquette van de kazerne aan Antwerpen Miniatuur stad, Kaai 15.
- * 7 mei : - H. Mis in openlucht op de binnenkoer van de kazerne
- Aansluitend receptie.
- * 8 mei : - Première van het poppenspel van de Poesje van Sint-Andries, n.a.v. 150 jaar rijkswacht in Sint-Andries.
- * 9 mei : Het rijkswachtkorps wordt ten stadhuize ontvangen

- door Burgemeester H.B. Cools.
- * 10 mei : Gezellige namiddag voor de gepensioneerden van de 4de wijk te 16.00 uur in de kazerne.
- * 16 mei : Concert in de Stadsschouwburg door de Muziekkapel v.d. Rijkswacht. Inkomkaarten aan 200 fr. en 100 fr. zijn te bekomen via de rijkswachtkazerne. Bel nr. 233.39.30 en vraag naar Rik Schaevers op binnenpostnr 213. De opbrengst van dit concert wordt aan de gouverneur overhandigd ten bate van de provinciale gehandicaptenzorg.

Wist ge ... ?

- dat wij tijdens de galavoorstelling van «De rat van Sint - Andries», een toneelstuk van Alex Van Haecke, met een infostand mochten plaatsnemen in de hal van het Zeemanshuis ? We danken Nico Parassiadis, één van de hoofdacteurs van het Theater Amusement Antwerpen, van harte voor de uitnodiging.
- dat het dit jaar precies 260 jaar geleden is dat in onze Sint - Andrieskerk het altaar in de Onze-Lieve-Vrouwekapel werd geplaatst ?
- dat er 97 enthousiaste toeschouwers de Theodoor Van Rijswijck-avond op 12 december II. bijwoonden ? We danken langs deze weg de directie van het Multatuli-theater, de meisjes van turnkring «De Hoop» die de choreografie dansten en het VTB-volkszangensensemble dat de liederen vertolkte.
- dat bouwmeester Pieter Appelmans dit jaar precies 610 jaar geleden geboren werd ? Hij was de zoon van Jan Appelmans en woonde in de Steenhoudersvest, evenals de bouwmeesters Herman en Dominicus De Waghemakere.
- dat wij op 13 februari II. uitgenodigd werden de opening mee te maken van de jubileumtentoonstelling «150 jaar Leeuw van Vlaanderen» in het Torengedebouw ?

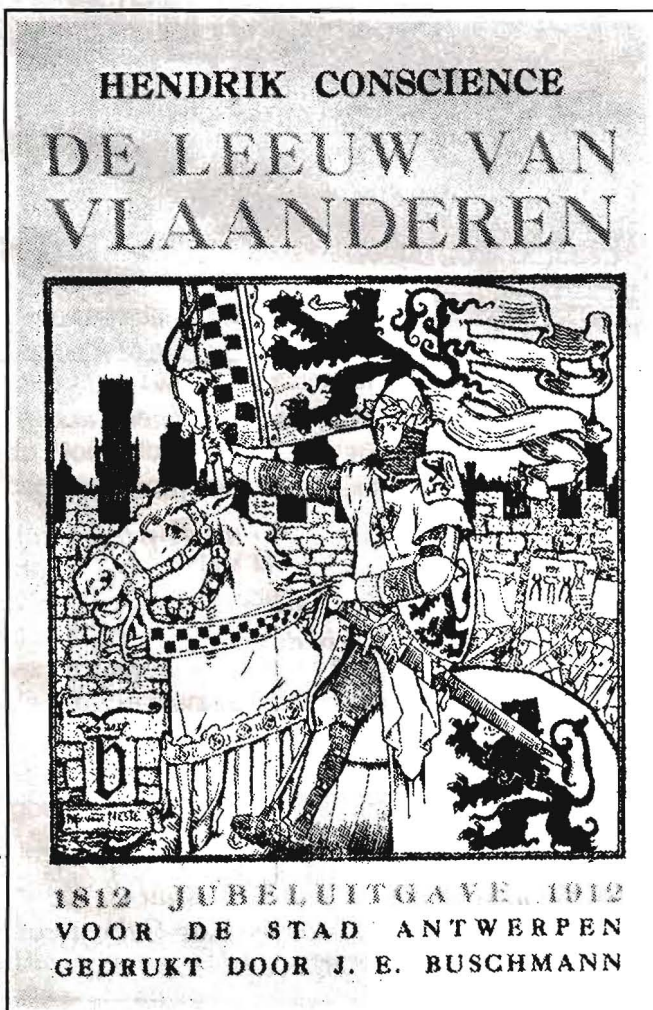
- dat het dit jaar 45 jaar geleden is dat Lode Zielens overleed ? Over deze in Sint - Andries geboren Vlaamse schrijver is nog steeds een brochure verkrijgbaar aan de prijs van 80 fr. In deze brochure vindt U een levensbeschrijving van Zielens en tevens een wandeling voor U uitgestippeld door stadsgids André Meulemans. Stort op rekeningnummer 880-2226801-19, t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32, 2000 Antwerpen.
- dat het Antwerps beschermd patrimonium zopas is uitgebreid ? Volgende huizen in het Sint - Andrieskwartier zijn voortaan ook als monument beschermd : Muntstraat 10 en 12, Oever 21 en 27 en Plantijnkaai 5-6 en 7. Proficiat aan de eigenaars !
- dat op het heraangelegde plein in de Nationalestraat en Prekerstraat het beeld zal geplaatst worden van «De Neus» ? Aan de achterkant van de sokkel zal een drinkbak met waterspuwer worden aangebracht.

Terugkeer van Zotte Rik.

U hebt allemaal in de kranten kunnen lezen dat onze wijkreus uit zijn verblijfplaats verdwenen was. Tijdens verbouwingswerken werd Zotte Rik bij de container geplaatst en door een jeugdgroep meegenomen naar hun lokaal.

Ondertussen zijn we te weten gekomen welke groep Zotte Rik onderdak verleende. We hebben contact opgenomen en Zotte Rik wordt officieel weer naar zijn kwartier gebracht op zaterdag 15 april a.s. Hij wordt verwelkomd door zijn meter Leona Detiège, Staatssecretaris voor Pensioenen. Net als bij zijn doop in 1978 zal het lied «Zotte Rik Rikketiketik» van John Ludström worden gedanst door de turnkring «De Hoop» op het heraangelegde Neuzenplein aan de Nationalestraat en de Prekersstraat.

We danken de heer Scandevyl, de voorzitter van de Conscience stichting, voor het tentoonstellen van ons driemaandelijks tijdschrift en het boekje «Conscience, een leven in een notedop» van André Meulemans.

Daguitstap

o.l.v. Stadsgids Alex Elaut

op zondagen 9 april - 7 mei en 11 juni 1989

PROGRAMMA

Voormiddag:

- 9.15 uur - Samenkomst aan de hoofdingang van het station Berchem.
- 9.30 uur - Verwelkoming met koffie in een prachtig 19de eeuwse burgerswoning.
- 10.15 uur - Wandeling langs de Cogels-Osylei en aanpalende straten
- 12.30 uur - Lunch

Namiddag:

- 14.00 uur - Autobusrit langs merkwaardige gevels. Bespreking van de 19de eeuwse urbanisatie in Antwerpen. We rijden verder naar het unieke geres-taureerde huis «Les Peupliers», ontwerp van architect Le Corbusier. Aan de hand van voorbeelden wordt de evolutie van Art-Nouveau naar Art-Deco uit de jaren 20 en 30 weergegeven. Bezoek hotel Firean. Wandeling in de Tentoonstellingswijk, aangelegd na de wereldtentoonstelling van 1930 met bezoek aan de Kristus-Koningkerk.
- 16.30 uur - Vieruurtje in tavernen «Pandora». Juweel van de modernistische architectuur uit de jaren dertig. Vroeger dokterswoning ofwel in de exotische salons van een patricierswoning.

PRIJS: 885,- fr. waarin begrepen: koffie, lunch (drank niet inbegr.), autobusrondrit, bezoeken, gids, fooi chauffeur en vieruurtje (warm appelgebak met room en koffie).

HOE MOET U INSCHRIJVEN?

- U telefoneert naar Alex Elaut: tel. 03/216.20.56
- Wij noteren uw gegevens (naam, adres, aantal personen, de datum die u verkiest).

Wij delen u het rekeningnummer mee waarop de betaling vooraf dient gestort.

- Uw inschrijving is pas definitief na betaling.

Het aantal plaatsen is beperkt tot 40 personen per trip.

Verantwoordelijken van groepen kunnen deze trip ook aanvragen voor andere data.

Alex Elaut-Stadsgids,
Desguinlei 70, 2018 Antwerpen

Theateragenda van de 4de wijk

- * Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5
vrijdag en zaterdag telkens te 20.30 uur
 - «De kick van Claire» (J. Christiaens) nog tot 8 april
 - «Leugenbeest» (Bricaire en lasaygues)

van 15 april tot 10 juni.

- * Programmaties van andere theaters uit de 4de wijk kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel. 233.05.61.

HBK-SPAARBANK, Lange Lozanastraat 250, 2018 Antwerpen, tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
10de jaargang
nummer 2
2 mei 1989

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer: 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

460 JAAR SINT - ANDRIESKERK 1520 - 1989

Jubileumconcert in de kerk door de Jeugdconcertband van Lier

VRIJDAG 15 SEPT 1989 20.00 UUR

Op 29 mei 1529 werd door het stadsbestuur en het kapittel van de kathedraal de toestemming gegeven tot het oprichten van een nieuwe parochie. Er werd beslist dat de kerk aan de H. Andreas zou toegewijd worden.

De Sint - Andrieskerk werd op 6 juni 1529 plechtig ingewijd door Joannes Van Heetvelde, wijbisschop van Robertus De Croij, bisschop van Kamerijk.

Op 20 juni 1529 werden het Heilig Sacrament en de Heilige Olie uit de kathedraal naar de Sint - Andrieskerk overgebracht onder grote publieke belangstelling.

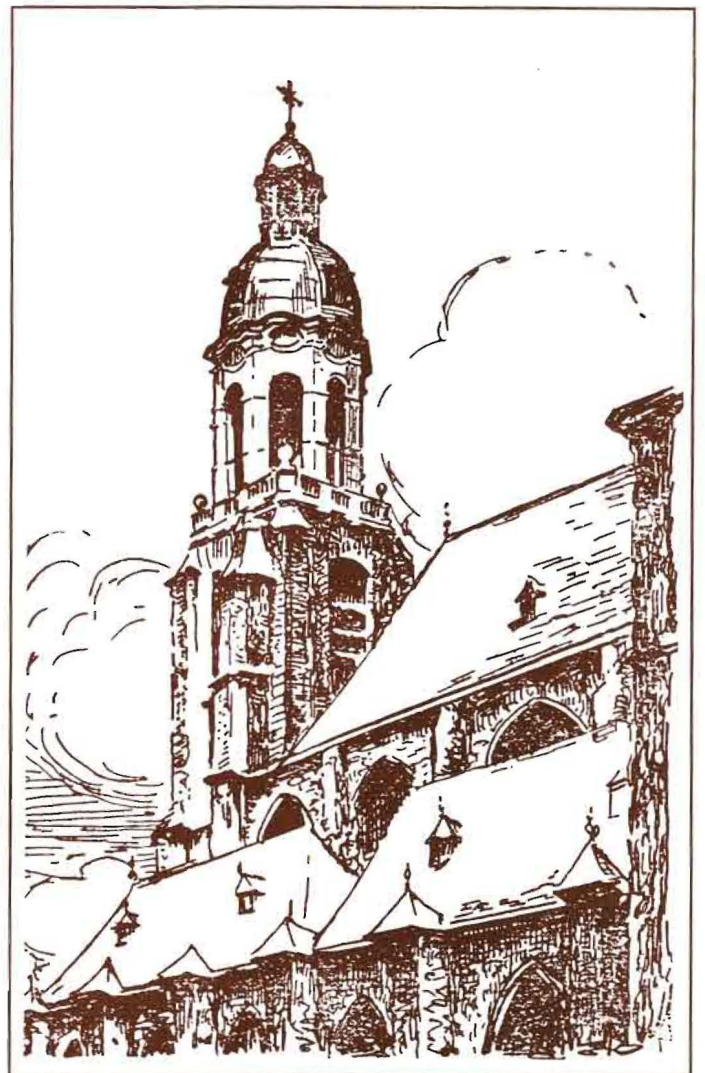
Joannes Cuysten was de eerste pastoor die op 15 augustus 1529 de eredienst in de Sint - Andrieskerk voorging. Bij het vaststellen van de grenzen van de nieuwe parochie werden de volgende kerkmeesters aangeduid: Jan Boon, Jan Van der Gheere, Jan de la Flie en Jan Charloes.

De Jeugdconcertband van Lier bestaat 5 jaar. In 1985 en in 1987 behaalden ze de eerste prijs cum laude in het Europees Jeugdconcert in Neerpelt.

Op 11 november 1987 nam de band deel aan een internationale wedstrijd in Londen. De Jeugdconcertband geeft jaarlijks een concert in de Singel, dit jaar reeds voor de vierde maal. In 1988 dongen zij mee voor de titel «Ereafdeling Blaasmuziek». Hun repertoire behelst klassieke muziek, operette en musical.

Kaarten voor het jubileumconcert in de Sint - Andrieskerk kunnen aan de prijs van 200 fr. per stuk schriftelijk of telefonisch besteld worden bij:

- Guy Smulders, Schoytestr. 60, 2000 Antw., tel. 231.64.34
- Alice Guldix, Pompstr. 13, 2000 Antw., tel. 233.05.61
- Rik Van den Bergh, Steenbergstr. 32, 2000 Antwerpen, tel. 231.45.90.

Het 90 jaar jonge korps van stadstrommelaars reeds voor de tweede maal in onze folklorestoet !

Ter gelegenheid van de Antoon Van Dijck-feesten en onder het burgemeesterschap van Jan Van Rijswijk werd in de zitting van het Schepencollege op 17 mei 1899 besloten een trommelaars- en trompetterskorps op te richten. De Grote promotor was schepen Frans Van Cuyck die het ontwerp van de uniformen tekende. Deze uniformen werden te Brussel vervaardigd.

De 12 wit-metalen roertrommels en trompetten werden door de Brusselse firma «Mahillon» geleverd, aan de prijs van 60 fr. per stuk. Dat van de tamboer-majoor kostte 64 fr. omwille van de zilveren versiersels.

De eerste repetities onder de leiding van de tamboer-majoor Louis Neels gingen door in de meisjesschool van de Lange Leemstraat.

Na de eerste wereldoorlog werd het korps van stadstrommelaars terug opgericht, maar zonder trompetters. De oude uniformen met de zware helmen werden vernieuwd in 1927. Ze werden gedragen tot in 1952.

Foto Juni 1987.

Ter gelegenheid van de blijde intrede van koning Boudewijn in Antwerpen werd het korps in 1952 in een volledig nieuw uniform gestoken. De ontwerpen voor de nieuwe kostuums werden getekend door leerlingen van de Academie voor Schone Kunsten onder de directie van de heer J. Creytens.

Uit die ontwerpen werd het rood-wit kleurig uniform gekozen. Dertien van deze kostuums werden vervaardigd door het atelier van de KNS in de Bourla-

schouwburg. Mevrouw Justine was toen de overste in de naaikamer.

In het vooruitzicht van de wereldtentoonstelling in 1958 en met het oog op nog meer luister in de geplande ommegangen toe te voegen besloot de Stad Antwerpen terug een aantal trompetters aan het korps toe te voegen.

In 1956 werden de trompetten van de zolder van het stadhuis gehaald en opgepoetst. Nieuwe trompetters werden aangeworven.

De zwaar metalen roertrommels werden in 1965 vervangen door veel lichtere. De nieuwe trommels werden besteld bij de firma «De Prins» in de Bervoetstraat te Antwerpen.

In 1966 werd het voltallig korps opnieuw in een nieuw pak gestoken. In zijn geschiedenis kende het korps 5 tamboer-majors: naast de al eerder genoemde Louis Neels, Jan Lamorrie, Philippe Wuyts, Léon Bocklam en de huidige tamboer-majoor Jean Bocklam.

Nu wordt nog om de 14 dagen gerepeteerd in het Centraal Werkhuis van de Stadsreiniging aan de Sint - Michielskaai 34 A te Antwerpen.

Omdat ook in de zomer de in zwaar laken vervaardigde uniformen moesten gedragen worden stemde het stadsbestuur erin toe nieuwe, lichtere uniformen te laten maken in het atelier van de Stadsschouwburg.

Het comité «Sint - Andrieskwartier herleeft» dankt de Stad Antwerpen en het Korps van Stadstrommelaars voor de waardige deelname van het korps in de folklorestoeten van de 4de wijk, een wijk waarin trouwens het repetitielokaal van het korps gevestigd is.

Wist ge ... ?

- dat n.a.v. de succesrijke Theodoor Van Rijswijk-avond van 12 december in het Multatuli-theater vraag kwam naar de teksten van de toen voorgebrachte levensgeschiedenis van deze in Sint - Andries geboren en gestorven volksdichter ?

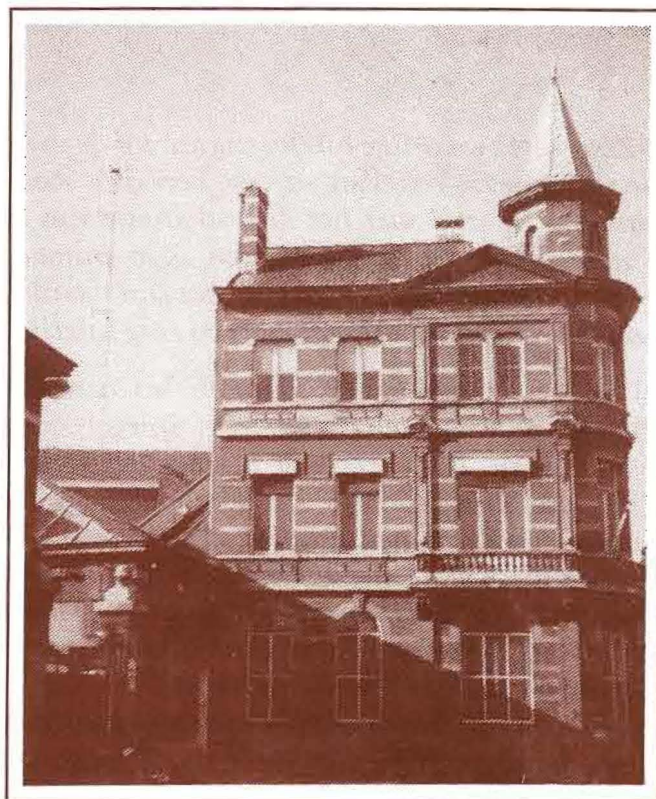
Beeld van een optreden tijdens de Th. Van Rijswijk-avond.

Het comité geeft daarom een geïllustreerde brochure uit onder de naam «140 jaar geleden overleed de arme liereman in het Sint - Andrieskwartier». U kan deze brochure bestellen via rekeningnummer 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh, Steenbergstraat 32, 2000 Antwerpen. De prijs is 50 fr.

- dat de godshuisjes, eigendom van de vzw «Godshuis Maesganck», gelegen aan de Korte Riddersstraat 23 gerestaureerd zijn ? De toegang tot deze huisjes werd in oude straatkasseien aangelegd, zodat de sfeer van een straatje uit de 16de eeuw behouden bleef. Proficiat aan de initiatiefnemers !
- dat er een heuse melkboer met hondenkar aan de 13de folklorestoet in Sint - Andries deelnam ? Op de foto hieronder merk je nog zo'n melkbedeler rond de jaren 1880 - 1900.

- dat Sint - Andries een cultureel centrum krijgt ? Op 27 februari nam het stadsbestuur de beslissing de gebouwen van de SR aan de Sint - Andriesplaats op te delen voor 4 nieuwe bestemmingen. De voormalige woning van de SR-directeur wordt toegewezen aan het OCMW dat die ruimte kan uitbouwen tot een wijkcentrum. Het gedeelte van de gebouwen waarin nu de biblio-

SR-gebouw (St.-Andriesplaats).

theek gevestigd is zal op verzoek van de vele verenigingen uit het Sint - Andrieskwartier - waaronder ook ons comité - uitgebouwd worden tot een cultureel centrum. De achterzijde van het gebouw aan de kant van de Prekersstraat zal worden toegewezen aan de sv Huisvesting voor sociale woningbouw.

- dat het dit jaar precies 165 jaar geleden is dat Constance Teichmann, de stichteres van het kindziekenhuis Louise - Marie, werd geboren ? Ze kreeg de bijnaam «de Engel van Antwerpen». Ze woonde in het huis «Den Rooien Brak», een woning die in het decembernummer van ons krantje besproken is door stadsgids A. Meulemans in de rubriek «Historiek». (Oever nr. 4). In onze stoet van 22 april beeldde de damesgroep van café «Classics» de verpleegsters van Constance Teichmann uit.

*Constance Teichmann. (Jozef Delin)
Verzameling André Belpaire.*

Rosse Wannes

Als 22ste merkwaardige folklorefiguur uit de parochie van miserie vertellen we deze keer over Rosse Wannes. Hij reed met het dievenkarretje van de gevangenis uit de Begijnenstraat. Zijn bijnaam kreeg hij door de vuurrode kleur van zijn haardos. Wannes was een grote kerel met een ruig uiterlijk.

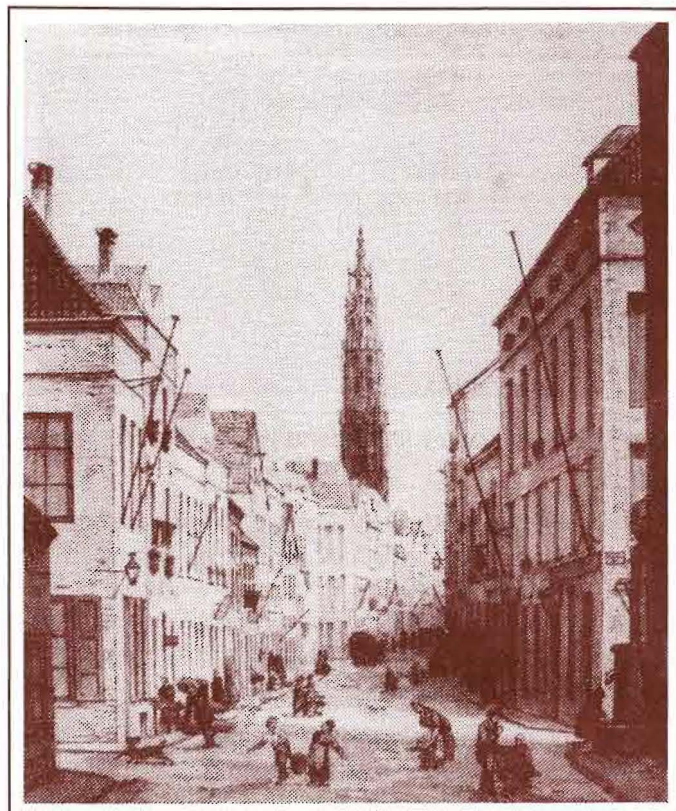
Hij was een regelmatige klant in het café «De Schapekop», dat zich naast «De Spiegelpoort» bevond in de Boeksteeg, de huidige Nationalestraat. «De Spiegelpoort» was de stapelplaats van houthandelaar Blanckaert. De klanten van «De Schapekop» waren meestal mensen die wat extra bijverdiend hadden door hout te lossen of te laden en die dan hun dorst kwamen lessen en wat zij bijverdiend hadden kwamen verteren.

Naast deze klusjesmannen trof men er ook voddenrapers, leurders, viskopers, duivenmelkers en zee-lieden aan. Het was een bont gezelschap.

De tanden van Rosse Wannes waren zo sterk dat hij in «De Schapekop» een zwaar bierglas stuk kon kauwen en een koperen cent in tweeën kon bijten. Dat leverde hem bij weddenschappen menig biertje of jenevertje op.

Wannes had tevens de reputatie agressieve honden kalm te kunnen laten worden. Daarvoor werd zijn hulp vaak ingeroepen. Wanneer hij zo'n kwade hond moest temmen, volgde hij een heel ritueel.

Rosse Wannes kroop dan behoedzaam op handen en voeten naar het dier toe, legde een rode zakdoek op zijn roestkleurig haar en keek de hond recht in de ogen. De verhalen deden de ronde dat deze tactiek altijd lukte en dat het agressieve beest hem dan gedwee volgde, tot grote verbazing van de toekijkende mensen.

De Boeksteeg anno 1877. Aquarel J. Linnig (Stadsarchief).

De beloning die Wannes voor deze stoutmoedige daden verdiende werd vlug omgezet in bier of pinard in het café «De Schapekop». Daar werd naarmate het aantal consumpties vorderde, tijdens het vertellen, de hond steeds groter en kwader aan de toongangers beschreven, zodat Wannes voor de zoveelste keer de caféheld van de dag werd.

Rosse Wannes blijft in de herinnering van de Sint - Andriezenaren een moedige kerel die voor geen enkele hond terugdeinsde.

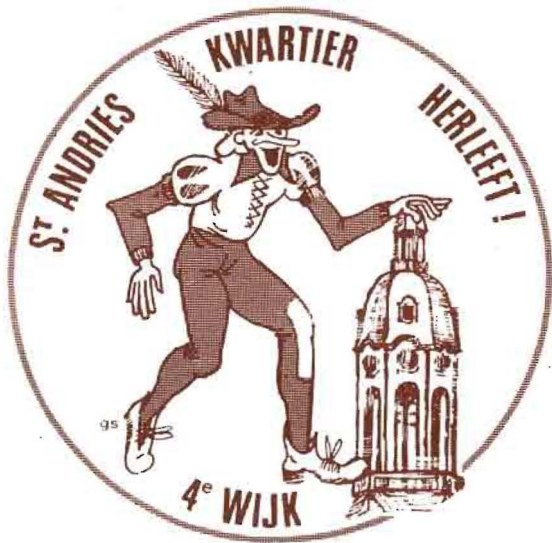
Theateragenda van de 4de wijk

* Multatuli-theater, Lange Vlierstraat 5
Elke vrijdag en zaterdag te 20.30 uur
Van 14 april tot en met 10 juni + een zondagmatinee
op 21 mei te 15.00 uur
«Leugenbeest» van Bricaire en Lasaygues.
Reservatie: G. Maeremans Boekenberglei 37,
Deurne - tel. 321.40.27.

* Programmaties van andere theaters uit de 4de wijk
kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix,
Pompstraat 13, tel. 233.05.61., vóór 1 augustus.

HBK-SPAARBANK, Lange Lozanastraat 250, 2018 Antwerpen, tel. 03/238.15.80

ST. ANDRIES KWARTIER HERLEEFT !!

Driemaandelijks
10de jaargang
nummer 3
2 september 1989

Verantw. uitg.:
Guy Smulders
Schoytestraat 60
2000 Antwerpen

Rekeningnummer : 880-2226801-19 t.n.v. Rik Van den Bergh - Steenbergstraat 32 - 2000 Antwerpen

LUSTRUMRALLY DOOR HET SINT-ANDRIESKWARTIER

op zondag 15 oktober 1989 te 14 uur

We nodigen al onze sympathieke lezers en lezeressen van binnen en buiten de 4de wijk uit op onze 5de rally door het Sint-Andrieskwartier. Wij komen op zondag 15 oktober bijeen in het wijkhuis, Sint-Andriesstraat 7. De start wordt daar gegeven vanaf 14 uur tot 14.30 uur.

Weer bieden wij U nieuwe informatie aan over illustere bewoners uit het Sint-Andrieskwartier, ludieke verhalen over folklorefiguren uit de 4de wijk en gegevens over markante gebouwen uit de parochie van Misericorde.

Na de rally verzamelen we weer in het wijkhuis waar, tijdens het eten van boterhammen met kaas en kop bij een geurig kopje koffie nog wat kan nagekaart worden, wat ons de gelegenheid biedt de antwoorden te verbeteren. De antwoorden moeten ons daar ten laatste om 18 uur afgegeven worden.

U betaalt voor de deelname aan deze rally voor de vragenbrochure, voor de boterhammen en de koffie 120 fr. U kan uw deelname schriftelijk of telefonisch melden bij :

- Guy Smulders, Schoytestraat 60, tel. 231.64.34
- Rik Van den bergh, Nationalestraat 92, tel. 231.45.90
- Pierre Van den bergh, Korte Vlierstraat 7, tel. 234.32.42

U kan ook 120 fr. storten op ons rekeningnummer 880-2226801-19 met vermelding «Deelname Voetrally

Sint-Andrieskwartier».

Zij die meegaan zonder een vragenbrochure in te vullen betalen voor de boterhammen en de koffie 80 fr.

Na het eten zullen 's avonds in het wijkhuis de prijzen kunnen worden gekozen aan de prijzentafel, in volgorde, naargelang van de juistheid van de gegeven antwoorden.

Ieder kan deelnemen. er is geen voorkennis vereist. Alle antwoorden zijn ter plaatse te vinden.

VOLKSFEEST IN DE WIJK!

Op 4 en 5 oktober 1989 organiseert de studentenvereniging AYMIE van de Katholieke Vlaamse Hogeschool in nauwe samenwerking met het comité «Sint-Andrieskwartier herleeft» een VOLKSFEEST voor alle bewoners van onze wijk en studenten.

Daarvoor zal de Pompstraat verkeersvrij worden gemaakt, komt er een podium voor muziek- en toneeloptredens en zullen er tal van plezierige activiteiten georganiseerd worden. AYMIE bestaat al meer dan 30 jaar maar is pas onlangs naar de wijk verhuisd. Het feest wordt dan ook gehouden om studenten en wijkbewoners de gelegenheid te geven elkaar beter te leren kennen.

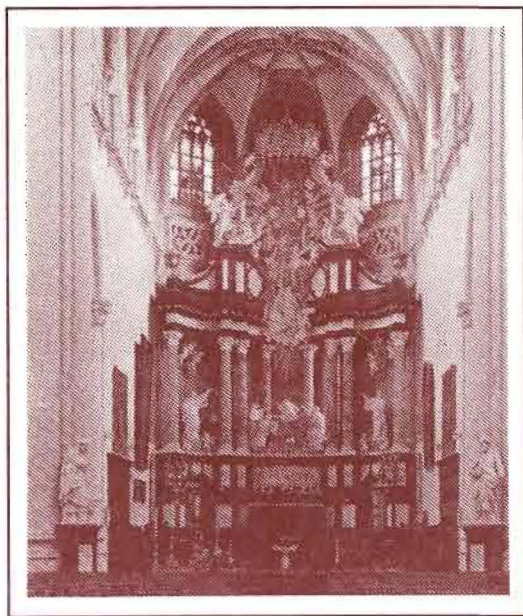
We hopen dat U er op 4 en 5 oktober allemaal bij zult zijn.

De uitnodigingen met het definitieve programma zal u nog worden meegedeeld.

De Pompstraat met de Katholieke Vlaamse Hogeschool

JUBILEUMCONCERT 460 JAAR SINT-ANDRIESKERK

Wij herinneren U eraan dat de jeugdconcertband van Lier in de Sint-Andrieskerk een prachtig concert geeft n.a.v. de herdenking van de 460ste verjaardag van de plechtige inwijding van de kerk, symbool van de parochie van Misericordia.

Kaarten voor dit concert kunnen tot 8 september nog verkregen worden bij Rik Van den Bergh, Nationalestraat 92 aan de prijs van 200 fr. per stuk.

U kan ook storten via ons rekeningnummer 880-2226801-19 met vermelding van het aantal kaarten. Aan de ingang van de kerk kunnen de avond zelf nog kaarten gekocht worden.

THEATERAGENDA VAN DE 4DE WIJK

■ **Multatulitheater**, Lange Vlierstraat 9 vanaf zaterdag 16 september tot en met zaterdag 25 november te 20.30 uur. Zondagmatinees op 22 en 29 oktober en 5 november: «**Romeo en Julio**», een comédie van Ron Clark en sam Bobrick. Inlichtingen: G. Maeremans, Boekenberglei 37 te Deurne, tel. 321.40.27.

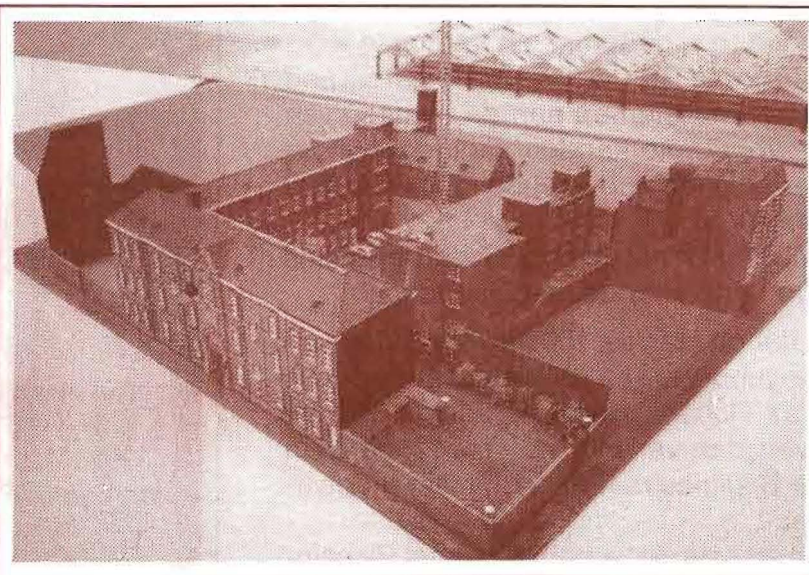
■ **Antwerpse Miniaturstad**, hangar 15a aan de Scheldekaai tot 3 september: «**Rollenspelanimatie**» door Fantasy Roleplaying Club «Palantir». Inlichtingen: tel. 237.03.29.

■ Programmaties van andere theaters uit de 4de wijk kunnen doorgespeeld worden aan Gaby Guldix, Pompstraat 13, tel 233.05.61, en dit vóór 1 december 1989.

150 JAAR RIJKSWACHTKAZERNE KORTE VLIERSTRAAT

Op 22 april ll. hebben rijkswachters hun jubilerende kazerne in de kijker geplaatst op één van de praalwagens van onze 13de folklorestoet. Zij waren gekleed in oude uniformen uit het museum van Brussel. Wij danken de opbouwers van het thema van harte.

Maar er waren nog tal van initiatieven om dit jubileum luister bij te zetten. We kijken even terug.

- Op 6 mei werd een plaketaan de voor-gevel van de kazerne in de Korte Vlierstraat onthuld door schepen Wellens, als herin-nering aan het feit dat op 6 mei 1839 de toenmalige «gendarmerie» haar intrek in dit gebouw nam.

- Op 7 mei ging op de binnenkoer van de kazerne een mooi verzorgde gezongen dankmis door in open lucht. Onder de aanwezigen merkten we heel wat buurtbewoners.

- De volgende dagen speelde de poesje van Sint-Andries het poppenspel «kolonel Bel», een speciaal voor deze gelegenheid geschreven stuk door Guy Van de Castele.

- Op 9 mei werd het rijkswachtpersoneel door burgemeester H.B. Cools ten stadhui-ze ontvan-gen. In zijn gelegenheidstoespraak feliciteerde de burgervader het korps van de jubilerende kazer-ne. Kolonel Commandant Van Geet van de Terri-toriale Groep van de provincie Antwerpen legde er in zijn dankwoord de nadruk op dat dit rijks-wachtjubileum tevens een buurtfeest was waarin de wijkbewoners betrokken werden.

- Dit werd overduidelijk de dag nadien toen in de kazerne een 60-tal bejaarden uit de buurt ontvan-gen werden. Onze gepensioneerden lieten zich de koeken en de koffie goed smaken. De namid-dag verliep in een gemoedelijke sfeer.

- Gedurende de volgende dagen kregen de leerlingen van de 4de leerjaren uit de scholen van de wijk de kans hun kennis in de praktijk om te zetten in een verkeerspark waar onder de leiding van rijkswachters op een speelse manier de ver-keersregels toegepast werden.

- Als apotheose van de feestelijke tiendaagse ging op 16 mei een prachtig concert door in de grote zaal van de stadschouwburg.

De Muziekkapel van de Rijkswacht vertolkte op een schitterende wijze composities van Rossini, Gould, Enesco, House, Bernstein, Fluck en de luitenant-kapelmeester Geeraerts.

Het concert werd passend besloten met de Mars van de Rijkswacht van Prevost.

Het comité «Sint-Andrieskwartier her-leeft» feliciteert het rijkswachtkorps voor de knappe uitwerking van de ju-bileuminitiatieven en dankt de organi-satoren in naam van de buurtbewo-ners voor het mogen meevieren!

WIST GE ... ?

■ dat wij een zeer verzorgde persconferentie t.g.v. de terugkeer van onze wijkreus Zotte Rik de 13de folklorestoet aan de journalisten en aan de mensen van de vrije radio konden aanbieden in de bar van de jubilerende rijkswachtkazerne?

Wij danken het personeel van de kantine van harte voor de medewerking.

■ dat dit jaar de 150ste verjaardag van de geboorte van de Vlaamse historicus Max Roose wordt herdacht? Na het overlijden van zijn vader woonde hij in de Begijnestraat nr. 21 bij zijn grootvader.

Hij was de conservator van het Plantijnmuseum. Twee belangrijke essays van hem zijn «Rubens' leven en werken» en «De schilderkunst van 1400 tot 1800».

■ dat het dit jaar precies 315 jaar geleden is dat men het Sinte-Anna-altaar in onze Sint-Andrieskerk plaatste? Het werd gebeeldhouwd door Lodewijk Willemsens.

■ dat we n.a.v. het onthaal van Zotte Rik op 15 april II. lovende artikels lazen in Het Volk, de Gazet van Antwerpen en Het Nieuwsblad? Wij danken langs deze weg de KSA Sint-Jan Berchmans en de turnkring «De Hoop» die op de tonen van het dooplied «Zotte Rik Rikketikketik» van John Lündström rond de reus dansten op de muziek van de Brassband van de Liberty-dartsclub en van de FC Duvels van Miserie.

■ dat voor het Herwaarderingsgebied Zuid een begroting van 770 miljoen fr. is berekend? Van de 24 deeloperaties zijn er enkele voor de Sint-Michielskaai, de Fortuinstraat, de Kloosterstraat en de Kronenburgstraat.

■ dat onze vrienden van Misyna uit de Antwerpse Culturele Centrale een zoektocht door Oud-Antwerpen organiseren op 30 september a.s.?

Voor inlichtingen kan U terecht bij Staf Van Gorp, Lakkorslei 70 te Deurne, tel. 324.85.45

Het onthaal van onze wijkreus Zotte Rik op 15 april II.

■ dat de werken aan het heraangelegde plein van de Nationalestraat en de Prekerstraat voltooid zijn? Het wachten is nu op het beeld van «de Neus» dat in het midden van dit plein zal worden geplaatst.

Het heraangelegde plein aan de Nationalestraat en de Prekerstraat.

HBK-SPAARBANK - Lange Lozanastraat 250 - 2018 Antwerpen - 03/238.15.80

HBK-SPAARBANK
voor wie houdt van kwaliteit